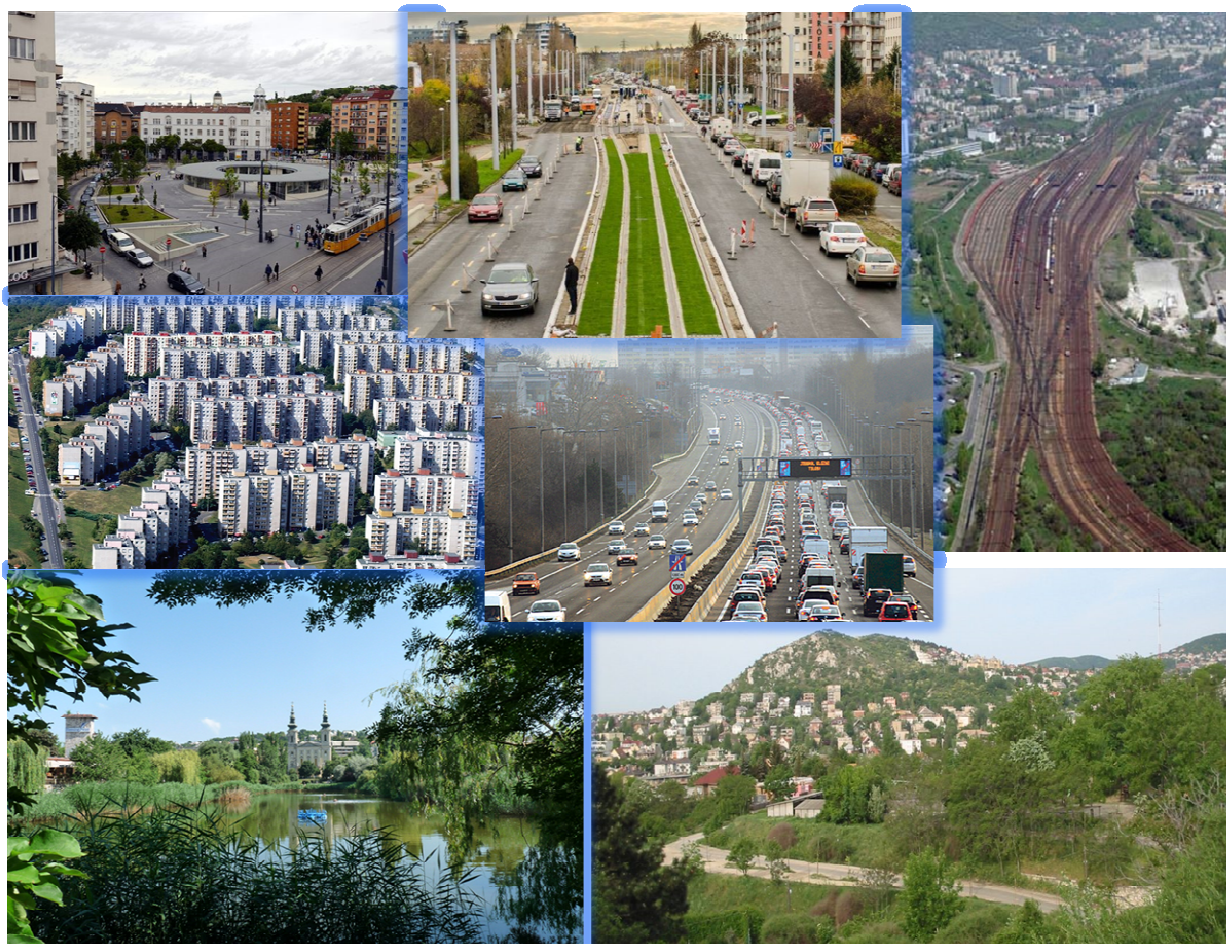

BUDAPEST FŐVÁROS XI. KERÜLET ÚJBUDA ÖNKORMÁNYZATA KERÜLETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

2016-2020

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata

2016. január

IMPRESSZUM

BUDAPEST FŐVÁROS XI. KERÜLETÚJBUDA ÖNKORMÁNYZATA KERÜLETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2016-2020

Megbízó:

Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata

Szakmai koordinátor:

Env-in-Cent Környezetvédelmi Tanácsadó Iroda Kft.

Témavezető:

Dr. Pálvölgyi Tamás

Szerzők:

Dr. Czira Tamás
geográfus-hidrológus
Magyar Földtani és Geofizikai Intézet

Simon Andrea
környezetmérnök
Env-in-Cent Kft.

Szalmáné Dr. Csete Mária
műszaki menedzser, terület- és
településfejlesztési szakértő,
tanszékvezető egyetemi docens
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem, Környezetgazdaságtan Tanszék

Szabó Éva Enikő
biológus, terület- és településfejlesztési
szakértő
Env-in-Cent Kft.

Hrabovszky-Horváth Sára
építésmérnök, egyetemi tanársegéd, PhD
doktorjelölt
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem, Épületszerkezzetani Tanszék

Sziráky Flóra
környezetmérnök (BSc), vegyészmérnök
(MSc) hallgató
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi
Egyetem

Dr. Pálvölgyi Tamás
meteorológus, egyetemi docens
Env-in-Cent Kft.

Zentai Sára
geográfus
Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács
Titkársága

2016. január

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	5
1. HELYZETÉRTÉKELÉS	8
1.1. Környezeti elemek állapota – átfogó értékelés.....	9
1.1.1. Levegőminőség és klimatikus viszonyok	9
1.1.2. Zajterhelés	12
1.1.3. Felszíni és felszín alatti vizek állapota	14
1.1.4. Természeti környezet állapota.....	20
1.1.5. Zöldfelületek állapota.....	26
1.2. Környezet állapotát befolyásoló főbb hatótényők átfogó értékelése	30
1.2.1. Energiagazdálkodás	30
1.2.2. Közlekedés	31
1.2.3. Épített környezet (épületek)	34
1.2.4. Gazdasági tevékenység	37
1.3. SWOT elemzés.....	39
1.3.1. Tematikus SWOT elemzés.....	39
1.3.2. Környezeti konfliktuspontok, problémák és értékek.....	39
1.4. KKP-II. és a 2010-től megvalósult intézkedési tervek értékelése.....	42
1.4.1. Települési környezetminőség.....	44
1.4.2. Hulladékgyűjtés.....	48
1.4.3. Fenntartható energiagazdálkodás	50
1.4.4. A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése	51
1.4.5. Vizeink védelme és fenntartható használata.....	56
1.4.6. Természet- és tájvédelem.....	57
1.4.7. Környezetmarketing	59
2. A KKP-III. CÉLRENDSZERE	62
2.1. Átfogó célkitűzés	62
2.2. Stratégiai célok	63
2.3. Tematikus célok.....	64
3. A KKP-III. STRATÉGIAI BEAVATKOZÁSI TERÜLETEI	67
3.1. Levegőminőség és zajterhelés.....	67
3.1.1. Levegőminőség javítása	67
3.1.2. Zajterhelés mérséklése	67
3.2. Vízminőség és vízgazdálkodás	68
3.2.1. Ivóvízbázis védelem, víztakarékosság.....	68
3.2.2. Csapadékvíz elvezetés	69
3.2.3. Egyes víztestek állapotának javítása	70
3.3. Természetvédelem és zöldfelület gazdálkodás.....	72
3.3.1. Újbuda természeti és táji értékeinek védelme.....	72
3.3.2. Zöldfelület-gazdálkodás	74
3.4. Környezet és egészség.....	76
3.4.1. Beltéri levegőminőség	76
3.4.2. Biológiai allergének	77
3.4.3. Klímaváltozás hatásai.....	78
3.4.4. Élelmiszerbiztonság	80
3.5. Környezetbiztonság.....	81

3.5.1. Ipari balesetek szembeni védelem; kémiai és sugárbiztonság	81
3.5.2. Környezeti kármentesítés	82
3.6. Épített környezet.....	83
3.6.1. Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása, megújuló energiaforrások alkalmazása az épületekben.....	83
3.6.2. Környezeti szempontokat integráló városrehabilitáció	85
3.6.3. Műemlékvédelem	87
3.7. Közlekedés és települési környezetminőség.....	88
3.7.1. Közösségi közlekedés és infrastruktúra	88
3.7.2. Kerékpáros közlekedés fejlesztése	89
3.8. Hulladékgazdálkodás és településtisztaság.....	90
3.8.1. Hulladékgazdálkodás.....	90
3.8.2. Közterületek tisztasága	94
4. A KKP-III VÉGREHAJTÁSÁNAK STRATÉGIAI ESZKÖZEI.....	96
4.1. Környezeti nevelés, társadalmi részvétel, szemléletformálás	96
4.1.1. Környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás.....	96
4.1.2. Környezeti információhoz való hozzáférés, társadalmi részvétel	98
4.1.3. Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőivel.....	99
4.2. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei.....	100
4.2.1. Jog, szabályozási eszközök, a végrehajtás szervezése	100
4.2.2. A Program előrehaladásának nyomonkövetése, monitoring	102
MELLÉKLETEK.....	105
1. Melléklet: Fokozottan védett és védett növény- és állatfajok a XI. kerületben	105
2. Melléklet: A környezeti nevelés fejlesztése Újbuda köznevelési intézményeiben (Készítette: Dr. Havas Péter környezeti nevelési szakértő)	107

Bevezetés

Újbuda polgárainak jóléte hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a kerület fejlődése a környezetvédelem szempontjainak figyelembevételével valósul meg. **Magyarország hosszú távú jövőképét** a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia¹ fogalmazta meg. Ennek a jövőképnek az elsődleges tényezője *„egy olyan harmonikus, értékkövető és értékőrző magyar társadalom, melyben a boldogulás alapja – az anyagi értékek mellett – az értékteremtő munka, az egészség, a tudás, az erkölcs (mely többek között hiten, bizalmon és tiszteleten alapul), valamint a családi, közösségi és a nemzeti összetartozás, továbbá a globális felelősségvállalás”*.

Budapest Főváros Környezeti Programja² szerint *„Budapest környezeti jövőképének elsődleges elve a társadalmi és ökológiai közérdekűség. Ez azt is jelenti, hogy a főváros akkor biztosítja a minőségi emberi élet és közösségi lét fennmaradását, ha működését, a fővárosban folyó gazdasági tevékenységeket a természet által szabott korlátok közé helyezi.”*

Újbuda Önkormányzata 2004-ben készítette el Kerületi Környezetvédelmi Programját (KKP-I.), amelyet a Képviselő-testület a 226/2004. (VI. 17.) XI. ÖK számú határozattal fogadott el a 2004-2010 közötti időszakra vonatkozóan. A KKP-I. 2004. évi elfogadását követően a Képviselő-testület 5/2005. (II. 22.) XI. ÖK számon megalkotta a Kerületi Környezetvédelmi Alap képzésére és működtetésére vonatkozó helyi rendeletét. A Képviselő-testület a 319/2008. (XII. 11.) XI. ÖK számú határozattal elfogadta a KKP-I. 2008.évi felülvizsgálatáról szóló dokumentációt.³ A 2010-ben készített Kerületi Környezetvédelmi Program (KKP-II.) háttéranyaga 2010-2014 közötti időszakra vonatkozóan a 2008-ban készült környezetvédelmi program felülvizsgálatának aktualizált változata⁴, amelyet a Képviselő-testület 80/2010. (III. 18.) XI. ÖK határozattal fogadott el. A programok teljesítésére 2005 óta évente intézkedési tervet fogad el a Képviselő-testület, a Környezetvédelmi Alap terhére elkülönített forrás pedig fedezi a környezetvédelmi fejlesztések költségeit.

A környezeti problémák megoldásának és a fenti jövőképek felé való elmozdulásnak egyik hatékony (és a környezetvédelmi törvény szerint kötelező⁵) eszköze a teendők települési programokba rendezése, azaz a **környezetvédelmi programalkotás**. Ennek

¹18/2013. (III.28.) OGY határozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról

²Budapest Főváros Környezeti Programja 2011 – 2016 időszakra (Budapest Főváros Önkormányzatának Főpolgármesteri Hivatala, 2011), <http://budapest.hu/Lapok/Hivatal/Kornyeztvedelem.aspx>

³Kerületi Környezetvédelmi Program (2004-2010) (KKP-I) 2008. évi felülvizsgálat

⁴Budapest XI. kerület Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi Programja 2010-2014

⁵1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól (46. § (1) bekezdés)

szellemében – továbbá a kerületi polgárok életminőségének javítása, valamint a kötelező önkormányzati feladatok végrehajtása érdekében is – Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata kidolgozta a kerület megújított 2015-2020 közötti időszakra vonatkozó környezeti programját (továbbiakban KKP-III.).

A KKP-III. első részében a környezeti elemek állapotára, illetve a környezet állapotát befolyásoló főbb hatótényezőkre vonatkozó **átfogó helyzetértékelést** mutatjuk be. Újbuda környezeti helyzetének jellemzésére **SWOT elemzést** készítettünk. A dokumentumban ez alapján azonosítjuk a kerület fontosabb **környezeti értékeit és problémáit**. Összefoglaljuk továbbá a **KKP-II. megvalósult intézkedéseinek főbb tanulságait is**.

A KKP-III. második részében megadjuk a 2015-2020 közötti időszakra szóló programcélrendszerét. Összefoglaljuk a kerületi környezetpolitika alapelveit, melynek keretében meghatározzuk a KKP-III. **átfogó célkitűzését**. Összhangban a negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Programmal⁶, **három stratégiai célt és egy horizontális célt** tűzünk ki és e célokhoz rendelve összességében **88db konkrétabb tematikus célt** adunk meg.

A KKP-III. harmadik részében a főbb **cselekvési irányokat, beavatkozásokat és feladatokat** mutatjuk be. A KKP-III. szervesen illeszkedik a „Jólét bolygónk felélése nélkül” címet viselő, 2014. január 1-jén hatályba lépett, kilenc kiemelt célkitűzés köré épülő Európai Unió 7. Környezetvédelmi Cselekvési Programjához.

A cselekvési program első három kiemelt célkitűzésben a tematikus prioritásokat határozták meg az alábbiak szerint:

1. az uniós természeti tőke védelme, megőrzése és fejlesztése,
2. az erőforrás-hatékony, zöld és versenyképes uniós gazdaság kialakítása,
3. az uniós polgárok megóvása a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól.

A további négy kiemelt célkitűzés a prioritások elérését segítő támogató keretrendszert vázolja fel:

1. a környezeti uniós szabályozás előnyeinek legteljesebb kihasználása a végrehajtás javításával,
2. az uniós környezetpolitika ismeret- és tudományos alapjának bővítése
3. a környezet- és éghajlatpolitikával összefüggő beruházások feltételeinek biztosítása és a környezeti externáliák kezelése,
4. a környezetvédelem integrálása a szakpolitikákba.

⁶ Az Országgyűlés 27/2015. (VI. 17.) OGY határozata a 2015–2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról

Az utolsó két kiemelt célkitűzés pedig a helyi, regionális és globális kihívásokra utal:

1. az uniós városok fenntarthatóságának javítása,
2. a nemzetközi környezettel és éghajlattel kapcsolatos kihívások hatékonyabb uniós kezelése.

Az egyes területeknél a helyzet leírásán túl megfogalmazták a feladatokat és az eszközöket is.

A cselekvési program épít az elmúlt negyvenév környezetpolitikai tapasztalatára és a jelenleg érvényben lévő stratégiai kezdeményezésekre, mint pl. az Erőforrás-hatékonysági Útiterv, az EU biodiverzitási stratégiája 2020-ig, valamint az Alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve.

A KKP-III továbbá figyelembe veszi a negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Programot, a Budapest Főváros Környezeti Programját, valamint a környezetvédelmi⁷ és a természetvédelmi törvény⁸ előírásait. **Nyolc beavatkozási területen** egységes szerkezetben azonosítjuk a **feladatokat**, megadjuk azok rövid leírását és azonosítjuk kapcsolódásukat a KKP-III. tematikus céljaihoz.

Végül a KKP-III. negyedik részében vázoljuk a végrehajtás stratégiai eszközeit; kiemelve a **környezeti nevelés, szemléletformálás teendőit**, továbbá összegezzük a kitűzött célok megvalósítását segítő **ellenőrzési és értékelési tennivalókat**.

⁷ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

⁸ 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

Újbuda környezeti helyzete nem ítéltető meg a környezet állapotára vonatkozó, hosszabb távon jelentkező, a kerületen kívüli, „begyűrűző” folyamatok, társadalmi-gazdasági-környezeti hatásláncok és komplex problémák ismerete nélkül. E szempontok feltárása vonatkozásában lényeges kiindulópontot jelent a 2015. év áprilisában napvilágot látott Budapest Környezeti Állapotértékelése⁹, valamint Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégiája¹⁰, továbbá más forrásdokumentumok, melyek együttesen **megfelelő információkat biztosítanak Újbuda környezeti helyzetének átfogó értékeléséhez.**

E dokumentumok alapján a jelen fejezetben – a környezeti problémák főbb hajtóerőire fókuszáló – **átfogó helyzetértékelést** mutatunk be. Vizsgáljuk a levegőminőséget és a klimatikus viszonyokat, a zajterhelést, a vizek és az élővilág állapotát, bemutatjuk az energiagazdálkodás, a közlekedés, az épített környezet és a kerületi gazdasági tevékenységek környezeti összefüggéseit. A helyzetértékelés alapján **SWOT elemzést** készítettünk, mely alapjául szolgál Újbuda **környezeti problémáinak és értékeinek** azonosításához. Végül a helyzetértékelés keretében ismertetjük a 2010-2014 között megvalósult kerületi környezetvédelmi intézkedési tervek eredményét.

Újbuda környezeti állapotának alakulásáról szóló, részletes – a környezeti elemek és komplex hatótényezők valamennyi összetevőjét felölelő, azokat térbeni eloszlását és időbeni tendenciáját bemutató – teljes körű kerületi környezeti állapotértékelés nem készült. E jelentős idő- és erőforrás-igényű, a különböző adatgazdáknaál fellelhető környezeti- és élővilág-monitoring adatok teljeskörű összegyűjtésén, adatfeldolgozásán, továbbá az elmúlt évek kerületi beruházásaihoz kapcsolódó környezetvédelmi engedélyeztetési dokumentációk elemzésén nyugvó állapotértékelés kidolgozására a 4.2.2. fejezetben teszünk javaslatot. Megjegyezzük, hogy a kerület környezeti állapotát lényegesen befolyásolják egyes jelentős környezeti hatású jogszabályok is (újbudai, illetve fővárosi önkormányzati rendeletek, kormányrendeletek, törvények), melyek lehatárolására, egységes módszertani keretek között történő hatásértékelésére a beavatkozások sorában szintén javaslatot teszünk.

⁹ Budapest Környezeti Állapotértékelése. Budapest Főváros Önkormányzatának Főpolgármesteri Hivatala, Városüzemeltetési Főosztály, 2014

¹⁰ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2020. Helyzetfeltáró és helyzetértékelő, illetve Stratégiai munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió.) (Készült a KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002 „Közép-Magyarországi Operatív Program – Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása” című projekt keretében.) 2015. augusztus 14. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

1.1. Környezeti elemek állapota – átfogó értékelés

1.1.1. Levegőminőség és klimatikus viszonyok

Budapest levegőjét az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (továbbiakban: OLM) állomásai monitorozzák, melyet az 1. ábrán mutatunk be. **Budapest levegőjét az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat, a 2013. évi eredmények alapján, a nitrogén-dioxid (NO₂) esetében szennyezettnek, a szálló por (PM₁₀), a kisméretű szálló por (PM_{2,5}) alapján megfelelőnek, míg az ózonra tekintettel jónak minősítette¹¹.**

A nitrogén-dioxid (NO₂), a szálló por (PM₁₀) és annak benz(a)pirén (BaP) tartalma meghaladja a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket, a túllépések esetszáma azonban továbbra is csökkenő tendenciát mutat.

A többi vizsgált anyag (kén-dioxid, szén-monoxid, a nagyméretű részecskéket tartalmazó szilárdanyag) esetében túlnyomórészt teljesülnek a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértékek. A határérték-túllépések döntően a gépjárműforgalom, valamint – a porszennyezés tekintetében – regionális háttérszennyezés növekedéséből adódnak, de hűvösebb időszakokban a fűtés is nagymértékben hozzájárulhat a PM₁₀ határérték túllépés kialakulásához.

Újbuda levegőminősége vonatkozásában a Kosztolányi Dezső téren elhelyezett (BP6) mérési pont adatai az irányadók, ezek monitoring adatait az 1. táblázatban foglaltuk össze:

1. ábra. A budapesti mérőhálózat automata és manuális állomásai

Forrás: OLM

¹¹ Budapest Környezeti Állapotértékelése Budapest Főváros Önkormányzatának Főpolgármesteri Hivatala, Városüzemeltetési Főosztály, 2014, p38

1. táblázat. Újbuda levegőminőségére jellemző monitoring adatok

Kosztolányi tér (BP6)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
NO ₂ (µg/m ³)*	73	60	51	47	46	46	44	NA	45	35
PM ₁₀ (µg/m ³)**	33	49	37	39	29	29	29	NA	NA	32
Ózon határérték-túllépések (%)***	-	1,8	0,6	0,0	0,3	0,0	0,0	NA	0,0	0,0

Jelmagyarázat:

- *: Nitrogén-dioxid éves átlagos koncentráció, pirossal és bordóval kiemelve az éves határértéket (40 µg/m³) meghaladó értékeket
- ** : Szálló por (PM₁₀) éves átlagos koncentráció pirossal és bordóval kiemelve az éves határértéket (40 µg/m³) meghaladó értékeket
- ***: Határértéket (120 µg/m³) meghaladó ózon (O₃) koncentrációk aránya, napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma alapján
- NA a mérési adatok mennyisége kisebb, mint 75%
- nincs mérés

Forrás: OLM, Budapest környezeti állapotértékelése (2014)

Fontos megjegyeznünk, hogy a fenti táblázat adatait figyelembe véve a 2005-től rendelkezésre álló monitoring adatok alapján 2014 volt az első olyan év, amikor egyetlen mért adat sem haladta meg az éves határértékeket.

A XI. kerületben az elsődleges légszennyező forrás a közúti közlekedés. Kiemelt szennyezők a bevezető és a kerületen áthaladó utak: M1-M7 közös bevezető szakasza, Budaörsi út, BAH-csomópont, Szerémi és Budafoki út (különösen Rákóczi hídtól délre), Nagyszőlős utca – Bocskai út – Október 23-a utca – Irinyi József utca, rakparti út – Petőfi híd, Rákóczi híd hídfőjének környéke, Karolina út, Andor utca, Fehérvári út. A közúti közlekedésből származik a levegő szén-monoxid, nitrogén-oxid terhelésének és szállópor-terhelésének jelentős része.

A kerület levegőminőségét kisebb mértékben befolyásolja a háztartási fűtés és melegvízellátás. A lakások túlnyomó részének hőellátását távfűtés vagy egyedi, illetve központi gázfűtés biztosítja; levegőminőségi szempontból elsősorban a szilárd biomassza fűtési célú elégetéséből származó por, NO_x és CO kibocsátás lehet releváns. /Megjegyezzük, hogy a különböző fűtési módokat összevetve, a földgáz alapú fűtés- és melegvízellátásból származó fajlagos kibocsátások – a távhő után – a legalacsonyabbak, így általában nem vezetnek levegőminőségi határérték túllépésekre./ Mivel a kerületben a lakásoknak csak kb. 15%-a tartozik nem távhőt és nem földgázt felhasználó fűtési módba, így a kerület levegőminőségét az e lakásokból származó kibocsátások csak korlátozottan érintik és elsősorban a mélyebben fekvő, gyengén átszellőző, kertvárosias településrészekben okozhatnak helyi és időszakos levegőminőségi problémákat.

Újbuda városrészben az ipari kibocsátás – néhány kisebb üzem kibocsátásától eltekintve – gyakorlatilag megszűnt, megmaradó jelentős pontforrás a Kelenföldi Erőmű, melynek gázturbinás rekonstrukciója évekkal ezelőtt a kén-dioxid terhelés kedvező

csökkenését eredményezte. A Kelenföldi Erőmű a legjelentősebb légszennyezőanyag kibocsátó telephelyek közül Budapesten a 3. kibocsátó nitrogén-oxidok és szén-monoxid tekintetében, továbbá 1. helyen áll szén-dioxid kibocsátásban (LAIR 2012¹²); határérték túllépés azonban egyetlen légszennyező anyagra sem történt. Emellett fontos megjegyezni, hogy a kerület egészének levegőminőségét tekintve a Kelenföldi Erőmű légszennyezőanyag kibocsátása sokkal alacsonyabb környezetterhelést eredményez, mint az azzal egyenértékű egyedi, pontszerű környezetterhelést eredményező fűtési formák, így a távfűtés az emberi egészség védelme mellett a klímavédelmi célokat is szolgálja. Diffúz szennyezőforrásnak tekinthetők a Hamzsabégi úti buszgarázs, illetve a bevásárlóközpontok parkolói is.

A kerület levegőminőségével kapcsolatos intézkedések szempontjából lényeges, hogy Budapesten a Fővárosi Közgyűlés hatáskörébe tartozik a szmogriadó terv és a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása¹³. Az említett fővárosi rendelet tiltja az avar és zöldhulladék égetését a főváros területén, mely kihatással van a kerület levegőminőségére és a fővárosi szmogriadó elrendelésének alakulására is.

Meg kell említeni, hogy a közlekedési és ipari kibocsátásokra a kerületi önkormányzat ráhatása csekély; beavatkozási lehetőségek elsősorban az érintettönkormányzati és gazdasági szereplőkkel való partnerség-építés és információ csere területén azonosíthatók. Ugyanakkor háztartási fűtésből és melegvízellátásból származó kibocsátások esetében a kerületi önkormányzat környezeti és energetikai szemléletformálással (pl. rácsatlakozás a távhőellátásra, energiatakarékossági lehetőségek épületszigeteléssel, gépészeti korszerűsítéssel, épületekhez köthető megújuló energiahordozók alkalmazásával stb.) segítheti a fűtési eredetű kibocsátások mérséklését.

ÚJBUDA KLIMATIKUS VISZONYAINAK ÉRTÉKELÉSE

A légszennyezettséget és a város negatív klimatikus hatásait (hősziget-hatás) mérséklik Dél-Budán a kedvező légáramlási viszonyok. Ide tartoznak a Duna és a patakok menti övezetek, melyek a térségi légmozgások „bevezető útjai”, ugyanakkor e térségekben többnyire vonalas létesítménynek (közutak, vasutak) helyezkednek el.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Áramlástan Tanszékének modellezése szerint¹⁴ az északkeleti szél a leggyakoribb, a Budaörsi út, Fehérvári út, Szerémi út, Kelenvölgy átszellőzési sávokkal, jelentős lakóterületek légcseréjét biztosítva. A második

¹²Levegőtisztaságvédelmi Információs Rendszer (LAIR) - Évenként és légszennyező anyagokként részletezett telephelyi kibocsátások, 2012

¹³69/2008. (XII. 10) Főv. Kgy. rendelet Budapest Főváros szmogriadó-tervéről

¹⁴A szélviszonyok, és az átszellőzés vizsgálata Budapest XI. kerületében – BME Áramlástan Tanszék

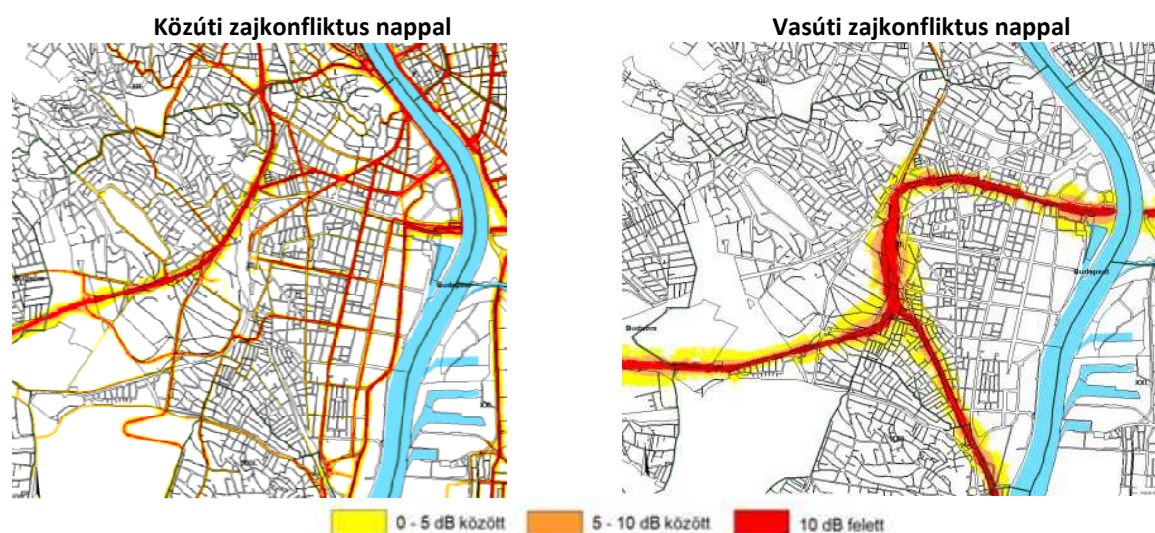
legnagyobb gyakoriságú nyugati szél a kerület sűrűn lakott részeit a Bartók Béla úton és a Dombóvári úton keresztül szellőzteti át. Kelenföldön és Kelenvölgyben is jók az átszellőzési viszonyok, a levegő a kevésbé beépített területek felől érkezik. Az átszellőzési csatornákon kiemelt jelentősége van a tisztító zöldsávoknak, az akadálytalan átszellőzés megőrzésének.

A belső, sűrűn beépített területeken, illetve a lakótelepek tömbjeiben hősziget-hatás alakul ki, de lényegesen kisebb ($0,5 - 1\text{ }^{\circ}\text{C}$), mint Budapest belső városrészeiben ($4\text{ }^{\circ}\text{C} - 6\text{ }^{\circ}\text{C}$), köszönhetően a környező erdőknek, kerteknek, s a beépítést lazító parkoknak, jelentős zöldfelületeknek.

1.1.2. Zajterhelés

A 2007-ben készült fővárosi stratégiai zajtérkép¹⁵ szerint Budapest környezeti problémái közül az egyik legjelentősebb a magas zajterhelés, amelynek elsődleges forrása a közlekedés (ezen belül a közúti közlekedés).

2. ábra. Újbuda zajterhelése (küszöbérték feletti zajterhelés)

Forrás: Budapest stratégiai zajtérképe(2007)

Budapesten és vonzáskörzetében a lakosság mintegy 33%-a 65 dB feletti zajszinttel terhelt, ami már egészségkárosító hatásúnak tekinthető. Tovább rontja a főváros zajterhelési jellemzőit, hogy az éjszakai és nappali zajszintek közötti különbség csak 4-7 dB, azaz a jelentősen magas éjszakai terhelési szint a nappali értékhez közeli mértékben terheli a lakosságot.

¹⁵ A jelenlegi értékelés 7-8 éves adatok alapján készült. A fővárosi stratégiai zajtérkép és a hozzá tartozó intézkedési terv megújítása elmaradt. A megújítás 2017-18 évi határidővel reális.

KÖZÚTI ZAJTERHELÉS ÚJBUDÁN

A $L_{den} > 68$ dB (ami az egész napra vonatkozó, különböző napszakokra súlyozott zajszint), $L_{éjjel} > 63$ dB (ami az egész napon belül, az éjjeli napszakra meghatározott zajszint) zajszint értékek Budapest minden főútjának környezetére jellemzőnek mondhatók. A kerület a bevezető autópályák, átmenő utak, észak-déli Duna-menti forgalom, a kerületet felszabdáló, az átjárhatóságot korlátozó vasútvonalak kedvezőtlen hatásait viseli. A küszöbérték-túllépés mértéke jelentős a főutak, az autópályák bevezető szakaszai mellett. **Különösen kedvezőtlen a helyzet a felüljárók és kereszteződések környezetében**, így pl.: a BAH-csomópont, a Budaörsi út, a Fehérvári út, a Bocskai út, az Október 23-a út, a Bartók Béla út környezetében. Jelentős továbbá a zajterhelés a P+R parkolók környezetében is.

VASÚTI ZAJTERHELÉS ÚJBUDÁN

Magas a zajterhelés a fő vasútvonalak, továbbá az elővárosi vasútvonalak mellett, előbbinél különösen éjszaka. Így a Hamzsabégi úton és a Rákóczi híd budai hídfő környezetében a vasúttól származó zajterhelés éjjel jelentős. **A vasúti közlekedés okozta környezeti zajterhelés a fővárosban itt mondható a legkritikusabbnak, és itt éri a legtöbb lakost nagy zajterhelés.**

A Kelenföldi pályaudvartól származó zajterhelés kisebb területeket érint, szakaszosan épültek zajvédő falak. A felújított elővárosi szakaszokon a vasúti pályák szigetelése miatt a zaj- és rezgéscsillapítás jobb, s bár a forgalmi adatokban lényeges csökkenés nem várható, összességében ez javulást eredményez. A Kelenföld – Martonvásár – Székesfehérvár vonalon megvalósuló fejlesztések során a pálya mentén szakaszosan új zajvédő fal épül.

EGYÉB ZAJTERHELÉSEK

Üzemi zajkibocsátás a termelési tevékenység leállításával gyakorlatilag megszűnt, a Kelenföldi Erőmű működése a kerületben a legjelentősebb, de nem okoz zajkonfliktust.

Repülési zaj a Budaörsi Repülőtér környezetében jelentkezik. A repülőtér sport-, kisépés-, vitorlázó-, oldtimer- és helikopterrepüléssel foglalkozik, zavaró zajterhelést nem okoz.

A **közterületi rendezvények** az elmúlt években „zaj” szempontjából kerültek a figyelem középpontjába, a rendezvények, szórakozóhelyek helykiválasztásával kapcsolatosan kell számítani fokozott lakossági érzékenységre. A zajkibocsátásra helyi rendelet vonatkozik, a kerületben található szórakozóhelyek egyedi zaj határértékkel rendelkeznek.

1.1.3. Felszíni és felszín alatti vizek állapota

Az Európai Parlament és Tanács 2000/60/EK Irányelve – a Víz Keretirányelv (VKI) - előírásai szerint a tagállamokban 2015-ig jó állapotba kell hozni a felszíni és felszín alatti vizeket, és biztosítani is kell a fenntartható jó állapot tartós fennmaradását. A „jó állapot” a víz tisztasága mellett a vízhez kötődő élőhelyek minél természetesebb állapotát, illetve a vízminőséget befolyásoló megfelelő vízmennyiség biztosítását és védelmét is megköveteli.

Az 1995. évi LVII. tv. a vízgazdálkodásról 4. § (1) f) pontja a települési önkormányzat feladataként határozza meg a helyi vízrendezést és vízkárelhárítást azzal, hogy ezek a fővárosi kerületek esetében a Fővárosi Közgyűlés hatáskörébe tartoznak.

Újbuda felszíni és felszín alatti vízkészletekben egyaránt gazdag. Egyrészt a kerület 8 km hosszú Duna-parttal rendelkezik. A kerület keleti határa a Duna középvonala. A vízparti fekvésből következően a 18/2003. (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet „a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” meghatározása szerint közepesen veszélyeztetett, „B” kategóriába tartozik egyedüliként a Fővárosban. Ebbe a kategóriába az a település került, amely nyílt, vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd. A veszélyeztetett „A” kategóriába sorolták a Fővárosban a III., IV., XIII., XXI. és XXII. kerületet.

A Duna a befogadója a kerületi és a kerületen kívüli csapadékvizeket elvezető a Budaörsi, Kakukkhegyi- és Spanyolréti mellékágakkal rendelkező Hosszúréti-pataknak (Kő-ér), valamint a Határ-árok (Keserű-ér) vízfolyásnak, amely a Dunába vezeti a Beregszász úti, a Sasadi-, az Őrmezei- és Irhás-árok vizét is. A domborzati adottságokból adódóan, a lefolyás iránya jellemzően nyugat-keleti. E kisvízfolyások és környezetük többnyire rehabilitációra szorulnak, mivel sok esetben rendezetlen telek- és tulajdonviszonyok, határérték feletti vízminőségi értékek, erősen mesterséges patakmeder-szakaszok és illegális vízbevezetések is jellemzőek.

A patakokról 2007-2008-ban kataszter készült, de a tulajdonviszonyok teljes körű rendezése még nem történt meg. A medreket a Fővárosi Csatornázási Művek kezeli, jelentős részük burkolt árok, gyepes rézsúvel. Rendezetlenségük miatt az egyre gyakoribbá váló szélsőséges csapadékesemények magas eróziós pusztítást, és utca-, valamint pinceelöntéseket is okoztak és okozhatnak a jövőben is.

Újbuda utóbbi években népszerűvé váló vízi rekreációs területe a Kopaszi-gát mentén kiépülő turisztikai vonzerő, a Lágymányosi-öböl.

Az állóvizek közül a Kelenvölgyben található a horgásztó funkciójú Kék-tó, amely a kerület kezelésében van. Az állandó vízminőségi problémákkal küzdő Feneketlen-tó, amely fővárosi kezelésben van, rendelkezik a kerületben a legnagyobb felszíni vízfelülettel és víztömeggel (1 ha felszín, átlag 4 m mélység, 25-30 ezer m³ víztérfogat). A tó medencéjét

oligocén kiscelli agyag adja, melynek pirittartalma jelentős, ezáltal tömény keserűvizet hozva létre. A tó vízminőségét fenntartani képes, de azt tartósan javítani nem tudja az 1980. év óta működő levegőztető és szökőkút rendszer. A vízminőség javításához mederkotrásra, a nádas védelmére lenne szükség. Az átfogó vízmonitoring rendszer üzemeltetése folyamatos. Az elmúlt években a tónál épült egy rámpa, kiszedték a stégeket, és megtiltották a horgászatot a tó védelme érdekében. A tó körül új futókör is létesült az egészséges életmódra nevelés és a biztonságos sportolás elősegítése érdekében.

Tartós környezeti problémaként jelentkeznek a Tóváros lakópark jelenleg nem állóvízként, hanem vizes területként besorolt, mesterséges vízfelülete. Mivel a Hosszúréti-patak szennyezetten érkezik a kerületbe, a mederben lerakódott iszap tartósan anaerob körülményeket okoz, ennek következményeként halpusztulás és bűzhatás is jelentkezik. Vízminőségvédelmi vizsgálatok magas ammóniumtartalmat, nitrit- és nitrát-tartalmat mutattak ki, és nagy a víz fajlagos vezetőképessége, ami magas sótartalomra utal, a patak foszfáttartalma is magas és a biológiai oxigénigény (BOI₅) is sokszor határérték feletti.¹⁶ A nádas szűrőmező nem elegendő a helyzet orvoslására.

A tórendszer megvalósításához a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Felügyelet V.00575-9/2004. számon adott vízjogi létesítési engedélyt. Az elsősorban esztétikai célú látványtavak, másodsorban rekreációs tavak a Hosszúréti-patak kb. egy km hosszú szakaszán alakult ki. A vízjogi és üzemeltetési engedély feltételeként a tavakat és csatornákat kezelő szervezet megjelölését/létrehozását és monitoring-hálózat telepítését írták elő. A Kőérberki lakópark és környékét felértékeli a jelentős tájképi és élőhelyi értéket adó vízfelület, ugyanakkor az elmúlt időszakban gondot jelentenek a terület rendezettségével, tisztántartásával kapcsolatos problémák. A vízminőség javítás egyik tartós megoldása lehetne a tórendszer iszapkotrása.

A 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 7. §(2) bekezdése szerint egy adott terület a felszín alatti víz állapotánakérzékenysége szempontjából lehet fokozottan érzékeny, érzékeny és kevésbé érzékeny terület. E Korm. rendelet 7. § (4) bekezdése szerint egy adott lehatárolt terület érzékenysége – a vízügyi igazgatóságnál, a vízügyi hatóságnál és a vízvédelmi hatóságnál meglévő, a vízvédelemért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) által jóváhagyott, 1:100 000 méretarányú országos érzékenységi térképe alapján kerül – a vízvédelmi hatóság határozatában meghatározásra.

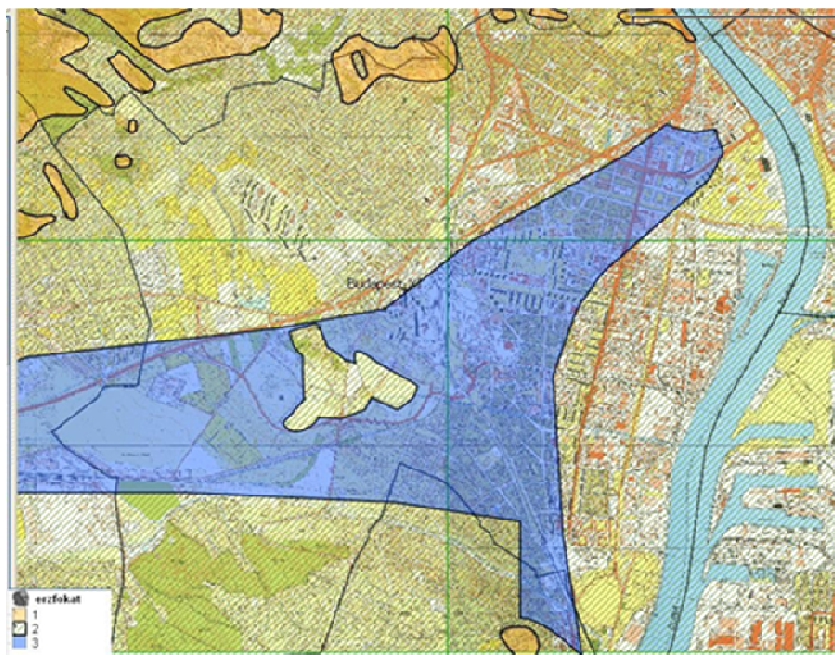
¹⁶Ujfalussy Gyöngyvér (2013) Tisztított szennyvíz bevezetések hatása a Hosszúréti-patakra. Tudományos diákköri dolgozat. BME. pp. 36.

2. táblázat: Budapest XI. kerületének érzékenységi besorolása szerinti területmegoszlások

	1 Fokozottan érzékeny		2 Érzékeny		3 Kevésbé érzékeny		Kiemelten érzékeny területek	
terület [ha]	terület [ha]	%	terület [ha]	%	terület [ha]	%	terület [ha]	%
3 347,2	58,4	1,7	2 330,4	69,6	958,4	28,6	506,4	15,1

Forrás: 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 7. § (4) bekezdése alapján

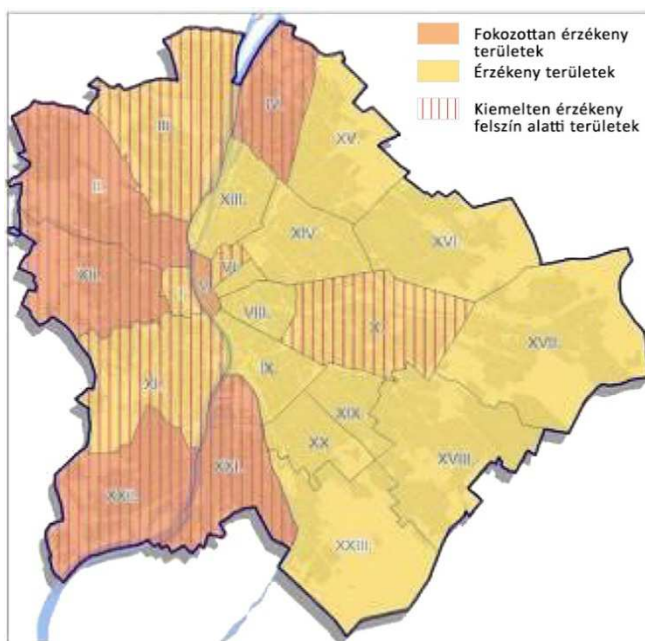
3. ábra. Budapest XI. kerületének érzékenységi besorolása

Forrás: A 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 7. § (4) bekezdésében meghatározott 1:100 000 méretarányú országos érzékenységi térkép XI. kerületi térkép-kivágat

A27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló rendeletszerint a felszín alatti vizek szempontjából fokozottan érzékeny és érzékeny, valamint kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területek jelölhetők ki, ezt mutatja be az alábbi ábra a főváros kerületeinek vonatkozásában.

4. ábra: Budapest kerületeinek a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló rendelet¹⁷ szerinti besorolása

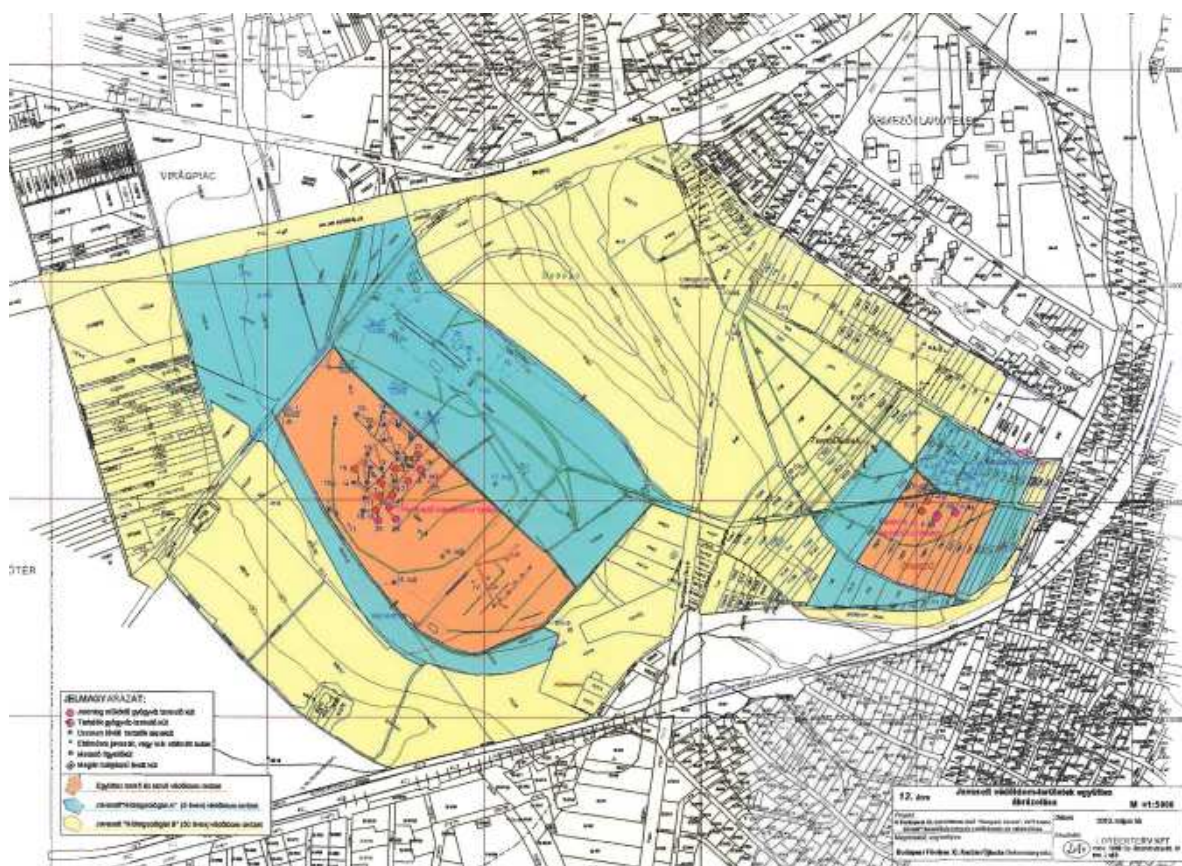
Forrás: Budapest Környezeti Állapotértékelése 2014.

Újbudán található a Hunyadi János és a Ferenc József keserűvizek képződési- és kitermelési helyei. E víznyerő helyek felszíni területei önkormányzati tulajdonban vannak, míg felszín alatti földtani vízáadó képződményei kizárólagos állami tulajdonban vannak. A keserűvizek lelőhelyei felszín közeli elhelyezkedésűek (Örsöd, Őrmező), felszíni szennyezésekre kiemelten érzékeny besorolásúak. A Hunyadi forrás a természetvédelmi oltalom alatt álló Kőérberki szikes rétentálálható, amelynek magas szulfát tartalma a néhány méteres mélységből táplálható Kiscelli agyagban elszórt pirit szemcsék bomlásából származik. Ferenc József forrást a szikes réttől egy nagy forgalmú út választja el, ennek felszíni rész nem, csak a vízbázisa védett.

A keserűvíz vízbázisának védelmére védőidom kijelölő határozatot először 1968-ban adott ki a vízügyi hatóság. Ezt 1980-ban megújították, majd 2012-ben került ismét felülvizsgálatra. A jelenleg hatályos védőidomot a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a KTVF 15968-3/2012. számon fogadta el.

¹⁷ 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról

5. ábra. Dél-budai Keserűvíz-telepek vízbázis védőterülete

Jelmagyarázat:

- Jelenleg működő gyógyvíz termelő kút
- Tartalék gyógyvíz-termelő kút
- Együttes belső és külső védőidom-terület
- Javasolt 'Hidrogeológiai A' (5 éves) védőidom-terület
- Javasolt 'Hidrogeológiai B' (50 éves) védőidom-terület

Forrás: Lorberterv Vízföldtani Tervező Kft. tanulmánya (2010)

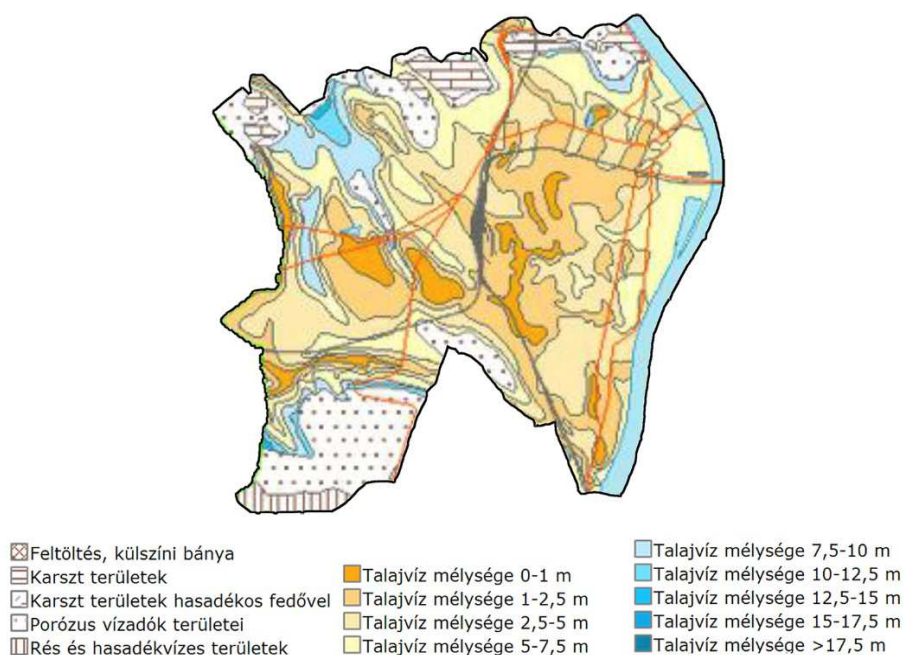
A használaton kívüli kitermelő- és monitoring kutakat 2013-ban az önkormányzat - a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség előírásainak megfelelően - eltömedékellette vízbázisvédelmi okokból.

A külterületen környezeti konfliktust okozhatnak az illegális hulladék elhelyezések, és vízkivételek, vagy vízbevezetések többnyire az engedéllyel nem rendelkező lakosok és a városból kitelepülő hajléktalanok által.

A terület gazdag termál- és gyógyvízben (Gellért-hegy lába, a jelenlegi Szent Imre kórház területe, amely a Tétényi forrás gyógyvizét adja, a Bikás park egyes volt forrásai), fő vízadó rétege a Budai Termálkarszt, amely több fürdőt (Gellért, Rudas, Rácz) és szállodát is ellát gazdag ásványi anyag tartalmú meleg vízzel.

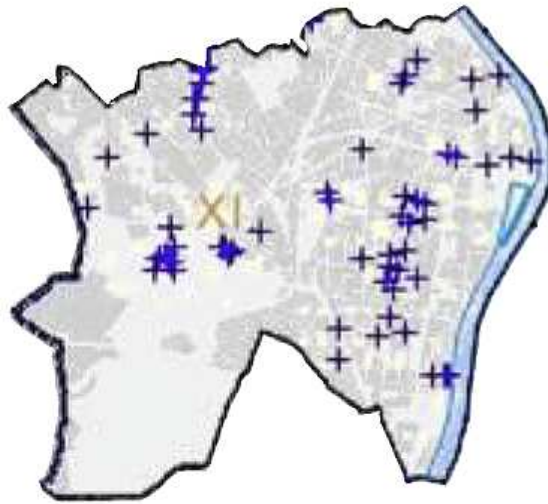
Az egészséges ivóvízellátást a Fővárosi Vízművek kezelésében lévő, teljes körűen kiépített vezetékes vízhalózat biztosítja Újbudán. Az ivóvíz biztosításának egyik látogatható különleges létesítménye a kerületi Sánc utca (Orom utca, Szirom utca sarok) felől megközelíthető Gellért-hegyi víztározó, amely a budai kerületek vízellátásában játszik fontos szerepet. A XI. kerület tűzvíz ellátása általánosan az ivóvíz hálózatra telepített tűzcsapokkal megoldott. A kerületben korábban a nem ivóvíz minőségű ipari vízigények kielégítésére kiépített iparivíz-hálózat és a Lágymányosi öbölből vizet nyerő víztározó állt rendelkezésre, de ez ma már nem működik.

6. ábra: Budapest XI. kerület felszín alatti első vízadó képződményei

Forrás: Budapest Környezeti Állapotértékelése 2014.

7. ábra: A főváros XI. kerület vizsgált talajvízszint észlelő kútjai

Forrás: Budapest Környezeti Állapotértékelése 2014.

A XI. kerület az Albertfalva és Kelenföldi Szivattyútelep vízgyűjtő területéhez tartozik. Az Újbudán keletkező szenny- és csapadékvizek szinte egészében a kerület többnyire egyesített rendszerű csatornahálózatán keresztül jutnak a főbefogadó átemelő telepre. Kivételt képez ez alól a Kamaraerdő egy része, amely a budafoki rendszer felé adja át az összegyűjtött vizet. 2010 óta az elvezetett szennyvíz a csepeli Budapesti Központi Szennyvíztisztító telepre jut át a Duna meder alatti nyomóvezetéken keresztüli átvezetéssel, ezáltal a kerületből a Dunába jutó antropogén szennyezőanyag terhelés megszűnt, csupán a csapadékvizekkel és a kisvízfolyásokból kerülhet szennyeződés a folyóba.

1.1.4. Természeti környezet állapota

A természeti környezet állapotát a társadalmi-gazdasági folyamatok, tendenciák alakulása jelentős mértékben befolyásolhatja, mely természetesen nem kizárólag kerületi sajátosság. A természeti környezet állapotára számos olyan tényező lehet hatással, melyek a társadalom életmódjának, fogyasztási szokásainak, közlekedési és szállítási igényeinek vagy éppen a helyi lakosok, vállalkozók környezeti értékrendjének alakulásából adódik, s mindezek mellett a természeti-környezetben várhatóan bekövetkező és már tapasztalható változásokat is célszerű szem előtt tartani a természeti környezet állapotának értékelésekor. A társadalmi – gazdasági – környezeti hatások, s ezek következtében fellépő változások olyan következményekkel járhatnak, melyek nagymértékben befolyásolják az újbudai természeti környezet állapotát, s ezáltal fontos szerepet töltenek be a kerület élhetőségének alakulásában is. A természeti és tájképi értékek megőrzésében, illetve veszélyeztetettségük csökkentésében kiemelt szerepet játszhatnak a védett területekkel határos övezetek jövőbeni fejlesztései.

A természeti környezet állapotának alakulását veszélyezteti az élőhelyek számának és kiterjedtségének csökkenő tendenciája, továbbá azok fragmentálódása, illetve pusztulása. A helyzetet tovább rontja a környezetszennyezés, a nem megfelelő földhasználat, az élőhelyek csökkenése, darabolódása, a különféle özőnfajok megjelenése és az éghajlatváltozáshoz köthető egyéb hatások, jelenségek gyakoriságának és intenzitásának növekedése is.

Újbuda esetében a természeti környezet állapotára jelentős hatást fejtenek ki a közlekedésből származó különböző típusú terhelések, melyek többek között a személygépkocsik számának növekedéséből és a kerületi, illetve a kerületen áthaladó járműforgalom alakulásából adódnak. A forgalmasabb utak mentén nemcsak a légzőszervi megbetegedések kockázata nőhet, vagy az épített környezet szenvedhet el különféle sérüléseket, hanem a talaj, a flóra és a fauna is károsodhat és károsodik is napjainkban.

A talajok állapotát leginkább Újbuda családi házas övezeteiben található csatornahálózatra való rákötések aránya befolyásolhatja. A hulladékgazdálkodás nem megfelelő volta, a közterületi és magánterületen történő illegális hulladéklerakás további kockázati tényezőt jelent. Az illegális hulladéklerakások leginkább a külterületeken jelentenek problémát például a felhagyott mezőgazdasági területeken, illetve elhagyatott külterületi zártkertek esetében.

A kerület sajátosságai közé tartoznak a barnamezős, felhagyott ipari területek. Ezeken a területeken folyó korábbi ipari tevékenységből származó szennyezések további kockázatot jelenthetnek a természeti környezet állapotának alakulására (pl. Budalakk Kereskedelmi és Festékgyártó Kft., CSEPP-Finomvegyszer Bt. területei). A területhasznosítás, az épített környezet szerkezetének változása is komoly negatív hatást fejthet ki a természeti környezet állapotának alakulására.

A természeti környezet kiemelten védendő elemei közül az egyik legfontosabb a Duna, mely Budapest és ezen belül Újbuda számára is pótolhatatlan ökoszisztéma szolgáltatásokat biztosít figyelembe véve többek között annak lokális klímaszabályozó hatását, vízgazdálkodásban betöltött szerepét. A kerületben lokális problémákat okoz a szélsőségesen nagy mennyiségű csapadék, melynek eredményeként a természeti környezet állapotában is károk keletkezhetnek, ez különösen kritikus lehet a Duna mellékvízfolyásainak esetében. A Duna teljes budapesti szakasza az árterével együtt, és a kisvízfolyások part menti sávjai egyaránt az Országos Területrendezési Tervben¹⁸ meghatározott Országos Ökológiai

¹⁸ Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény

Hálózat részét képezik.¹⁹ A kerület mintegy 8 km-es Duna-parttal rendelkezik, melyből 1,2 km-en kiépítetlen, természetközeli partszakasz.²⁰

Budapest természeti értékekben gazdag, a főváros területének mintegy 7%-a (3.715 ha) élvez országos vagy helyi jelentőségű védettséget.²¹ Újbudán a Natura 2000 területek esetében a Sas-hegy és környéke részlegesen érintett (csupán egy helyrajzi számot érint), illetve a Duna medre védett.^{22,23} Újbudán két országos jelentőségű védett természeti terület található: a Gellért-hegy és a Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület.

8. ábra: Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület

Forrás

: www.dunaipoly.hu

9. ábra: Gellért-hegy Természetvédelmi Terület

Forrás

: www.itthon.hu

A Világörökség részét képező Gellért-hegy 1997 óta áll természetvédelmi oltalom alatt (1/1997. (I.8.) KTM rendelet). A Gellért-hegy Természetvédelmi Terület összesen 39,7 hektáron terül el, melyből 23,5779 hektár található a kerületben. Jelenleg Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében álló mintegy 30 hektáros Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület is az országos jelentőségű védett területek közé tartozik (40/2007. (X.18.) KvVM rendelet), ahol a féltermészetes és természetes élőhelyek két nagyban eltérő részre osztják a terület növényzettel borított részét. A terület legmagasabb részén találhatók a dolomit alapkőzetű, elsődlegesen gepes élőhelyek, a másik jellegzetes élőhely-együttes pedig a délies lejtő cserjés, erdős területe. Az élőhelyekre veszélyt jelent az idegenhonos

¹⁹ Budapest Környezeti Állapotértékelése Budapest Főváros Önkormányzatának Főpolgármesteri Hivatala, Városüzemeltetési Főosztály, 2014, p13

²⁰ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14., p (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

²¹ Budapest Környezeti Állapotértékelése Budapest Főváros Önkormányzatának Főpolgármesteri Hivatala, Városüzemeltetési Főosztály, 2014, p9

²² 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet 10. melléklet

²³ Védettséget meghatározó jogszabály: 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről.

növények megjelenése, melyek közül több már invazív özöngyommá vált. A természeti környezet állapotát ezen a területen annak stratégiai-hadászati szerepének alakulása és a zártkertek kialakulása is egyaránt befolyásolta.²⁴ Ezen probléma megoldására irányul Újbuda Önkormányzat Sas-hegy Barát Kert programja, mely kezdeményezés alapelve a kertek őshonos fajokkal való beültetése, invazív fajok kiirtása.

A helyi jelentőségű védett természeti területek közé összesen három terület sorolható. A területen található a Kőérberki szikes rét Természetvédelmi Terület (mintegy 22 ha, nem látogatható), mely 1982. év óta áll természetvédelmi oltalom alatt. 2012-ben történt felülvizsgálat jelölte ki a dél-budai Keserűvíz-telepek Vízbázis védőövezetét a Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség²⁵ (KTVF: 15968-3/2012. sz. határozat), mely terület élőhelytípusainak diverzitása a rendelkezésre álló információk alapján egyre csökkenő tendenciát mutat. A dél-budai Keserűvíz-telepek közül a Ferenc József és a Hunyadi János egyaránt védett vízbázisvédelmi szempontból, természetvédelmi oltalom alatt csak az utóbbi áll. Ugyancsak ezen a részen üzemeltek az 1000 méter mélyről feltörő termálvíz kitermelő kutak.²⁶ E védett terület környezeti állapotának alakulásában a legnagyobb veszélyforrást a különféle összetételű illegálisan elhelyezett hulladék jelenti, továbbá az özönnövények és idegenhonos fajok (bálványfa, kanadai aranyvessző, magas aranyvessző, adventív őszirózsa faj, zöld juhar) terjedése is komoly problémát jelent.

10. ábra: Kőérberki szikes rét Természetvédelmi Terület(hrsz. 1056)

Forrás: Biológus Bt (2012)

A Rupp-hegy Természetvédelmi Terület (mintegy 7,8 ha kiterjedésű, szabadon látogatható) szintén a kerület helyi jelentőségű védett területei közé tartozik, akárcsak a

²⁴ Biológus Bt (2012): A Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület „elvi védőterületének” botanikai, zoológiai és ökológiai vizsgálata

²⁵ Biológus Bt (2012): A Dél-Budai keserűvíz-telepek botanikai, ökológiai és zoológiai felmérése

²⁶ Budapest XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi Programja (2010-2014), p14

Gellért-hegy déli lejtőjén található Budai Arborétum (Villányi út 29-91., 35-43. és a Ménesi út 43-45., szabályozott időben szabadon látogatható), mely a maga közel 9 hektáros területével²⁷ kiváló példája a természeti örökség megőrzésének, a környezeti nevelés támogatásának, továbbá fontos szerepet tölt be a növényfajok honosításában is.²⁸

11. ábra: Rupp-hegy Természetvédelmi Terület

Forrás: www.fokert.hu

12. ábra: Budai Arborétum

Forrás: <http://budaiarboretum.uni-corvinus.hu>

Újbuda természetvédelmi oltalom alatt álló területeit különböző mértékben érintik a kirándulók, rekreációs célból oda látogatók által okozott - elsősorban taposásos – terhelések.

- **A Gellért-hegy Természetvédelmi Terület** szabadon látogatható, de a védendő flóra olyan nehezen megközelíthető és kis területen fordul elő, hogy a taposásos terhelés elhanyagolható.
- **A Budai Sas-hegy Természetvédelmi Terület** szabadon látogatható, de jelentős lépések történtek a taposásos terhelés csökkentésére: a látogató központ irányított látogatási renddel és vezetett túrák szervezésével, előre bejelentett csoportok szervezésével veszi elejét a terheléseknek.
- **A Budai Arborétum Természetvédelmi Terület** szabadon látogatható, de itt elsősorban a fásszáru növénygyűjtemény jelentősége kiemelkedő, ezért a taposásos terhelés kisebb jelentőségű.
- **A Rupp-hegy Természetvédelmi Terület** szabadon látogatható, állandó természetvédelmi munkatárs jelenléte nem biztosított, ezért ez a terület van leginkább kitéve a taposásos terhelésnek. Ennek csökkentése érdekében irányító

²⁷ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14., p109 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

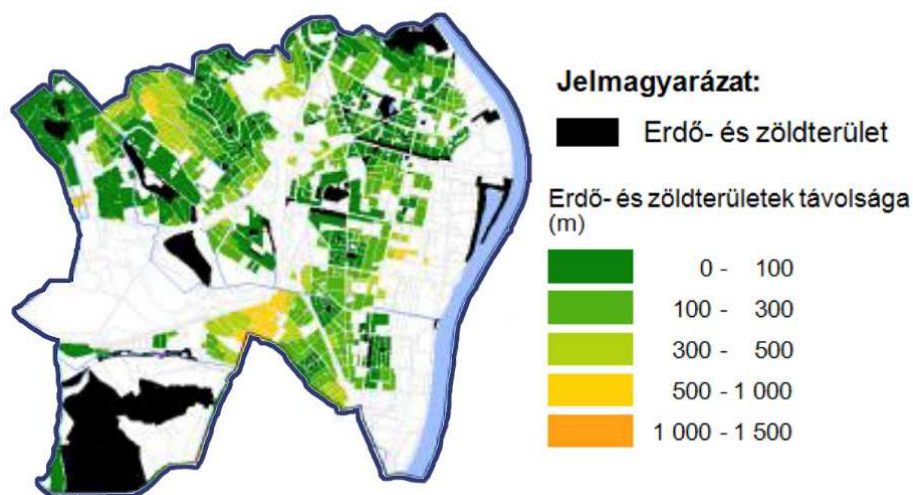
²⁸ Simkó Hella (2006): Gellért-hegy természetvédelmi terület. Kézirat, p5

táblák kihelyezése, sétautak fenntartása, pihenőhelyek kialakítása történt, valamint a természetvédelmi előírásoknak megfelelően a terület csak gyalogosan látogatható, technikai sport végzése tilos, tűzgyújtási és hulladéklerakási tilalom van életben.

- **A Kőérberki szikes-rét Természetvédelmi Terület** nem látogatható, a taposásos terhelés nem releváns.

Újbuda nyugati felén, a kerület határán, a budai hegyvidéktől majdnem a Dunáig eljutó zöld gyűrű fővárosi jelentőségű.²⁹ A gyűrű részei közé tartoznak védett természeti területek, erdős területek, kertek, mezőgazdasági területek és a Budaörsi repülőtér egyaránt.

11. ábra: Erdő- és zöldterületek (közterek, közparkok) lakóterületektől való távolsága

Forrás: Budapest Környezeti Állapotértékelése 2014.

Budapesten egyedi védettként nyilvántartott 151 barlang közül 4 található Újbudán (Gellérthegy-barlang, Sas-hegyi barlang, Gellért-hegyi sziklaüreg, Gellért-hegyi aragonitbarlang³⁰), további egy pedig közvetlenül a kerülethatáron helyezkedik el az I. kerületben.³¹ A négy kerületi barlang közül a legismertebb a Gellért-hegyen található, melynek a Sziklatemplom is részét képezi. A földtani természeti értékek esetében védettség, illetve előírás a kerületben a karsztos területek vonatkozásában áll fenn. A kerületben védett gyógyforrások is találhatóak, mégpedig a Gellért gyógyfürdő forrásai (Kelenhegyi út 4-

²⁹ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14., p108 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

³⁰ Budapest XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi Programja 2010-2014, Háttéranyag, 2010. február 9., p62

³¹ Budapest XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi Programja 2010-2014 Háttéranyag 2010.február 9., p97

6.), a Szent Imre Kórház meleg vizű kútja (Tétényi út 12-16.).³² Továbbá védettek a talajvízből, illetve rétegvízből táplálkozó víznyerő helyek védőterületei is, mint a korábbiakban már említett keserűvíz telepek és az Örsöd dűlőút – Budaörsi út – Mikes Kelemen út – Péterhegyi út – Repülőtéri út – MÁV Hegyeshalmi fővonal által határolt terület.³³

Budapest XI. kerületében található fokozottan védett és védett növény- és állatfajok listáját a 2. melléklet tartalmazza.

1.1.5. Zöldfelületek állapota

Újbuda igen változatos zöldfelületi képet mutat (pl. hegyvidéki részek, természetvédelmi területek, mezőgazdasági művelésre szánt területek, Duna-menti sáv stb.), melyet a jövőbeli fejlesztések esetén is fontos szem előtt tartani, ezt Budapest Településszerkezeti Terve is megfogalmazza. Újbuda zöldfelületi ellátottsága (közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságának és térbeli eloszlásának függvénye) dicséretes. A kerületben az 1 főre jutó erdő, természetközeli terület és kiépített zöldterület 35 m², ezen belül a zöldterületek (közkert, közpark, városi park) 12,4 m²-t tesznek ki, ezekkel az értékekkel fővárosi összehasonlításban átlagon felüli mutatókkal rendelkezik Újbuda.³⁴

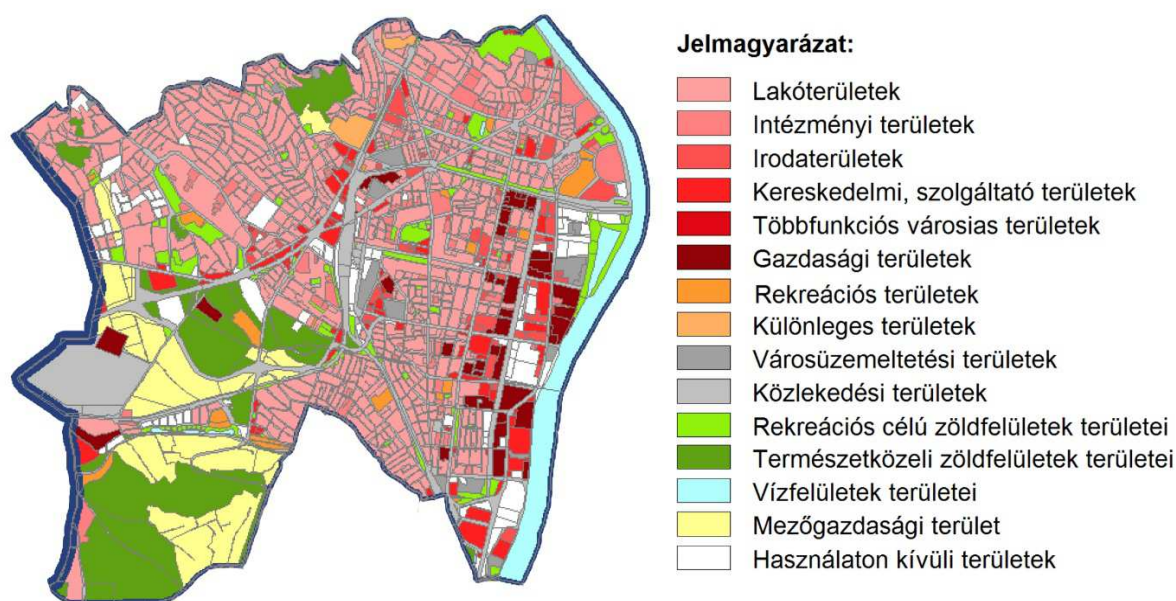
A fentiekből adódóan kiemelten fontos a kerület zöldterületi, természetes és természetközeli terület arányának, és minőségének megőrzése. A kerület egészét érintő, alapvető fővárosi ökológiai érdek, hogy az Újbuda által biztosított zöld gyűrű, védett területek, természeti környezet stb. a jövőbeni fejlesztési elképzelések gyakorlati megvalósulása során se sérüljenek.

³² Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14., p109 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

³³ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14., p110 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

³⁴ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p114 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

12. ábra. Budapest XI. kerület területhasználata

orrás: Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció³⁵

F

Újbuda fejlesztési dokumentumaiban számos helyen említésre kerül az összefüggő, városrész szintű közparkok hiánya, általában a lakótelepek lakóterületi szintű közparkjai jellemzőek. Újbudán 27 közkert méretű zöldterület található, melyek felújítása folyamatos.³⁶ A legszembetűnőbb szabadtér fejlesztések az utóbbi években a fásított közterekhez és a Bartók Béla út térségéhez (Kulturális Városházaprojekt projekt keretében Gárdonyi tér fejlesztése), illetve a Bikás parkhoz a kapcsolódtak, de számos egyéb jó példa is található még a kerületben.³⁷ A lakótelepi zöldfelületek értékét a beállt, intenzív lombtömeg jelenti.³⁸ Ezek a területek játszótérrel jellemzően jól ellátottak. A Fehérvári út mentén és Őrmezőn is megjelentek a közösségi kertek, de Albertfalván is található ilyen kezdeményezés.

A hegyvidéki területeken a zöldfelület-igényt általában a saját kertek biztosítják és a közösségi igények kielégítésére összességében viszonylag kevés park létesült. Közkert területekben leginkább Sasadon, Madárhegyen, Pösingermajorban és Péterhegyen van

³⁵ 767/2013. (IV. 24.) Főv. Kgy. határozattal jóváhagyott Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció

³⁶ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p113 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

³⁷ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p113 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

³⁸ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p113 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

hiány.³⁹ A nagyobb kiterjedésű intézményi zöldfelületek (pl. Budai Arborétum, BME stb.) jellemzően a sűrűbben lakott részeken helyezkednek el. A kerület lakóterületei között jellemzően sok jó minőségű magánkertet és nemrégiben létesült zöldfelülettel rendelkező lakóparki területet található.

Újbudán a Budaörsi Repülőtér gyepfelülete összesen 2,5 %-át teszi ki a kerület összterületének.⁴⁰

Az erdők tekintetében 210 hektár állami és 13 hektár önkormányzati tulajdonban lévő terület található a kerületben. 2012-ben valósult meg **egy tanösvény kiépítése Kamaraerdőn**, mely kiváló példa az Önkormányzat és a Pilis Parkerdő Zrt. együttműködésére. A tanösvény 4 km hosszan, 12 állomáson keresztül információs táblákon mutatja be a Kamaraerdő földtani és geológiai értékeit, valamint élővilágát⁴¹. A tanösvény fejlesztésének második üteme 2013 őszén valósult meg, ennek keretében a Kamaraerdő Nagy Réten interaktív játszótér kialakítására került sor. A játszótéren 6 különféle természetismereti, illetve ügyességi játék áll a gyerekek rendelkezésére, így játszva szereznek ismereteket a Kamaraerdő természeti adottságairól.

A fejlesztés harmadik ütemének keretében a tanösvény már meglévő 7 kiválasztott állomására, valamint két állomása közé interaktív játékos, illetve informatív táblák kihelyezésére került sor 2014-ben. Az eredetileg kialakított állomások témájához illeszkedő interaktív játékos táblák igyekeznek a gyerekek érdeklődését felkelteni, értékes ismeretekhez juttatni őket, amelyeket túrázások, kirándulások alkalmával is hasznosítani tudnak. A tanösvény egy szakasza mentén kihelyezésre került 8 db kisebb tábla, amelyek az erdő tisztaságának megőrzésére hívják fel a kirándulók figyelmét. A táblákon különféle, gyakran előforduló hulladékok és azok lebomlási ideje kerültek feltüntetésre⁴². Minden interaktív tábla ún. QR-kóddal van ellátva, így a tanösvény táblái telefonon keresztül is megtekinthetők.

A tanösvény továbbfejlesztésének következő állomásaként Újbuda Önkormányzatának középtávú célja a Kamaraerdő legmagasabb pontján, a Vadász-hegyen található jelenleg balesetveszélyes volt katonai kilátó áttervezése és átépítése, valamint a kilátó melletti

³⁹ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015., Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p114 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁴⁰ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015., Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p112 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁴¹ A tanösvény népszerűsítése, illetve természeti értékeinek alaposabb megismerése céljából 14 000 példányban készült kirándulásvezető füzethez magánszemélyek, egyesületek, oktatási és nevelési intézmények hozzájuthatnak Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi Osztályán.

⁴² A tanösvényen található táblák az önkormányzat honlapján is megtalálhatóak: <http://kozigazgas.ujbuda.hu/kornyezetvedelmi-osztaly/kamaraerdei-tanosveny>

használaton kívüli volt katonai lokátor állomás épületében egy erdei látogatóközpont kialakítása.

13. ábra: Kamaraerdő tanösvény

Forrás: <http://www.patkosstudio.hu/tanosvenyek/156/kamaraerdei-tanosveny-fejlesztese-uj-tanosvenytablak>

Az erdőövezetek többnyire a véderdő és a turisztikai erdő kategóriába sorolhatók. A területben erdőtelepítési munkák – a csereterületeket kivéve – az elmúlt 5 évben nem folytak.⁴³ Véderdők telepítése különösen az autópályák és vasútvonalak mentén lenne indokolt. A terület gazdag természetvédelmi területeinek puffer zónájának erősítésére is alkalmas az erdősítés.

A kerületi Integrált Településfejlesztési Stratégia (2015) megállapítása szerint az egyik legfontosabb feladat az erdők telepítése és nagyobb léptékű közparkok, városi park építése lenne.⁴⁴ Ezeknek a fejlesztéseknek a megvalósítására a Duna-parti területek, a Dobogó-domb, a Spanyolrét, a Gazdagréti lejtő és a tervezett Albertfalvai híd területeihez kapcsolódva lenne leginkább lehetőség.

A kerületre jellemző barnamezős területek a zöldfelület fejlesztés lehetőségét hordozzák magukban. A kerületi zöldfelületi rendszer minőségi és mennyiségi fejlesztése, a zöld gyűrű megóvása közérdek, mely kiemelt szerepet tölt be a kerület élhetőségének alakulásában.

⁴³ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015., Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p112 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁴⁴ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015., Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió, 2015. augusztus 14., p115 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

1.2. Környezet állapotát befolyásoló főbb hatótényezők átfogó értékelése

1.2.1. Energiagazdálkodás

Jelen fejezetben a kerület – épületállományon kívül eső – energiagazdálkodásával foglalkozunk. az épületállomány energetikai helyzetét később, a 1.2.3. fejezetben ismertetjük.

A kerületi **energiafelhasználással** kapcsolatos adatokat böngészve az alábbi érdekességeket találjuk: 2008 és 2013 között annak ellenére, hogy a háztartási villamosenergia-fogyasztók száma mintegy 11%-kal nőtt, a részükre szolgáltatott villamosenergia mennyisége hozzávetőlegesen 6%-kal esett vissza. A villamosenergia fogyasztás 2013-ban 2080 kWh volt háztartásonként. A háztartási gázfogyasztók száma gyakorlatilag nem változott, de a részükre szolgáltatott gáz mennyisége folyamatosan csökken és 2013-ra közel 50%-kal visszaesett. A távhővel ellátott lakások száma gyakorlatilag változatlan.

3. táblázat. Újbuda, energiafelhasználással kapcsolatos adatok

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma [db]	74 414	76 728	76 739	77 580	79 708	82 858
Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége [1000 kWh]	183 330	188 326	186 536	184 955	181 813	172 414
Háztartási gázfogyasztók száma [db]	61 455	61 569	61 856	61 654	61 515	61 573
Az összes szolgáltatott gáz mennyisége (átszámítás nélkül) [1000m ³]	365 914	301 261	287 483	251 049	n.a.	181 362
Az összes gázcsőhálózat hossza [km]	332	335	335	336	336	337
Összes gázfogyasztók száma [db]	64 026	64 184	64 505	64 270	64 206	64 119
Gázzal fűtött lakások száma [db]	n.a.	33 333	33 620	33 418	33 287	33 241
Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma [db]	33 545	33 004	32 954	32 953	32 959	32 935
Melegvízhálózatba bekapcsolt lakások száma [db]	29 469	29 096	29 070	29 071	29 071	29 050

Forrás: Újbuda ITS(2015)⁴⁵

A **Kelenföldi Erőműben** 1914. év júniusában kezdődött meg a villamosenergia-termelés, majd folyamatos korszerűsítés következtében 2006-tól kogenerációs erőműként működik, azaz - az erőmű a felhasznált tüzelőhő teljesítményének megfelelően - kapcsoltan egyszerre hőt és elektromos energiát állít elő. Az erőmű a kerületben mintegy 32 900 lakást (lakásállomány 42%-a) és 1 440 egyéb távhő felhasználót lát el (az erőmű által ellátott távhő körzetek pl. Kelenföld, Órmező, Gazdagrét, Lágymányosi lakótelep, ill. az I. kerületi Budai Vár). 2014-ben a szerződött hőteljesítmény lekötés 279 MWth (beépített villamos

⁴⁵ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Területfejlesztési Stratégia 2014-2020, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p.103. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

teljesítmény: 178 MWe, ill. a kis gázturbinák beépített villamos teljesítménye: 10 MWe)⁴⁶. A dél-budai távhőrendszer által előállított hő, 2011-ig éves átlagban közel 80%-a kapcsolt energiatermeléssel készült, majd 2012-2013. években ez már csak 40%, vélhetően az elektromos áram átvételi tarifa változása miatt.

Az Önkormányzat energiagazdálkodását tekintve elkötelezett híve az energiatakarékosságnak és a megújuló energiaforrások alkalmazásának. Elkészítették az összes általuk működtetett intézmény energetikai auditját (bővebben ld. később az 1.2.3 fejezetben), illetve 2007-ben **napelemes rendszert** telepített a Zsombolyai úti épületére, melynek névleges teljesítménye 20 kW. Ezt 2009-ben egy újabb 20 kW-os majd 2011-ben egy 50 kW teljesítményű naperőmű követte. **A három ütemben megvalósult rendszer 90 kW névleges teljesítményének köszönhetően, éves szinten 160 000 kWh áramot termel, valamint 114 tonna széndioxid kibocsátástól mentesíti a kerületet**⁴⁷.

1.2.2. Közlekedés

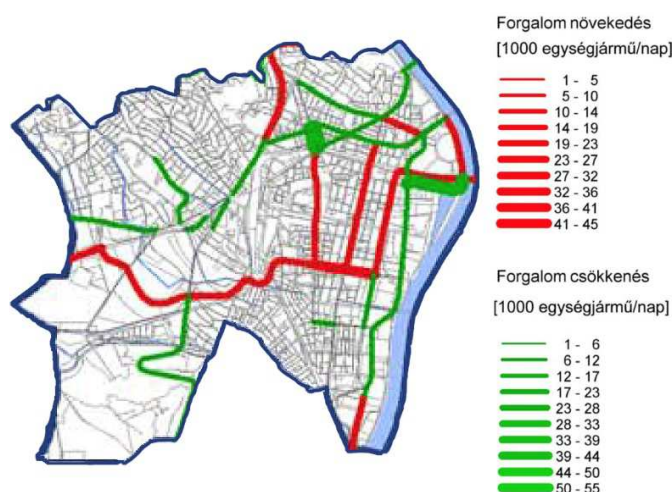
Újbuda közlekedési szempontból Budapest nyugati kapujaként funkcionál és a legnagyobb, városhatáron kívülről érkező forgalmi terheléssel bíró kerület. Az M1-M7 autópályákról beérkező a városhatárt átlépő forgalom meghaladja a mintegy 70 000 Ejármű/nap (egységjármű/nap) értéket, melynek 20%-a tranzit forgalom. Az agglomerációs települések fejlődésének eredményeként bekövetkezett forgalomnövekedés a bevezető szakaszokat túlterheli. **A kerület motorizációs szintje eléri a 400 személygépkocsi/1000 lakos átlag értéket, mely budapesti átlag feletti.**⁴⁸

⁴⁶ <http://www.budapestieromu.hu/pages/aloldal.jsp?id=1485>, letöltve. 2015. augusztus 1.

⁴⁷ <http://www.udvar-haz.hu/?action=show&id=162>, letöltve. 2015. november 11.

⁴⁸ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p143. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

14. ábra: Budapest XI. kerületében a főhálózat 2007. évi és 2011. évi forgalomterhelése közötti eltérések

Forrás: Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció⁴⁹

A domborzati adottságokból adódó természeti akadályok északi és déli irányban a főúthálózati kapcsolatok beszűkülnek, azok átjárhatósága csúcsidőszakban nehézkes (pl. BAH-csomópont, Balatoni út, Szt. Gellért rakpart stb.) és a napjainkra a mellékúthálózatra is fokozatosan áttérhelődik. Újbudán három közúti híd található, melyek a Duna-menti sáv felső harmadában helyezkednek el, ebből adódóan a hidakon való átkelés forgalma Kelenföld és Albertfalva főúthálózatát jelentős mértékben terheli.⁵⁰

A különféle közlekedési módok közül a közúti közlekedés bír a legjelentősebb környezeti hatással elsősorban az okozott zaj- és légszennyezés tekintetében. Újbuda úthálózatának 85%-a burkolt (258 km), mely érték meghaladja a budapesti átlagot. Burkolatmentes utak jellemzően inkább a nyugati hegyvidéki területeken találhatók (pl. Hosszúrét, Madárhegy, Pösingermajor). A **kerület legterheltebb szakasza forgalmi szempontból a Budaörsi út Nagyszőlős utca és Sasadi út közötti szakasza**, ahol a forgalom eléri a 110 000 Ejármű/nap értéket, ami országos viszonylatban is a legmagasabb.⁵¹

Újbudán **az áthaladó forgalomban jelentős a teherforgalom aránya**, s az ebből adódó környezeti hatások csökkentése érdekében differenciált ösztömg-korlátozás bevezetésére került sor a kerületben. A tranzitforgalom lakóterületeken való csökkentésének eszköze jellemzően a sebességszabályozás (pl. lakó-pihenő vagy 30-as övezetek kijelölésével),

⁴⁹ 767/2013. (IV. 24.) Főv. Kgy. határozattal jóváhagyott Budapest 2030 hosszú távú városfejlesztési koncepció

⁵⁰ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p139. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁵¹ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p139. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

melyekre szintén számos példa található a kerületben. A közlekedési zöldfelületek fejlesztésében is rejlik lehetőség. Az éghajlatváltozás városi közlekedési infrastruktúrára gyakorolt hatásainak mérséklésére tett intézkedések hiányosak.

A forgalmi igényeket a közösségi közlekedési kapcsolatok a közúti kapcsolatoknál ugyan jobban kielégítik, azonban azok területi eloszlása egyenetlen. **A városhatárt átlépő forgalomban az egyéni és közösségi közlekedés arány 55-45%.**⁵²Újbudán két vasútvonal halad át, melyek elővárosi szerepe napjainkban növekvő, városon belüli közlekedési szerepe mérsékelt jelentőséggel bír. A 1980-as évek elején még jelentős elővárosi forgalmat lebonyolító vasútvonalakon jelentős mértékű utascsökkenés volt megfigyelhető.⁵³ A Budapest-Kelenföld vasútállomás a budapesti vasúthálózatban tölt be fontos szerepet, a kapcsolódó M4, autóbusz- és villamosjáratok megfelelő közösségi közlekedési kapcsolatot biztosítanak az állomásra érkezőknek. A távolsági, helyközi autóbusz-közlekedés a Budapesttől dél-nyugati irányba eső agglomeráció forgalmát bonyolítja le az Etele téri buszpályaudvarról.

A kerület **villamosvonal hálózata** fejlett, melynek legnagyobb forgalmat bonyolító vonala a belső Bartók Béla út. A BKK autóbuszvonal hálózat sűrű, de eloszlása egyenetlen, a hegyvidéki részekben ellátatlan területek is találhatók. A közösségi közlekedés esetében az M4 metróvonal 2014-ben és az 1-es villamos (Rákóczi hídon történő átvezetés) 2015-ben elkészült fejlesztései tartoznak a legutóbb megvalósult ilyen jellegű beruházások közé. Az 1-es villamoshálózat fejlesztésének következő szakaszként jelenleg tervezés alatt áll annak Kelenföldi pályaudvarig történő meghosszabbítása.⁵⁴

A **vízi közlekedés** esetében menetrendszerű személyhajó közlekedés a Kopaszi-gáttól északra található. Ebből adódóan a délebbre eső szakaszon a kikötői létesítmények is hiányosak.

Légi közlekedés kapcsán a Budaörsi repülőtér említendő, mely légi szolgálatok és sportrepülési céllal üzemel.

Újbuda **kerékpáros közlekedésében** a Duna-menti, észak-déli irányú kerékpárút a legjelentősebb, mely a part menti sáv rendezetlenségéből adódóan az adott szakaszon, a Szerémi úton került kiépítésre. Összefüggő kerékpáros útvonal a Budaörsi út –

⁵² Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p139 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁵³ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p141 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁵⁴ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p139 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

Bartók Béla út – Hamzsabégi út irányában épült ki, helyenként kisebb hiányosságokkal ugyan. A BUBI rendszer Újbudai központi területein kiépítésre került. A hálózatfejlesztésben a Budapesti Közlekedési Központ is jó együttműködő partner volt. A kerékpáros közlekedés jelentős javulását eredményezte az önkormányzat és a Magyar Kerékpáros Klub együttműködésével megvalósított több száz kerékpártámasz kiépítése és az alacsonyabb forgalmú, egyirányú utcák kerékpárosok részére történő kétirányúsítása. A gyalogosforgalom lehetőségei a Duna-menti sáv esetén kiépítetlenek. Az akadálymentes közlekedést biztosító aluljárók száma alacsony. Újbudán áthaladó nagy forgalommal terhelt főutak és vasútvonalak az egyes kerületek közötti gyalogos átjárást jelentős mértékben akadályozzák.

1.2.3. Épített környezet (épületek)

Az épített környezet jelenlegi helyzetének energetikai értékelése során az épületeket három nagy csoportra bontottuk: lakóépületek, középületek és műemlék (jellegű) épületek.

LAKÓÉPÜLETEK

Az épületek energiafelhasználását jelentősen befolyásoló tényező – az épület geometriája mellett – az építési technológia, mely szorosan összefügg az épület **építésének idejével**, hiszen minden korszaknak megvannak a maga jellemző építési technológiái, így az azonos időszakban emelt épületek jellemzően hőveszteség szempontjából is hasonlóak egymáshoz. A 2011-es népszámlálás adatai alapján Újbudán, a lakásállományon belül, az 1990. év után épült ingatlanok aránya 13,6%, míg az 1946. év előtti ingatlanok aránya 23,1%.

4. táblázat. Újbuda, lakott lakások életkora

Építési idő	Darabszám	Arány
1946-előtt	1 5605	23%
1946-70	1 9573	29%
1971-90	2 3147	35%
1991-2011	8 996	13%
	67 321	100%

Forrás: KSH (2013)⁵⁵

Az 1971-1990 között épült lakások döntő részét iparosított technológiával épült lakótelepeken találjuk. Ennek hozzávetőlegesen háromnegyede panel. A kerületben a lakásállomány átlagos életkora 45-50 év.

⁵⁵Központi Statisztikai Hivatal: 2011. évi népszámlálás, Lakásviszonyok, Budapest, 2013

2011-ben a lakások száma Újbudán 75 846 db, 62,7 m² átlagos alapterülettel és átlagosan 1,92 lakóval.

Az építési idő mellett az **épületek geometriája**, azaz mérete és tagoltsága szintén befolyásolja az épületek fajlagos energiafelhasználását, mivel meghatározza a **lehülőfelület-térfogat arányt** is, ami kulcsfontosságú tényező az épület hőveszteségének és energiahatékonyságának tekintetében. Ezért az energetikai minőség értékeléséhez a lakóépületeket, geometriájuk alapján, két további nagy alcsoportra bonthatjuk családi házakra és többlakásos társasházakra. A családi házaknak ugyanis fajlagosan, azaz 1 m² alapterületre jutó több lehülő felületük van, mint egy társasházban található lakásnak, így ezek alapterületre vetített energiafelhasználása jóval magasabb. Másrészt az esetenként jellemzően eltérő építési technológia is indokolja a családi házak és a társasházak különválasztását.

5. táblázat. A lakott lakások megoszlása a környezet lakóövezeti jellege szerint (2011)

Városias (hagyományos)	Lakótelepi	Lakóparki	Villanegyedi	Családi házak, falusias jellegű	Üdülő- zártkerti területű	Külterületi	Egyéb	Lakott lakások összesen [ezer db]
XI. kerületi lakóövezetben levő lakás az összes kerületi lakott lakás százalékában								
48,9	34,6	7,4	3,3	5,0	0,4	0,0	0,5	67

Forrás: Statisztikai Szemle (2013)⁵⁶

Mivel az országos lakossági energiafogyasztási adatok jellemzőek a kerületi épületállományra is, így az alábbiakban országos adatokat közlünk.

Családi házak

Az 1980. év előtt épült családi házak átlagos, 1 m² alapterületre vetített primer energiafelhasználása 400-550 kWh/m² évente, s ez az épület korával együtt csökken, a szigorodó energetikai szabályozásnak köszönhetően. Egy 1990-2000 között épült családi ház kb. 225 kWh/m² évente, míg egy 2000 után épült ház esetében hozzávetőlegesen 180 kWh/m² évente.⁵⁷

Társasházak

A társasházakat építési technológia alapján két nagyobb csoportra bonthatjuk, hagyományos és iparosított technológiával épült épületekre. Az 1990. év előtt épült

⁵⁶ A lakóövezetek lakásai és lakóik helyzete a 2011.évi népszámlálás adatainak tükrében, Statisztikai szemle 91.évf. 12. szám, 2013

⁵⁷ Dr. Csoknyai Tamás: Az épülettípológia a hazai lakóépület-állomány energetikai modellezéséhez című háttér tanulmány, 2013

hagyományos lakóépületek átlagos, 1 m^2 alapterületre vetített primer energiafelhasználása 300-350 kWh/ m^2 évente, míg az iparosított technológiájú társasházaké 200-220 kWh/ m^2 , év. A 2000. év után épült társasházi lakások energiafogyasztása kb. 125 kWh/ m^2 évente.

A kerületben találunk hagyományos technológiával épült, jellemzően zárt sorú beépítéssel régi ún. bérházakat (pl. Bartók Béla út), iparosított technológiájú lakótelepeket (nagyobb panelos lakótelep: Őrmező, Gazdagrét, Kelenföld, egyéb iparosított: Lágymányosi lakótelep) valamint 2000. év után épült lakóparkokat (pl. Nádorliget, Kondorosi, Tölgyes stb.).

A panelos lakótelepek felújítottságának foka, Hrabovszky-Horváth Sára saját felmérése alapján, Gazdagréten alacsony, Kelenföldön közepes, míg Őrmezőn magas, ezen három nagy lakótelep mintegy **17 600** lakást foglal magában.^{58,59}

KÖZÉPÜLETEK

2011-2012-ben elkészült a 92 önkormányzati tulajdonú középület (iskola, óvoda, közösségi ház stb.) energetikai veszteségfeltáró analízise. Általánosságban elmondható, hogy az **épületek állapota átlagos**, az építéskori követelményeket teljesítik, azonban napjaink szigorúbb energetikai előírásainak nem felelnek meg. Az épületek egy részén már történt korszerűsítés, mely jellemzően nyílászáró cserét jelent, esetenként homlokzati hőszigeteléssel valamint a zárófödém szigetelésével kiegészítve. A felmért 92 épület a 7/2006 TNM rendelet⁶⁰ alapján 27%-a „E” (átlagosnál jobb), míg 40%-a „F” (átlagos) és 16%-a „G”-„H” (átlagost megközelítő és gyenge) osztályba sorolt. A vizsgált épületek közül 59 intézményben távhő (74%) és az épületek mintegy negyedében állandó hőmérsékletű gázkazán biztosítja a hőellátást.

Az épületenergetikai felmérést 88 épület **világítástechnikai felméréssel** egészítették ki. E szerint az épületek jelentős része 2008-ban átesett egy átfogó világításkorszerűsítési programon, s így ma **korszerűnek** tekinthetők.

A 2012-ben készült összefoglaló tanulmány szerint a **kerület összes intézményének energetikai felújításával 45%-os fűtési energia-megtakarítás érhető** el éves szinten mintegy nettó 219 millió Ft megtakarítással. Ezen beruházások összköltsége kb. 2,96Mrd Ft, s a megtérülés ideje (támogatás nélkül) 13,5 év.⁶¹

⁵⁸ Hrabovszky-Horváth Sára: Az energiatudatos panel-rehabilitáció klímastratégiai aspektusai

⁵⁹ Preisich Gábor: Budapest városépítésének története 1945-1990, tanulmányok Műszaki könyvkiadó, Budapest, 1998

⁶⁰ 7/2006 (V.24) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról

⁶¹ XI. kerületi önkormányzat épületeinek energetikai veszteségfeltáró analízise – összefoglaló, 2012

MŰEMLÉK (JELLEGŰ) ÉPÜLETEK

Külön vizsgálandóak a műemlék, ill. műemlék jellegű épületek, hiszen ebben kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy az esetleges energetikai korszerűsítés folyamán azok építészeti értékei ne sérüljenek. A kerületben találunk az országos, ill. a főváros által védett épületek mellett néhány kerületi védelem alá tartozó épületet is. Általánosságban elmondható, hogy ezen védett építészeti értékek elsősorban a Gellérthegyen és a Szentimrévárosban találhatóak, s ezek között találunk lakó- valamint középületeket is.

A védelem alá tartozó épületek felújítása esetében nem szükséges kielégíteni az épületenergetikai előírásokat.

1.2.4. Gazdasági tevékenység

Újbuda jelentős szerepet tölt be a főváros gazdasági életében, azonban a rendszerváltozást követően **jelentős változásokon ment keresztül**. Míg korábban az ipar, ezen belül elsősorban a gép-, a műszer-, az energiaipar valamint az építőipar volt jelentős, az elmúlt évtizedek során a nagyüzemek jelentős része megszűnt, a termelés leépült. Az így kialakult ún. barnamezős korábbi iparterületek hasznosítása megindult és napjainkban is zajlik, azonban a termelőipar helyét azonban egyre inkább a **„tudásintenzív” ágazatok** veszik át. A budapesti kerületek összehasonlításával elmondható, hogy Újbuda jelentős szerepet tölt be a főváros életében az infó-kommunikáció területén, ugyanis a XI. kerületben a legmagasabb ezen tevékenységű vállalkozások aránya. Emellett kiemelkedő továbbá az oktatás, a tudományos és műszaki tevékenység, a humán egészségügy, illetve a közigazgatás, védelem és kötelező társadalombiztosítási területen működő vállalkozások száma.⁶² A korábbi nagyüzemekből elsősorban az energiaipari létesítmények maradtak meg (pl. Kelenföldi Erőmű).

A kerületben a foglalkoztatottak száma alapján a legjelentősebb vállalkozás a Magyar Olaj és Gázipari Nyrt. (> 5 000 fő foglalkoztatott), ezt követi az IT Services Hungary Szolgáltató Kft (1 000-2 000 fő foglalkoztatott). A következő 500-1 000 főt foglalkoztató csoportba tartozó vállalkozások tevékenységi köre igen szerteágazó, a kerületben bejegyzett társaságok pl. a Budapesti Távhőszolgáltató Zrt., a Schneider Electric Hungária Villamossági Zrt., a Wienerberger Téglaiipari Zrt., a T-Systems Magyarország Zrt.

Ezen társaságok jelentős része azonban a környezetterhelési szempontból leginkább jelentős tevékenységét Újbudán kívül végzi (pl. MOL esetében, az olajfinomítás

⁶² Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Területfejlesztési Stratégia, 2014-2020, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

Százhalombattán történik). **Közvetlenkárosanyag-kibocsátás** tekintetében, a leginkább meghatározó vállalkozás a Kelenföldi Erőmű (az erőműről bővebben lásd a 1.2.1. fejezetben).

Mindezen társaságok mellett a XI. kerület életét és **közlekedését jelentősen** befolyásolják a nagyméretű bevásárlóközpontok, melyek jelentős **forgalomnövekedést** (és parkolási gondokat) jelentenek a környéken, így környezetvédelmi szempontból számításba veendőek. Ilyen bevásárlóközpont Újbudán pl. az Allee Bevásárlóközpont, a Savoya Park valamint az Újbuda Center. A kerületi közlekedési rendszerét és forgalmát jelentősen befolyásolják továbbá a nagyméretű irodaházak, mint pl. az Info-park, Dorottya-udvar, Allee Irodaház.

Összességében tehát a XI. kerület környezeti állapotát leginkább befolyásoló gazdasági társaságok a **Kelenföldi Erőmű**, valamint a fent említett **bevásárlóközpontok** és **nagyobb irodaházak**.

1.3. SWOT elemzés

1.3.1. Tematikus SWOT elemzés

A SWOT elemzés kidolgozása során – szem előtt tartva a Program helyzetértékelését és beavatkozási célterületeit – a következő környezeti szempontú témaköröket vizsgálatuk:

1. Levegőminőség	11. Katasztrófavédelem
2. Zajterhelés	12. Környezeti kármentesítés
3. Ivóvízbázis védelem, víztakarékosság	13. Épületenergetika
4. Csapadékvíz elvezetés	14. Környezeti szempontú városrehabilitáció
5. Egyes víztestek állapotának javítása	15. Műemlékvédelem
6. Természeti környezet állapota	16. Közlekedés
7. Zöldfelületek állapota, zöldfelület-gazdálkodás	17. Kommunális hulladék kezelése
8. Biológiai allergének	18. Közterületek tisztasága
9. Klímaváltozás egészségügyi hatásai	19. Környezeti nevelés, szemléletformálás
10. Élelmiszerbiztonság	20. Környezeti információhoz való hozzáférés
	21. Együttműködés, partnerség

A SWOT elemzés során egyaránt vizsgáltuk a környezeti problémák hajtóerőit, a környezet elemek minőségét, továbbá a válaszokat (beavatkozásokat) is.

1.3.2. Környezeti konfliktuspontok, problémák és értékek

A természeti adottságok valamint a társadalmi-gazdasági hatások eredőjeként a környezetben kedvezőtlen tendenciák (esetenként kár, veszélyeztetés, kockázat) bontakozhatnak ki. A problémák általában egyszerre több környezeti elemben jelentkeznek, több ágazatot érintenek, többféle eredő okra, hatótényezőre vezethető vissza, és következményeik is általában szintén szerteágazóak. A környezeti problémák azonosítása vezethet el Újbuda konkrét környezeti célállapotainak megfogalmazásához.

A SWOT elemzés alapján összeállítottuk **Újbuda legfőbb környezeti problémáinak és értékeinek listáját:**

6. táblázat. Környezeti problémák és konfliktus helyzetek Újbudán

Környezeti hatótényezők/terhelés	Környezeti hatás/probléma
Közlekedés okozta zajterhelés és légszennyezés	<p>A terület lakói körében a legjelentősebb környezeti ártalmat a bevezető és átmenő utak légszennyezése, valamint a vasút zajterhelése okozza.</p> <p>Fővárosi összehasonlításban is kiemelkedő a zajterhelés az autópályák bevezető szakaszán (Budaörsi út), a Budaörsi Repülőtér, valamint az Etele tér és a Kelenföldi pályaudvar intermodális csomópont környezetében, továbbá a vasúti zaj a Rákóczi híd és Hamzsabégi út sínpályái közelében.</p> <p>Kedvezőtlen légszennyezettségi helyzet elsősorban az átszellőzési sávokban elhelyezkedő főutak mentén, másrészt a nagy gépjármű forgalmú bevásárlóközpontok környezetében alakul ki.</p>
A felszíni, felszín alatti vizek és a talaj szennyezőanyag terhelése	<p>Újbuda karsztos területeit, az egyedülálló keserűvízforrásokat illegális hulladéklerakók és szikkasztókból elszivárgó szennyvíz (külterületen) veszélyeztetik.</p> <p>Újbuda egyes kisvízfolyásai (pl. a Hosszúréti-patak, Budaörsi-árok, Határ-árok) a területen, esetenként a fővároson is kívül erednek. E patakok vízminősége a – feltehetőleg az illegális szennyvízbevezetések következtében – ingadozó, esetenként „erősen szennyezett” osztálynak megfelelő minőségben érik el a Dunát.</p> <p>Rendezetlen területeken, nem hasznosított felhagyott iparterületek közelében a jogutód nélkül megszűnt cégek visszamaradt és felhalmozott anyagai, hulladékai a felső talajrétegek elszennyeződését eredményezhetik.</p>
Heves csapadékok okozta elöntések, árvíz-kockázat	<p>Lokális problémát okoznak a szélsőségesen nagy mennyiségű csapadékok. A csapadékvíz-elvezető rendszer kisebb elvezetési kapacitású részein egyre gyakrabban okoznak jelentős anyagi károkkal járó elöntéseket. A kisvízfolyások szabályozatlansága, hidraulikai rendezése nem elégséges, e miatt meder és partfal eróziós károsodás jelentkezik. A magas esésű térszíneken a csapadékvíz visszatartó záportározók hiányoznak.</p> <p>A nagy intenzitású csapadékesemények okozta villámárvizek és a dunai árhullámok időbeli egybeesése miatt az árvízi veszélyhelyzetek gyakoriságának növekedése várható. A fővárosi önkormányzat kezelésében lévő árvízvédelmi fővédvonal egy része felújításra, átépítésre szorul.</p>
A fragmentált, mozaikos élőhelyeken csökken a biológiai sokféleség	<p>A beépítésekkel, szabálytalan területhasználatokkal, illegális hulladéklerakással a védett természeti területek (Gellért-hegy, Budai Sas-hegy, Kőérberek szikes rét, Budai Arborétum és Rupp-hegy Természetvédelmi Terület) puffer zónái átalakulnak, a természetes élőhelyek feldarabolódása és elszigetelődése fokozódik. Mindez a sokféleség fenntartásához szükséges populációméretnek csökkenését, az élőhelyek ökológiai állapotának romlását vonhatja maga után.</p>
A lakótelepek fenntarthatósága összetett infrastrukturális, szociális és környezeti problémát jelent	<p>A lakótelepek sűrű beépítésű, gyengébb átszellőzésű részein a városi hőszigetelés fokozott megjelenésére lehet számítani.</p> <p>A lakótelepek komplex rehabilitációja egyelőre elmaradt az épületfelújítások mellett.</p>

Környezeti hatótényezők/terhelés	Környezeti hatás/probléma
A környezeti szempontokat figyelmen kívül hagyó fogyasztói szokások és életmód terjedése	A nagylétesítmények, üzlet- és bevásárló-, valamint szórakoztatóközpontok, (amelyek jellegüknél fogva is forgalomvonzóak és fogyasztásra ösztönöznek) a városi lét zajos, fogyasztás-centrikus központi helyszínévé válnak, kiszorítva a közösségi lét értékkeremtő, hagyományos formáit.
A természetközeli, kiépítetlen Duna-parti sáv mellett barnamezős és alulhasznosított területek találhatók	A XI. kerületben kiterjedt természetközeli, beépítetlen Duna-parti sáv húzódik, melyet a barnamezős övezetek elválasztanak a lakóterületektől (ipari zóna elválasztó hatása a lakóterületektől).

7. táblázat. Védendő értékek Újbudán

Védendő értékek	A védendő értékek megőrzésének szempontjai Kedvező és kedvezőtlen hatótényezők
Újbuda jelentős részének levegőminőségét javítja a megfelelő átszellőzés	A kerület földrajzi adottságai jó átszellőzés biztosítanak nyugatról és a Duna mentén. Jelentős lakóterületek az átszellőzési sávokban helyezkednek el, itt érzékelhető a Budai-hegyek klímajavító hatása. Biztosítani kell, hogy a beépítések ne zavarják az átszellőzési funkciót, továbbá elő kell segíteni, hogy ezen övezetek egyúttal zöldfolyósókká alakuljanak át.
A Duna páratlan ökoszisztéma-szolgáltatásokat biztosít Újbudán	A Duna Budapest alapvető természeti adottsága és vízgazdálkodásának meghatározó eleme. Az újbudai Duna szakasz egyúttal jelentős rekreációs, esztétikai és turisztikai értékekkel is szolgál. A XI. kerületben 1,2 km hosszan természetközeli, kiépítetlen Duna-parti sáv húzódik, melynek tájökológiai szempontok figyelembevételével történő fejlesztése nagy potenciált rejt magában.
Újbuda értékes felszíni és felszín alatti víztestekkel rendelkezik	A Feneketlen-tó fontos zöldfelületi, városképi elem, amely a helyi mikroklima alakításában is fontos szerepet tölt be. Ugyanakkor a tó vízminősége szélsőséges és ingadozó az algafajok és a magas szervesanyagtartalmú, oxigénszegény iszap miatt. Újbuda egyik egyedülálló értéke a keserűvízforrások, továbbá a kerületet gazdag gyógy- és termásvíz készletek jellemzik. A hegyvidéki karsztok vízbázis védőterületei fokozottan érzékenyek.
Újbudát a zöldfelületek, valamint a táji, természeti értékek gazdagsága jellemzi.	A kerület belső területein több természetvédelmi oltalom alatt álló terület található (Gellért-hegy, Budai Sas-hegy, Budai Arborétum, Kőérberek szikes rét és Rupp-hegy Természetvédelmi Terület). E területeken kiemelten magas a természetes és természetközeli védett élőhelyek, fajok és populációk száma. A kerületet a zöldfelületek, egyedi táji és városképi értékek változatossága jellemzi, a zöldfelületi ellátottság a fővárosi átlag feletti. Barnamezős és alulhasznosított területek fejlesztése, a meglévő zöldfelületek funkcionális kínálatának javítása lehetőséget teremt a zöldfelületek megővására, további bővítésére.

Védendő értékek	A védendő értékek megőrzésének szempontjai Kedvező és kedvezőtlen hatótényezők
Az épületállomány lehetővé teszi a fenntartható energiagazdálkodásra való áttérést	A kerület kertvárosi családi házai, illetve lakótelepei jelentős épületenergetikai megtakarítási potenciállal rendelkeznek, a felújítások a lakótelepeken jelentősen előrehaladtak. A Kelenföldi Erőműben kapcsolt energiatermeléssel előállított távhő a fogyasztókig korszerű távfűtési rendszeren keresztül jut el, melynek elterjedtsége és további bővítési lehetőségei, valamint az épületekhez kapcsolható megújuló energiahordozók (pl. napelem, napkollektor, hőszivattyú) alkalmazási lehetőségei jelentős környezeti előnyt hordoznak. További pozitív környezeti hozadékot eredményez a jelentős energiamegtakarítással járó komplex épületenergetikai felújítások (nyílászárócseré, hőszigetelés, árnyékolás, gépészeti korszerűsítés és megújulóenergia-használat) családi házakra és lakótelepekre való kiterjesztése.
	Az új ingatlanfejlesztésű, magas presztízsű lakóterületeken lehetővé válik az alacsony (zéró) energiaigényű építés, illetve a komplex, környezeti szempontú városrehabilitáció.

1.4. A KKP-II. és a 2010-től megvalósult intézkedési tervek értékelése

„Újbuda Önkormányzata felelősséget érez az élhető környezet védelméért, a kerületi zöldfelületekért, a fenntartható fejlődés és környezethasználat megismertetésében és terjesztésében a jövő nemzedékek és az itt élő lakosság érdekében” – szól a Képviselő-testület 2010. február 18-án tartott rendes ülésére „Az Önkormányzat 2010-2014. évi Környezetvédelmi Programja és 2010. évi Intézkedési Terve” témában benyújtott előterjesztés, jelezve a kerület vezetésének évtizedes elkötelezettségét a környezetvédelem iránt.

Újbuda Önkormányzata a **kerület környezetvédelmi irányvonalának és törekvéseinek meghatározása céljából** a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján – a Kvt. 48/E §-a által megszabott tartalmi követelmények figyelembevételével – környezetvédelmi programot először a 2004-2010 közötti időszakra (KKP-I., elfogadva a 226/2004./VI.17./XI.ÖK határozattal), majd a 2010-2014 időszakra (KKP-II., elfogadva 80/2010./III.18./XI.ÖK határozattal) dolgozott ki.

A KKP-II. környezetvédelmi törekvéseinek, intézkedéseinek vizsgálata a helyzetértékelés szerves részeként megalapozza a KKP-III. stratégiai beavatkozási területeinek tervezését, a tervezett és megvalósult intézkedések értékelése pedig hozzájárul a kerület környezeti állapotát meghatározó főbb folyamatok és kritikus területek pontosabb azonosításához. A vizsgált, 2010-2014 közötti időszakban a KKP-II. alapján Intézkedési Tervek (továbbiakban: IT) formájában, évente kerültek meghatározásra a környezetvédelmi intézkedések. Az IT-ék tartalmazzák a KKP-II-ben előírányzott feladatok közül a tárgy évben megvalósítani tervezett intézkedéseket a szükséges pénzügyi ráfordítások megjelölésével. Aténylegesen

megvalósított IT a követő évben minden esetben önkormányzati határozat formájában került elfogadásra, mely a tervezett ráfordítás mellett a tényleges ráfordítást is tartalmazza.

Újbuda Önkormányzata 2005-ben **Környezetvédelmi Alapot**⁶³ hozott létre a környezetvédelmi feladatok végrehajtásához szükséges pénzügyi háttér biztosítása érdekében – a Kvt. 58. § (1) bekezdésében, valamint a helyi önkormányzatok és szerveik, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 85. § (1) bekezdés i) pontjában foglaltak alapján –, melyet jelenleg is működtet a meghatározott felhasználási feltételek figyelembevételével. Ennek értelmében a Környezetvédelmi Alap éves keretének felhasználása a KKP-I és -II.-ben, illetve ezek éves IT-jében foglalt feladatok alapján történik a Képviselő-testület jóváhagyásával. Az IT beszámolókból foglalt pénzügyi ráfordítások vonatkozásában fontos szem előtt tartani, hogy a keretszámok irányadóak, nem kötelező érvényűek. Itt jegyezzük meg, hogy számos, környezetvédelemmel összefüggő feladat (pl.: parkfenntartás, fapótlás, közterületi illegális hulladékelszállítás) azonban közvetlenül az önkormányzat költségvetéséből kerül finanszírozásra.

A felülvizsgálat alapjául az alábbi IT beszámolók szolgáltak:

8. táblázat. A 2010-2014 között önkormányzati határozatként elfogadott IT beszámolók

Intézkedési Terv	ÖK határozat
2010	149/2011. (IV. 21.) XI. ÖK határozat 2010. évi IT felhasználás elfogadása
2011	121/2012. (IV. 19.) XI. ÖK határozat 2011. évi IT felhasználás elfogadása
2012	117/2013. (IV. 18.) XI. ÖK határozat 2012. évi IT felhasználás elfogadása
2013	93/2014. (IV. 24.) XI. ÖK határozat 2013. évi IT felhasználás elfogadása
2014	77/2015. (IV. 23.) XI. ÖK határozat 2014. évi IT felhasználás elfogadása

Forrás: saját szerkesztés

Az alábbiakban azonosítjuk a KKP-II. céljai vonatkozásában a 2010-2014 közötti IT-ék során megvalósult intézkedéseket, valamint átfogó értékelést adunk azok végrehajtásáról.

⁶³Budapest Főváros XI. Kerületi Önkormányzat 5/2005./II.22./ XI. ÖK számú rendelete az önkormányzati Környezetvédelmi Alap képzéséről és működtetéséről

1.4.1. Települési környezetminőség

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS,- RENDEZÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM

Cél	Intézkedés	Értékelés
A településfejlesztés környezettudatosabbá tétele, a fejlesztés és a rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	A kerékpáros közlekedés fejlesztés (Magyar Kerékpáros Klubbal együttműködésben kerékpártámaszok kihelyezése a kerületben, egyirányú utcákba való kerékpáros behajtás tervezése, engedélyeztetése), és a hulladékgazdálkodás területén (a házhoz menő lakossági szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiépítése, szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése) is több intézkedés szolgálta a településfejlesztés környezettudatosabbá tételét. A településfejlesztés környezettudatosabbá tétele érdekében több pályázat is kiírásra került. A településrendezés során a fenntarthatósági szempontokat figyelembe véve a zöldfelületek fejlesztése, létesítése is hangsúlyos volt az intézkedések között és egyúttal hozzájárult a lakosság környezettudatosabbá tételéhez is (pl. közösségi kertek létesítése, "Zöld Sziget" lakossági és civil környezetépítő pályázat, "Legszebb konyhakertek" pályázat). Az önkormányzati napelem- és a GAMESZ épületén elhelyezett napkollektor-rendszer példaértékű
	Özönfajokkal borított terület átalakítása, özönfajok irtása a Budai Sas-hegy Természetvédelmi Területen	
	Kötelező növényvédelem	
	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	
	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	
	Közterületi kerékpártárolók felmérése	
	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	A házhoz menő lakossági szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek melléinformációs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - a Budai SashegyLátogatóközpont és tanösvény ingyenes megtekintésének biztosítása kerületi tanulók, és óvodáscsoportok részére	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	

	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése ("Legszebb konyhakertek" pályázat, "Zöld Sziget" lakossági zöldterület-fejlesztési pályázat)	
A települési zöldfelületi rendszer védelme	Kerületi fakataszter készítése	A települési zöldfelület rendszer védelmében elvégzett intézkedések a megelőzésre helyezik a hangsúlyt, részben a már kialakult probléma megoldására. Több intézkedés irányult a Dél-budai keserűvíztelepek és a Sas-hegy védelmére, környezeti vizsgálatot végeztek a Kamaraerdő és környékén található volt haszonbértelek területén, védetté nyilvánítás azonban nem történt. Az önkormányzat által végzett hatósági munkák a kötelező növényvédelem, aparlagfű és egyéb allergén növények irtása terén, a Városgazdálkodási Igazgatósággal együtt végzett kényszerkaszálás a gyomos magáningatlanok, illetve önkormányzati ingatlanok területén, az özönfajokkal borított területek átalakítása, özönfajok irtása.
	Helyi jelentőségű védetté nyilvánítás lehetőségének vizsgálata, természeti értékek felmérése	
	Sas-hegy pufferzónájának vizsgálata, területkezelés	
	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	
	A Dél-budai keserűvíztelepek védőövezetének botanikai, zoológiai felmérése; Keserűvíztelepek védőterületének bekerítése	
	Özönfajokkal borított terület átalakítása, özönfajok irtása a Sas-hegyi Természetvédelmi Területen	
	Kötelező növényvédelem	
	Kényszerkaszálás	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése ("Legszebb konyhakertek" pályázat, "Zöld Sziget" lakossági zöldterület-fejlesztési pályázat)	
Az épített környezeti értékek védelme és az ehhez szükséges feltételek biztosítása	Falgrafika (graffiti) mentesítés támogatása	Az épített környezeti elemek megóvása érdekében megtörtént az önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése, a rongálásokat eltávolították (falfirka), a lakosság hanyagságából következő károkozásokat megelőzni igyekeztek a kerékpár tárolók felmérésével és kerékpár támaszok kihelyezésével, valamint a hulladékgyűjtő szigetek karbantartásával.
	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
Környezetbarát építési anyagok, technológiák szélesebb körű használatának motiválása	Víztakarékos rendszer kiépítése önkormányzati intézményekben és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknál	A környezetbarát technológiák használata terén az Önkormányzat élen jár (pl. víztakarékos rendszer kiépítése, napkollektor mintaprojekt, hulladékprés, házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítése), szélesebb körű elterjesztésük érdekében
	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	

	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	intézkedéseivel jó példát mutat a lakosságnak. Pályázatokkal, a lakossági tájékoztatást szolgáló kedvezményekkel az Önkormányzat elősegítette a lakosság környezettudatosságának növelését, ezáltal a környezetbarát technológiák használatának elterjesztését pl. a „Zöld Szüret” című, a környezet- és természetvédő civil szervezetekkel való eszmecserét, a kerületi polgárok környezettudatosságát elősegítő rendezvény és energiatakarékosságot ösztönző kampányok megszervezésével, a „Zöld füzet” című, kerületi terjesztésű környezettudatos életmóddal kapcsolatos információs kiadvány elkészítésével és terjesztésével.
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek melléinformációs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése („Zöld Szüret” című rendezvény)	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése (energiatakarékosságot ösztönző kampányok, „Zöld füzet” című kiadvány)	

A TELEPÜLÉS LEVEGŐMINŐSÉGÉNEK JAVÍTÁSA

Cél	Intézkedés	Értékelés
A levegő minőségének védelme, a szennyezettség csökkentése	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	A légszennyezettség csökkentése érdekében a kerületben jelentős kerékpáros fejlesztések történtek, ezáltal ösztönözve a lakosságot a kerékpáros közlekedésre. A levegő minőségének védelme érdekében a zöldfelületek fejlesztését, megóvását szolgáló intézkedéseket hoztak pl. növénytelepítést végeztek.
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	
	Kötelező növényvédelem	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése ("Zöld Sziget" lakossági zöldterület-fejlesztési pályázat)	
Hosszú távú országos célkitűzés, hogy az év minden napján 30 pollenszem/m ³ alatt maradjon a levegőben a parlagfű pollenjének	Kötelező növényvédelem	A parlagfű koncentrációjának csökkentése érdekében a közterületeken a parlagfű-mentesítés történt és kényszerkaszálást végeztek a szükséges területeken.
	Kényszerkaszálás	

koncentrációja, a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása		
A levegő-szennyezettség mérséklése érdekében szükséges hatékony intézkedések érdekében együttműködés a témával foglalkozó hatóságokkal és társadalmi szervezetekkel	Kényszerkaszálás	Az önkormányzat által végzett hatósági munkák a parlagfű és egyéb allergén növények irtása terén, a Városgazdálkodási Igazgatósággal együtt végzett kényszerkaszálás a gyomos magáningatlanok, illetve önkormányzati ingatlanok területén.
A parlagfű elleni hatékony védelem érdekében együttműködés a parlagfű elleni védelemmel foglalkozó szervezetekkel	Kötelező növényvédelem	A parlagfű elleni hatékony védelem érdekében a Városgazdálkodási Igazgatósággal együttműködve történt a parlagfű és egyéb allergén növények irtása.
	Kényszerkaszálás	

A ZAJTERHELÉS CSÖKKENTÉSE

Cél	Intézkedés	Értékelés
A zaj-és rezgésterhelés mértékének helyi eszközökkel való csökkentése		Az IT-k keretében intézkedés nem történt. Ugyanakkor az Önkormányzat ellátja a zajméréssel kapcsolatos hatósági feladatait, Újbuda zajvédelmi szabályozása megfelelő kereteket biztosít a csendes övezetek illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett területek kijelölésére.

A FÉNYSZENNYEZETTSÉG CSÖKKENTÉSE

Cél	Intézkedés	Értékelés
A fényszennyezettség csökkentése		Fényszennyezettség csökkentését szolgáló intézkedés nem történt.

1.4.2. Hulladékgazdálkodás

MEGELŐZÉS A HULLADÉKOK KELETKEZÉSE TERÜLETÉN

Cél	Intézkedés	Értékelés
A keletkező kommunális hulladékok mennyiségének csökkentése	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	A keletkező kommunális hulladékok mennyiségének csökkentése érdekében a különböző újrahasznosítható vagy speciális kezelést igénylő hulladékok külön gyűjtése megvalósult. A megelőzés elvének népszerűsítése érdekében és a minél tisztább frakciók elérése érdekében tájékoztató anyagok, a speciális gyűjtést népszerűsítő akciók kerültek megrendezésre. A hulladékgazdálkodás területén az önkormányzati intézmények példamutató tevékenységet folytatnak.
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Hulladékprés beszerzése az önkormányzat részére	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	„Zöld füzet” című, kerületi terjesztésű környezettudatos életmóddal kapcsolatos információs kiadvány elkészítése és terjesztése	

HULLADÉKOK GYŰJTÉSE

Cél	Intézkedés	Értékelés
A szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztése	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítésével hagyományos frakciók (papír, műanyag, fém) begyűjtése a keletkezés helyén megtörténik. Emellett szelektív hulladékgyűjtő szigeteket működtetnek, ahol az üveg frakció szelektív gyűjtésére is nyílik lehetőség, valamint a kerületben használt sütőzsiradék begyűjtésére is több helyen van
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	

	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	lehetőség.Egyéb frakciók gyűjtésére akciónapokat szerveztek. A tisztább frakciók elérése érdekében tájékoztató anyagok készültek. Az iskolákban, óvodákban nagy hangsúlyt kap a hulladékgazdálkodás környezettudatosabbá tétele, a szelektív hulladékgyűjtésre nevelés is.
	Hulladékprés beszerzése az önkormányzat részére	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Környezetvédelemmel, fenntartható életmóddal kapcsolatos vetélkedők óvodák, iskolák részére	
Együttműködés a Fővárosi Önkormányzattal a köztisztaság fenntartásában	Síkosságmentesítés	A Fővárosi Önkormányzattal és az FKF Nonprofit Zrt.-vel a köztisztaság fenntartása érdekében szorosan együttműködik Újbuda Önkormányzata. A megelőzés érdekében információs táblákat helyezetek ki, és az állampolgári kötelezettségeket az iskolákban is elsajátítják a diákok.
	Falgrafika (graffiti) mentesítés támogatása	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Parkok gyorskarbantartása	
	Illegális hulladékok elszállítása közterületről és önkormányzati tulajdonú ingatlanokról, illegális hulladéklerakók felszámolása	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	

HASZNOSÍTÁS, ÁRTALMATLANÍTÁS

Cél	Intézkedés	Értékelés
Az összegyűjtött hulladék újrahasznosításának, ártalmatlanításának biztosítása	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	Az összegyűjtött hulladék újrahasznosításának, ártalmatlanításának biztosítás érdekében jól működő házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer működik, továbbá tájékoztató anyagokkal informálják a lakosságot, így elősegítve a tiszta frakciók létrejöttét. A szelektív hulladékgyűjtésre nevelés az iskolákban is nagy hangsúlyt kap.
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése	

	lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Hulladékprés beszerzése az önkormányzat részére	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	

1.4.3. Fenntartható energiagazdálkodás

ENERGIAHATÉKONYSÁG FOKOZÁSA

Cél	Intézkedés	Értékelés
Középületek, közintézmények energiaveszteség okainak felderítése, energiafogyasztás csökkentése, az energiahatékonyság javítása, és energiatakarékos működtetése	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	Középületek, közintézmények energiaveszteség okainak felderítése érdekében az összes intézmény energetikai tanúsításon esett át. A középületek, közintézmények energiafogyasztás csökkentése, az energiahatékonyság javítása, és energiatakarékos működtetése érdekében a Gamesz épületére napkollektorokat helyeztek.
	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK HASZNOSÍTÁSA

Cél	Intézkedés	Értékelés
Megújuló energiaforrások részarányának növelése és a hagyományos, fosszilis tüzelőanyagok részarányának visszaszorítása	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	Megújuló energiaforrások részarányának növelése és a hagyományos, fosszilis tüzelőanyagok részarányának visszaszorítása érdekében napkollektorokat helyeztek el a Gamesz épületén, mely mintaprojektként szolgált. A további fejlesztések hatékony megvalósítása érdekében a közintézmények energetikai felmérése megtörtént. Lakossági tájékoztatására energiatakarékosságot ösztönző kiadvány keretében került sor.
	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése (energiatakarékosságot ösztönző kampány)	
A rendelkezésre álló megújuló energiaforrások hasznosítása a helyi adottságokhoz és igényekhez alkalmazkodva	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	A Gamesz épületére napkollektorokat helyeztek, mely mintaprojektként szolgál.

KERÜLETI ENERGIASZTRATÉGIA KIDOLGOZÁSA

Cél	Intézkedés	Értékelés
Az éghajlatvédelmi kerettörvény előkészítéséről szóló 60/2009. (VI. 24.) OGY határozat figyelembevételével, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2008-2025) felhasználásával kerületi energiastratégia kidolgozása		Nem kötelező, önként vállalt feladata lehet az önkormányzatnak, jelenleg még nem készült kerületi energiastratégia.

1.4.4. A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

KÖRNYEZETI NEVELÉS, OKTATÁS, SZEMLELETFORMÁLÁS

Cél	Intézkedés	Értékelés
A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése érdekében több korosztály számára foglalkozásokat, akciónapokat, pályázatokat, versenyeket, táborokat szerveztek a Környezetvédelmi Alapból. A lakosságnak mindennapi élete során is egyre több lehetősége van a környezettudatos magatartás gyakorlására, melyekről tájékoztató anyagokban informálódhat. Számos, a felnőtt lakosságot célzó szemléletformáló intézkedés került megvalósításra, pl. konyhakertek létesítése, "Zöld Sziget" lakossági zöldterület-fejlesztési pályázat, környezetvédelmi önkéntes munkák támogatása, "Legszebb konyhakertek" pályázat. A környezettudatos szemlélet kialakítása már az óvodákban, iskolákban megkezdődik: napközis táborok, jeles napok ünneplése, diákpályázatok, versenyek segítik a gyermekek környezeti érzékenységeinek kialakulását. Az e tevékenységben elkötelezett pedagógusokat díjazták, továbbá a pedagógusoknak képzéseket tartottak együttműködve
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - Pedagógus továbbképzés	

	Iskolai előkert fejlesztése	a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal. Az Egyetemek, főiskolák diákjainak bevonása pályázatokkal.
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	
	Együttműködés a kerületi egyetemekkel (ELTE, BME, BCE)	
Meglévő nevelési programok fenntartása, fejlesztése, és mind szélesebb lakossági rétegek bevonása	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	Számos, az iskolás és óvodás korosztályt célzó foglalkozás, pályázat, vetélkedő, tábor több éven keresztül megvalósításra került (pl. Jeles napok programjai: Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Szemétszedés Világnapja, Víz Világnapja, Madármegfigyelési világnap, Állatok Világnapja,). A mind szélesebb lakossági rétegek bevonása érdekében ezeket kiterjesztették, más korosztályok számára vonzóbb formában is megjelenítették (pl. 60+ környezetvédelmi feladatok, vetélkedők). A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által a Sashegyi látogatóközpont és tanösvény ingyenes megtekintésére a kerületi tanulók, és óvodáscsoportok mellett a kerületi lakosságnak is lehetősége van.
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - Pedagógus továbbképzés	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	

KÖRNYEZETTUDATOSSÁG, FENNTARTHATÓ TERMELÉS ÉS FOGYASZTÁS

Cél	Intézkedés	Értékelés
A környezeti erőforrások takarékos felhasználásán keresztül a termelés és fogyasztás fenntartható egyensúlyának biztosítása	Víztakarékos rendszer kiépítése önkormányzati intézményekben és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknál	A környezeti erőforrások takarékos felhasználásán keresztül a termelés és fogyasztás fenntartható egyensúlyának biztosítása érdekében az Önkormányzati kezelésében lévő épületekben perlátorok, valamint napkollektor felszerelése mintaprojektként. Törekedtek az újrahasznosítható anyagok minél nagyobb arányú begyűjtésére és megfelelő kezelésére. A fenntartható fogyasztásra nevelés már az óvodában megkezdődik (pl. iskolai előkert fejlesztésre is sor került). Alakosságot kiadványokon keresztül tájékoztatják, közösségi kertek létesítésére is sor került, továbbá megrendezésre került pl. a „Legszebb konyhakertek” pályázat és a „Zöld Szüret” című, a környezet- és természetvédő civil szervezetekkel való eszmecsere, a kerületi polgárok környezettudatosságát elősegítő rendezvény. Pályázatokkal, versenyekkel, és azok díjazásával ösztönzik a környezetvédelmi tudás megszerzését.
	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Hulladékprés beszerzése az önkormányzat részére	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - Pedagógus továbbképzés	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
Az élhető környezet hosszú távú fenntartása	Sas-hegy pufferzónájának vizsgálata, területkezelés	Az élhető környezet hosszú távú fenntartása érdekében környezeti nevelést elősegítő kiadványokat készítettek a lakosság számára. Emellett környezetvédelmi témájú programokat, pályázatokat szerveztek óvodáskortól a nyugdíjasokig minden korosztályt megszólítva.
	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	
	A Dél-budai keserűvíztelepek védőövezetének botanikai, zoológiai felmérése	
	Kötelező növényvédelem	
	Keserűvíztelepek védőterületének bekerítése	

	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	Jelentős változások történtek a hulladékgazdálkodás területén többek között a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés és a komposztálási program megvalósításával. A zöldfelületek védelméhez, fenntartásához és bővítéséhez is több intézkedés hozzájárult. Az infrastrukturális kerékpáros fejlesztések megvalósítása szintén elősegíti a fenntartható mindennapokat.
	Intézmények és önkormányzati tulajdonú épületek energiaauditjának elkészítése és részletes veszteségfeltáró analízis készítése	
	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek üzemeltetése során felmerülő költségek	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	XI. kerületi zöldhulladék aprítékolása	
	Parkok gyorskarbantartása	
	Illegális hulladékok elszállítása közterületről és önkormányzati tulajdonú ingatlanokról, illegális hulladéklerakók felszámolása	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	

KÖRNYEZETI INFORMÁCIÓS RENDSZER

Cél	Intézkedés	Értékelés
A környezetvédelmi információ megismertetése, az adatokhoz történő hozzáférés biztosítása	Keserűvíztelep monitoring, tömedékelés hatósági kötelezés alapján	A környezetvédelmi információ megismertetését információs táblák (pl. szelektív szigeteknél), tájékoztató anyagok szolgálják. Az adatokhoz történő hozzáférés biztosítása környezetvédelmi témájú kiadványok készültek, ugyanakkor környezetvédelmi
	Kerületi fakataszter készítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	

	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	rendezvényeken, akciónapokon is tájékozódhatott a lakosság (pl. „Zöld Szüret” című, a környezet- és természetvédő civil szervezetekkel való eszmecsere, a kerületi polgárok környezettudatosságát elősegítő rendezvény). Az óvodások, diákok környezetvédelmi tájékoztatásához hozzájárult a pedagógusok képzése és az ökoiskolák számának növelése is.
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - Pedagógus továbbképzés	
	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	

TURIZMUS ÉS KÖRNYEZET

Cél	Intézkedés	Értékelés
A kerület vonzó turisztikai jellegének hosszú távú megőrzése, a szabadidő hasznos eltöltési lehetőségének biztosítása	Illegális hulladékok elszállítása közterületről és önkormányzati tulajdonú ingatlanokról, illegális hulladéklerakók felszámolása	A kerület vonzó turisztikai jellegének hosszú távú megőrzése érdekében a tájképet romboló illegális lerakók felmérése és felszámolása folyamatos, csakúgy, mint a falfirka mentesítés támogatása. A szabadidő hasznos eltöltésének érdekében minden korosztály számára szerveztek programokat, pályázatokat írtak ki (pl. 60+ környezetvédelmi feladatok, vetélkedők) a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal való szoros együttműködés eredménye képen. Iskolákban, óvodákban is tartottak környezetvédelemmel és fenntartható életmóddal kapcsolatos szabadidős programokat, vetélkedőket, táborokat, tanulmányi kirándulásokat, továbbá megrendezésre került a Madárbarát Kerület Program, valamint kiírásra került egy környezetvédelmi témájú
	Falgrafika (graffiti) mentesítés támogatása	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	

	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	diák író pályázat. Környezetvédelmi kiadványokkal és zöldkönyvtárral az internettel nem rendelkezők is találkozhattak a környezetvédelemmel.
A védett természeti értékeink népszerűsítése, vonzó turisztikai célpontok kialakítása és folytonos fejlesztése	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - a Sashegyi látogatóközpont és tanösvény ingyenes megtekintésének biztosítása kerületi tanulók, óvodáscsoportok, valamint a lakosság részére	A védett természeti értékeink népszerűsítéséhez, szélesebb körben való megismertetéséhez hozzá járul a Sashegyi látogatóközpont és tanösvény ingyenes megtekintése. Kiadványokban bemutatásra került, mit tehet a lakosság a természeti értékek megóvása érdekében („Újbuda értékei” című kiadvány, „Zöld füzet” című, kerületi terjesztésű környezettudatos életmóddal kapcsolatos információs kiadvány). A vonzó turisztikai célpontok kialakítása és folytonos fejlesztése érdekében az özönfajokat irtották, a növényeket védő intézkedéseket végeztek el.
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése („Zöld füzet” című, kerületi terjesztésű környezettudatos életmóddal kapcsolatos információs kiadvány, Újbuda értékei kiadvány)	
	Özönfajokkal borított terület átalakítása, özönfajok irtása a Sas-hegyi Természetvédelmi Területen	
	Kötelező növényvédelem	

1.4.5. Vizeink védelme és fenntartható használata

VIZEINKRŐL SZÓLÓ ADATBÁZIS

Cél	Intézkedés	Értékelés
Vízkészletek felmérése, nyilvántartása	Keserűvíztelep monitoring, tömedékelés hatósági kötelezés alapján	A vízkészletek felmérése érdekében a keserűvíz-telepek monitoring kútjain a hatóság előírása alapján negyedévente vízméréseket végeztek (vízszintmérés, analitika). A vízkészletek nyilvántartása érdekében a mérések eredményeiről a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséget tájékoztatták. A használaton kívüli kutak eltömedékelését is Felügyelőségi határozat írta elő, ezek szintén elvégzésre kerültek (14 db kút), mely 2012 novemberében fejeződött be.

STRATÉGIAI VÍZKÉSZLETEK MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI VÉDELME

Cél	Intézkedés	Értékelés
A kerület ivóvízbázisainak megóvása, szennyezésük megakadályozása	Víztakarékos rendszer kiépítése önkormányzati intézményekben és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknál	A kerület ivóvízbázisának mennyiségi megóvásához hozzájárultak a víztakarékossági intézkedések. Az ivóvízbázisok szennyezésének megelőzéséhez hozzájárultak a környezetvédelmi képzést, tájékoztatást támogató rendezvények, intézkedések, kiadványok („Zöld Szüret” című, a környezet- és természetvédő civil szervezetekkel való eszmecsere, a kerületi polgárok környezettudatosságát elősegítő rendezvény, „Zöld füzet” című, kerületi terjesztésű környezettudatos életmóddal kapcsolatos információs kiadvány, Újbuda értékei kiadvány).
	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
Az Őrsödi és Őrmezei gyógyvíz-telepek megóvása	Keserűvíztelep monitoring, tömedékelés hatósági kötelezés alapján	Az Őrsödi és Őrmezei gyógyvíz-telepek megóvása érdekében a keserűvíz-telepek monitoring kútjain a hatóságelőírása alapján negyedévente vízméréseket végeztek (vízszintmérés, analitika). A használaton kívüli kutak eltömedékelését Felügyelőségi határozat írta elő, ezek szintén elvégzésre kerültek (14 db kút), 2012 novemberében fejeződött be. A keserűvíztelep védőövezetének megóvása érdekében felmérés történt és bekerítették a területet.
	A Dél-budai keserűvíztelepek védőövezetének botanikai, zoológiai felmérése	
	Keserűvíztelepek védőterületének bekerítése	

1.4.6. Természet- és tájvédelem

A TERMÉSZETI ÉS TÁJI ÉRTÉKEK VÉDELME

Cél	Intézkedés	Értékelés
A védelemre érdemes természeti értékek védetté nyilvánításának javaslata	Helyi jelentőségű védetté nyilvánítás lehetőségének vizsgálata, természeti értékek felmérése	A védelemre érdemes természeti értékek védetté nyilvánításának javaslata érdekében a Kamaraerdő és környékének környezeti vizsgálatát elvégezték: felmérték a volt haszonbérletek területeit, védetté nyilvánítás nem történt.

TERMÉSZETI TERÜLETEK BEMUTATÁSA

Cél	Intézkedés	Értékelés
A természetvédelmi értékek megismertetése a lakossággal	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban	A természetvédelmi értékek megismertetése a lakossággal kiadványok (pl. „Zöld füzet” című kiadvány, Újbuda értékei kiadvány), rendezvények (pl. „Zöld Szüret” című rendezvény), akciónapok szervezésével valósult meg. A kerületi tanulók és óvodások ingyenesen vehettek részt a Sashegyi látogatóközpont és tanösvény látogatásán, továbbá rendezvények vetélkedők keretében találkozhattak védett természetvédelmi értékekkel (pl. Madárbarát Kerület Program, Madarak és Fák Napja).
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése („Zöld Szüret” című rendezvény)	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése („Zöld füzet” című kiadvány, Újbuda értékei kiadvány)	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal - a Sashegyi látogatóközpont és tanösvény ingyenes megtekintésének biztosítása kerületi tanulók, és óvodáscsoportok részére	
	Környezettudatos neveléssel és fenntartható életmóddal kapcsolatos tevékenységek, fejlesztések óvodákban, iskolákban (pl. Jeles napok programjai: Madarak és Fák Napja)	

TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

Cél	Intézkedés	Értékelés
Erdő besorolású területek erdőborítottságának biztosítása	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	Az erdő besorolású területek erdőborítottságának biztosítása érdekében a Kamaraerdőn található özönfajokkal borított területet átalakították a Pilisi Parkerdő Zrt.-vel való együttműködés keretében. Önkormányzati fenntartású intézmények területén 130 db fát ültettek, valamint 560 db sövényt telepítettek. Tétényi úti elválasztó sávból kipusztult cserjéket pótolták, valamint új cserjéket telepítettek.
	Együttműködés a Pilisi Parkerdő Zrt.-vel (özönfajok irtása Kamaraerdőn)	
A talaj degradációjának és szennyeződésének megelőzése	Fa- és cserjeültetési akció, sövénytelepítés	A talaj degradációjának megelőzése érdekében zöldfelületeket hoztak létre. Ezt szolgálta a Zöld Sziget lakossági és civil környezetépítő pályázat, iskolai előkertek fejlesztése, közösségi kertek létrehozása. A talaj szennyeződésének megelőzése érdekében az
	Illegális hulladékok elszállítása közterületről és önkormányzati tulajdonú ingatlanokról, illegális hulladéklerakók felszámolása	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	

	Lakosság környezeti nevelését elősegítő pályázatok, rendezvények, programok szervezése (lakossági és civil „Zöld Sziget” zöldterület-fejlesztési pályázat)	illegális hulladékok felszámolása történt meg.
A termőföld mennyiségi és minőségi védelme	Iskolai előkert fejlesztése	A termőföld mennyiségi és minőségi védelmét szolgálja minden intézkedés, amely a fenntartható kertészkedést segíti elő.
	Közösségi kert létrehozása	
	„Legszebb konyhakertek” pályázat	

1.4.7. Környezetmarketing

Cél	Intézkedés	Értékelés
Lakosság minél nagyobb hányadának bevonása az önkormányzat környezetvédelmi céljainak megvalósításába	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	Lakosság minél nagyobb hányadának bevonása a környezetvédelmi célok megvalósítása érdekében az infrastrukturális fejlesztések lehetővé tették a zöld mindennapok kialakítását. Az oktatási, környezeti nevelési akciók, támogatások segítségével a fiatalok nagyon korán találkoznak a környezetvédelemmel, ezért fogékonyabbak lesznek a környezeti programokra is. A környezetvédelemmel kapcsolatos programok, kezdeményezések minden korosztályt megszólítanak.
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal (pedagógus továbbképzés, 60+ környezetvédelmi feladatok, vetélkedők)	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése	Víztakarékos rendszer kiépítése önkormányzati intézményekben és önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknál	A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése érdekében energetikai és víztakarékossági mintaprojektek valósultak meg.

	CO ₂ kibocsátás csökkentését célzó fejlesztések, pályázati önrész biztosítás (napkollektor mintaprojekt)	<p>Infrastrukturális kerékpáros fejlesztések elősegítették a mindennapok környezettudatossá tételét. Tájékoztató táblák, információs kiadványok segítségével egyre többen találkoztak a környezetvédelmi lehetőségekkel. Pályázatok és akciónapok a környezetvédelem gyakorlati megvalósításait népszerűsítették, melyek az óvodásoktól a nyugdíjasokig minden korosztály számára elérhetőek voltak, speciális életkori igényeknek megfelelő módosításokkal.</p>
	Kerékpáros elképzelések, fejlesztések	
	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	
	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Lakossági sűrűsíraderék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal (pedagógus továbbképzés, 60+ környezetvédelmi feladatok, vetélkedők)	
	Iskolai előkert fejlesztése	
	Közösségi kert létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	
Meglévő programok fenntartása és kiterjesztése	A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer üzemeltetése és bővítése	<p>A meglévő programok fenntartása és kiterjesztése a szelektív hulladékgyűjtés területén kiemelkedő jelentőséget kapott, csakúgy, mint a környezeti nevelés területén. A korábban megrendezett akciónapok, programok, pályázatok folytatódtak, esetenként más korosztály számára is elérhetővé váltak.</p>
	Szelektív hulladékgyűjtő szigetek mellé információs táblák kihelyezése, figyelemfelkeltő akciók	
	Szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos internetes portál, információs anyagok, szelektív rovat szerkesztése	
	Komposztálás népszerűsítése, komposztáló keretek biztosítása	
	Szelektív hulladékgyűjtési program kiterjesztése lakóépületekre, intézményekre, játszóterekre, önkormányzati	

	fenntartású/tulajdonú épületekre és gazdasági társaságokra	
	Lakossági sütőzsiradék begyűjtése	
	Támogatás ökoiskolává és zöld óvodává válás elősegítésére	
	Jeles napok programjai	
	Együttműködés a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal (pl. pedagógus továbbképzés)	
	Közösségi kertek létrehozása	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő rendezvények, programok szervezése	
	Lakosság környezeti nevelését elősegítő kiadványok elkészítése és terjesztése	
	Szakirodalom beszerzése, zöldkönyvtár kialakítása, folyamatos fejlesztése	

2. A KKP-III. CÉLRENDSZERE

A negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program(a továbbiakban: NKP) kiemelt jelentőséget tulajdonít annak, hogy a települési környezetvédelmi programok alakítsanak ki egy, a nemzeti programhoz illeszkedő, önálló természet- és környezetvédelmi célrendszert. Ennek figyelembevételével, valamint a fővárosi környezeti állapotértékelés, a KKP-II., és a fent bemutatott környezeti konfliktuspontok, problémák és értékek ismeretében, a 2015-2020 időszakra az alábbi célokat tűzi ki a KKP-III.

2.1. Átfogó célkitűzés

A kerület környezetügyi tevékenységének **átfogó felelőssége**, hogy feladatai magas színvonalú ellátásával segítse elő a kerület fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődését, ugyanakkor tudatosan lépjen fel a társadalmi és környezeti értékek rombolása ellen és hatékonyan közreműködjön a környezeti szemléletformálásban. Ez átfogó, rendszerszemléletű megközelítést és a környezeti szempontoknak a kerület életének minden területén való figyelembe vételét teszi szükségessé.

A KKP-III. célrendszere nem választható el Budapest, illetve a kerület működésének szakterületi céljaitól (pl. energia, közlekedés, városfejlesztés, városüzemeltetés, közműszolgáltatások). Ezek figyelembevételével **Újbuda környezetpolitikájának elsődleges elve a társadalmi és ökológiai közérdekűség**, mely a következő – 2020-ig elérhető – közös értékeket tartalmazza:

- a kerület környezeti állapota az újbudai polgárok számára is érzékelhetően javul, a kerület vonzóbbá, egészségesebbé, rendezettebbé válik;
- kialakul az újbudai „öntudat”, elismert értékke válnak a kerület természeti és épített környezeti közös értékei;
- az önkormányzat, valamint intézményei és közszolgáltató vállalatai működésük során példát mutatnak az energiatakarékos, környezetbarát tervezés, technológiák alkalmazásában és termékek vásárlásában;
- kialakul az integrált és nyílt településtervezés, fejlesztés és településüzemeltetés, – különösen a stratégiai tervezés, az energiafogyasztás mérséklése és a környezetirányítási rendszerek bevezetése és az érintett szakmai és civil szervezetek bevonása terén.

Mindezek figyelembevételével a KKP-III. átfogó célkitűzése az alábbiakban összegezhető:

A KKP-III. átfogó célkitűzése fenntarthatóság felé való átmenetet elősegítő, a változó környezeti, társadalmi-gazdasági körülményekhez, valamint az aktuális szakpolitikai és finanszírozási feltételrendszerhez rugalmasan alkalmazkodó kerületi környezetpolitika kialakítása és végrehajtása.

2.2. Stratégiai célok

A **kerületi környezetpolitika küldetése** az, hogy Újbuda a kerületi polgárok lakható, élhető otthona legyen, mindenkinek javuljon a környezeti életminősége és a környezetbiztonsága. Ennek lényeges összetevője – a környezeti terhelések csökkentésén és az értékek megóvásán túl – a természeti erőforrások igénybevételének mérséklése, a környezeti problémák hajtóerőinek feltárása, pozitív irányú befolyásolása és kiváltképp a kerületi polgárok, gazdasági szereplők és döntéshozók szemléletének alakítása. A stratégiai célok kijelölésénél fontos szem előtt tartani a fővárosra jellemző kettős önkormányzatiság intézményét. Ez alapján pl.: a kiemelt beruházások, a közszolgáltatások biztosítása, a természetvédelem fővárosi hatáskörben van. Ezekre a kerületnek csak javaslattevői, illetve véleménynyilvánítási jogköre van, de érdemi döntést ilyen ügyekben nem hozhat.

E szempontok figyelembevételével, továbbá a SWOT elemzés, valamint a probléma és értéklista alapján az átfogó célkitűzéshez **három stratégiai és egy horizontális célt** fogalmaz meg a KKP-III.:

1. STRATÉGIAI CÉL: AZ ÚJBUDAI ÉLET- ÉS KÖRNYEZETMINŐSÉG, KÖRNYEZETBIZTONSÁG JAVÍTÁSA

Cél a jó életminőség és az egészséges élet kerületi környezeti feltételeinek biztosítása. Ezek sorába tartozik a környezet-egészségügyi feltételek javítása, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra, valamint a kerület, épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja. Az élet- és vagyonbiztonság szempontjait is figyelembe véve kiterjed természeti és ipari katasztrófa-kockázat mérséklésére és a környezeti károk felszámolására is.

2. STRATÉGIAI CÉL: ÚJBUDA TERMÉSZETI ERŐFORRÁSAINAK, TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEINEK MEGŐRZÉSE, FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA

Cél a stratégiai jelentőségű természeti és táji értékek védelme, ökoszisztéma-szolgáltatások biztosítása, az életközösségek működőképességének megőrzése, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása. Ezen stratégiai cél keretében tartozik a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítása, valamint az épített környezet és kulturális értékek megőrzése.

3. STRATÉGIAI CÉL: ERŐFORRÁS-TAKARÉKOS ZÖLDGAZDASÁG FEJLESZTÉS ELŐMOZDÍTÁSA ÚJBUDÁN

Cél a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítása, a környezetszennyezés megelőzésére, a terhelhetőség/megújuló képesség figyelembevételére épülő fenntartható használat megvalósítása. Kiemelt figyelmet kell fordítani a takarékos

kerületi működés kereteinek kialakítására, beleértve az energia- és közlekedési igények, valamint a kibocsátott hulladék mennyiségének csökkentését, valamint az újrahasznosítás és megújuló energiahordozók fenntartható használatának előmozdítását. Szintén e cél tartalmazza az éghajlatváltozás megelőzésére és az alkalmazkodásra irányuló zöldgazdaság-fejlesztési és szabályozási törekvéseket is.

4. HORIZONTÁLIS CÉL: FENNTARTHATÓ ÉLETMÓD ÉS KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET KIALAKÍTÁSA

Cél a kerületi polgárok környezettudatosságának erősítése, fenntartható fogyasztási szokásainak meghonosítása. Ezek alapfeltétele környezeti szemlélet erősítése mellett a környezeti információkhoz való hozzáférés biztosítása, valamint a társadalmi és üzleti részvétel erősítése is. Ezáltal biztosítható, hogy az életminőséget közvetlenül érintő tényezők mellett az életmód, fogyasztási és termelési szokások együttesen szolgálják a társadalom hosszú távú jóllétét.

2.3. Tematikus célok

Az NKP tematikus beavatkozási területei, továbbá a 2010-2014 közötti időszakra vonatkozó XI. Kerületi Környezetvédelmi Program figyelembevételével – a fenn bemutatott stratégiai célokhoz kapcsolódóan – az alábbi tematikus célokat határoztuk meg:

1. Stratégiai cél: Az újbudai élet- és környezetminőség, környezetbiztonság javítása

<i>Tématerület</i>	<i>Tematikus célok:</i>
Levegőminőség javítása	C-1.1 Közreműködés a fővárossal, a szakhatóságokkal, a kerület gazdasági szereplőivel a szennyezett levegőjű légszennyezettségi zónákra készült levegőminőségi tervek végrehajtásában
	C-1.2 A levegőminőség-védelmének, a szennyezettség csökkentésének érvényre juttatása a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
Zajterhelés mérséklése	C-1.3 Közreműködés a fővárossal a stratégiai zajtérképek és a zajvédelmi intézkedési tervek végrehajtásában és felülvizsgálatában
	C-1.4 Zajvédelmi szempontok figyelembevétele kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
Vízminőség javítása	C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
Környezet és egészség	C-1.6 Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása
	C-1.7 Élelmiszerbiztonság javítása
Zöldfelületek	C-1.8 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi

védelme		szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, – rendezésben és –üzemeltetésben.
	C-1.9	A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
Környezet- biztonság javítása	C-1.10	A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése
	C-1.11	Környezeti katasztrófavédelem: ipari balesetekkel, kémiai- és nukleáris biztonság kapcsolatos kockázatok mérséklése
	C-1.12	Környezeti kármentesítés

2. Stratégiai cél: Újbuda természeti erőforrásainak, természeti és kulturális értékeinek megőrzése, fenntartható használata

<i>Tématerület</i>	<i>Tematikus célok:</i>	
Természet- és tájvédelem	C-2.1	Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban
	C-2.2	Természet- és tájvédelmi szempontok figyelembevétele a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
Vizeink védelme és fenntartható használata	C-2.3	Vízbázisvédelem, a kerület ivóvízbázisainak megóvása
	C-2.4	Ivóvíz- takarékoság előmozdítása
Épített környezet védelme	C-2.5	Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben. (pl. új építési övezet kijelölése helyett részesítsék előnyben a barnamezős beruházásokat, a tartalék, fejlesztésre kijelölt területeket.)
	C-2.6	Műemlékvédelem, a kerület épített környezeti örökségének megóvása

3. Stratégiai cél: Erőforrás-takarékos zöldgazdaság fejlesztés előmozdítása Újbudán

<i>Tématerület</i>	<i>Tematikus célok:</i>	
Energiatakarékos ság és hatékonyság javítása	C-3.1	Köz- és lakóépületek energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés), meglévő és új épületek bekapcsolása a távhő-ellátásba
	C-3.2	Megújuló energiaforrások (elsősorban napelem, napkollektor, hőszivattyú) decentralizált felhasználásának előmozdítása
Hulladék- gazdálkodás	C-3.3	Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
	C-3.4	Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása
Közlekedés és környezet	C-3.5	A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök

3. Stratégiai cél: Erőforrás-takarékos zöldgazdaság fejlesztés előmozdítása Újbudán

		segítségével.
	C-3.6	A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
Éghajlatváltozás megelőzése és alkalmazkodás	C-3.7	Hozzájárulás az éghajlatváltozás megelőzéséhez az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának mérséklésével. Az ÜHG csökkentés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
	C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

4. Horizontális cél: Fenntartható életmód és környezettudatos szemlélet kialakítása

<i>Tématerület</i>	<i>Tematikus célok:</i>
Környezettudatos szemlélet erősítése	C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával
	C-4.2 A fogyasztás, a szabadidős tevékenységek és a turizmus környezeti hatásainak mérséklése a fenntartható fogyasztói szokások széleskörű megismertetésével, valamint környezetkímélő turisztikai célpontok és sport lehetőségek biztosításával
Társadalmi és üzleti részvétel erősítése	C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása
	C-4.4 Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőkkel

3. A KKP-III. STRATÉGIAI BEAVATKOZÁSI TERÜLETEI

3.1. Levegőminőség és zajterhelés

3.1.1. Levegőminőség javítása

Újbudán a legnagyobb környezeti terhelést a közlekedés és szállítás jelenti, az ártalmak legnagyobb része a járműforgalomra vezethető vissza. A kerületi polgárok környezeti ártalmai a forgalmas utak közvetlen közelében jelentősen nagyobbak, mint akár a valamivel távolabbi például a párhuzamos, kis forgalmú utcában. A forgalmas utak mentén károsodik a talaj, a növényzet, az állatvilág és az épített környezet is. Budapesten (így valószínűleg a XI. kerületben is) növekszik a környezeti okokra is visszavezethető (pl. NO₂, PM₁₀) légzőszervi megbetegedések kockázata.

A levegőminőség javítása témakörében a következő –feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Levegőszennyezést minimalizáló, korszerű technikai megoldások előnyben részesítése a területhasználattal összefüggő döntések, fejlesztések során.

Lényeges, hogy az ipari, szolgáltatási beruházások, az ingatlanfejlesztések, illetve a közlekedési és parkolási infrastruktúra (pl. P+R parkolók) létesítése során a beruházó egyértelműen támassza alá, hogy a fűtőmód, a szellőzés, illetve a technológiai kibocsátások az elérhető legalacsonyabb szintűek. E feladat végrehajtása az önkormányzat részről többlet kiadással nem jár. A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatban kell előírni a fejlesztendő terület háttér-légszennyezettségének, a távhő hasznosításának, illetve a megújuló energiaforrások felhasználásának kötelező vizsgálatát.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.2 A levegőminőség-védelmének, a szennyezettség csökkentésének érvényre juttatása a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

3.1.2. Zajterhelés mérséklése

Mai ismereteink szerint a városi életmód egyik legjelentősebb környezeti ártalma az állandósult rezgés- és zajterhelés, különösen a főútvonalak, vasútvonalak mellett. A konfliktusterületeken nő az egészségkárosodás kockázata (érzékszervi, idegrendszeri károsodás, stressz).

A zajterhelés mérséklése témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *A helyi zajvédelmi szabályok megállapítása.*

Újbuda zajvédelmi szabályozása megfelelő kereteket biztosít a csendes övezetek, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett területek kijelölésére. Feladat a zajvédelmi szabályozás legalább évenként egy alkalommal történő felülvizsgálata, szükség esetén kiterjesztése új területek kijelölésére. Szintén lényeges a zajméréssel kapcsolatos hatósági feladatok ellátása és a zajjal kapcsolatos lakossági panaszok kezelése is.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.4 Zajvédelmi szempontok figyelembevétele kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

Feladat: *Vasúti Zajvédelmi Intézkedési Terv véleményezése, végrehajtásának nyomon követése.*

A MÁV Zrt. megrendeléséből a Közlekedéstudományi Intézet által kidolgozás alatt álló Vasúti Zajvédelmi Intézkedési Terv jelentős információkat tartalmazhat a kerület zajterhelését illetően, illetve a Tervben javasolt zajvédelmi beavatkozások segíthetik a fővárosi szintű zajvédelmi intézkedési tervek aktualizálását. Feladat az Vasúti Zajvédelmi Intézkedési Terv értékelése, szükség esetén javítása, kiegészítése az Újbuda Önkormányzatának észrevételei alapján.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.3 Közreműködés a fővárossal a stratégiai zajtérképek és a zajvédelmi intézkedési tervek végrehajtásában és felülvizsgálatában

3.2. Vízhatalóság és vízgazdálkodás

3.2.1. Ivóvízbázis védelem, víztakarékosság

A kerület ivóvízbázisainak védelmét együttesen biztosítja a jogi védettség (*A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet* alapján Újbuda érzékeny, felszín alatti víz szempontjából pedig kiemelten érzékeny besorolású), valamint a hatósági és műszaki védelem. A felszín alatti vízkészletekkel történő takarékos és tartamos gazdálkodás feltételeinek biztosítása és betartatása, valamint a kerületben a közműveken szolgáltatott ivóvíz mennyiségével való takarékos használat módjainak megismertetése és elterjesztése egyaránt kerületi kompetencia.

A védett vízbázisok védelmi szintjének fenntartása környezeti szakpolitikai evidencia, különösen olyan esetben, ahol nemcsak ivóvízadó rétegek, hanem gyógyvízkészletek és termálvízkészletek is rendelkezésre állnak. A jogi, hatósági és műszaki eszközök összehangolása és az önkormányzati koordináció nagymértékben elősegítheti a felszín alatti vízkészletek védelmét és fenntartható hasznosítását. A kerület különösen gazdag felszín alatti védett vízkészletekben, ezért a természeti erőforrások védelmét szem előtt tartva, az ivóvíz-gazdálkodáshoz kapcsolódó víztakarékossági szemléletformálási és műszaki beavatkozási intézkedéseknek a kerület igen jó gazdája lehet.

Az ivóvízbázis-védelem, víztakarékosság témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: A védett vízbázisok jogi védelmének fenntartása és szükség esetén műszaki beavatkozásokkal történő védelme.

A felszín alatti keserűvíz nyerő helyek vízbázisvédelmi állapotának jogszabályi és műszaki eszközökkel történő védelme, a felszíni szennyeződések megakadályozása, az illegális hulladéklerakásból és külterületi vízbevezetésből (szikkasztás) eredő szennyeződések megelőzése hatósági és műszaki eszközökkel.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-2.3 Vízbázisvédelem, a kerület ivóvízbázisainak megóvása

Feladat: Víztakarékos technológiák elterjesztésének elősegítése.

Az önkormányzati intézmények vízfogyasztásának csökkentése, az esővízgyűjtés feltételeinek megteremtése műszaki és területhasználati feltételek rendelkezésre állása esetén. Önkormányzati víztakarékossági jó példák megismertetése a lakossággal. Lakossági programok indítása (pályázati lehetőségek) a víztakarékosság területén.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-2.4 Ivóvíz-takarékosság előmozdítása

3.2.2. Csapadékvíz-elvezetés

A kerületi csapadékvíz-elvezető rendszer egyes részei nem a jelenleg egyre gyakoribbá váló özvényszerű esőzések befogadására kerültek kialakításra. A nem megfelelő kapacitások, és a hirtelen lehullott nagy mennyiségű csapadékok – a várható éghajlatváltozást figyelembe véve – egyre gyakrabban okozhatnak lokális elöntéseket és ezzel súlyos károkat az érintett területek épületállományában.

A csapadékvíz-elvezetés kerületi rendszere kiépült, de nem teljes mértékben alkalmas az extrém csapadékesemények esetén lezúduló vizek problémamentes elvezetésére. A kerületi kisvízfolyások egyes belterületi részei a váratlan nagy intenzitású csapadékesemények esetén sem mederszerkezetben, sem áteresztő kapacitásban nem alkalmasak a lefolyó vízmennyiség befogadására, ezért felül kell vizsgálni az érintett közműcégekkel, hatóságokkal, önkormányzati és műszaki szakértőkkel a csapadékvíz-tározás és -elvezetés kerületi műszaki megoldásait és rendszerét. Megoldást kell találni nemcsak a mennyiségi kérdések kezelésére, hanem a befogadók védelme érdekében a csapadékvizek tisztítására is.

A csapadékvíz elvezetés témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: A csapadékvíz-elvezető rendszer kapacitásának éghajlatvédelmi szempontokat figyelembe vevő felülvizsgálata.

A kerületi csapadékvíz-elvezető rendszer kapacitásainak felülvizsgálata, a tározók hidraulikai és hidrológiai felmérése a várható rendkívüli csapadékesemények gyakoriságának és volumenének figyelembevételével.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.10 A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése

C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

Feladat: A kisvízfolyások meder- és rézsűvédelme, nyílt árkok megtartása és felmérése

Törekedni kell a kisvízfolyások természetes partmedrének fenntartására, ahol lehetséges nyílt árkok megtartása a fedett (ill. burkolt) árkok helyett, a csapadékvíz helyben tartásának elősegítése érdekében. A vízelvezető árkok és a források rendszerének vizsgálata, illetve felmérése javasolt a Madárhegy beépítése és a Spanyolréti árok vízelvezetési problémái miatt is.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.5	Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
C-1.10	A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

3.2.3. Egyes víztestek állapotának javítása

A kerületi felszíni vízfolyások, állóvizek és vizes területek jó ökológiai, kémiai és mennyiségi állapotban tartása, és az ennek megfelelő tervezési és kivitelezési feladatok magas színvonalú ellátása, a kerület élővilága sokszínűségének megőrzése, valamint a kerületi lakosok életminőségének javítása érdekében kiemelt fontosságú.

A kerületi kisvízfolyásokat érintő vízminőség-védelmi beavatkozások tervezése és végrehajtása összehangolt tervezést és cselekvést igényel. Mind a közműszolgáltatók, mind a vízhasználók, mind az önkormányzat felelős a kerületen átfolyó vízfolyások ökológiai, kémiai és mennyiségi – az Európai Unió Víz Keretirányelvben előírt – jó állapotának kialakításáért és fenntartásáért. Sok esetben a kerületen kívül eső szennyezőforrások megszüntetése koordinált cselekvést igényel az agglomerációs településekkel és a fővárosi társkerületekkel. Az összehangolt cselekvés nélkül nem biztosítható hatékonyan a vízfolyások szennyezőforrásainak felmérése, és megszüntetése az öntisztulási folyamatokat elősegítő műszaki beavatkozások tervezése és végrehajtása, valamint a területrendezési, szabályozási feladatok eredményes ellátása.

A felszíni és felszín alatti vízkészletek jó állapotba hozása és megtartása megköveteli nemcsak a vízvédelmi beavatkozások összehangolt foganatosítását, hanem az ökológiai, zöldfelület-gazdálkodási, természetvédelmi fejlesztések együttes szempontjainak érvényesítését is a tervezésben, szabályozásban és műszaki, valamint egyéb terepi beavatkozásokban egyaránt.

Egyes víztestek állapotának javítása témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: A kerületi vízfolyások revitalizációjának, jó hidrológiai és ökológiai állapotának elősegítése a fővárossal és az érintett hatóságokkal együttműködve.

A kerületi kisvízfolyások vízminőségének javítását, az állapotfelméréstől a konkrét műszaki beavatkozásokon keresztül kell megoldani, a környezetvédelmi hatóságokkal, az érintett fővárosi kerületekkel és közmű-szolgáltatókkal, úgy hogy képesek legyenek a váratlan csapadékesemények többlet vizeit elvezetni, és ne veszélyeztessék a lakosság és a közületek vagyonát, értékeit.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-1.10 A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése

Feladat: Földhasználati besorolás jogi rendezése, iszapkotrás és egyéb vízminőség-védelmi intézkedések foganatosítása a Kőérberki lakópark vizes területein, a vízminőség javítása érdekében.

Meg kell oldani a Hosszúréti patak szennyezéscsökkentését, a vízrendszer érintett részeinek mederkotrását és a szennyezett iszap elszállítását, valamint a terület földhasználati besorolásának jogi rendezését a Tóváros lakóparkot érintő környezeti konfliktus rendezése és a horgásztó kialakítása érdekében. Hatékony együttműködés és partnerség kialakítása az érintettekkel.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védeltségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban

Feladat: A természetes parti növényzet fenntartása a kerület vizes élőhelyein.

Törekedni kell a természetes növényvédő sávok, nádasok, medervédő és vízminőség javító szűrő funkciójú vízi növényvilág megtartására és védelmére elsősorban az érintett állóvizek esetében. Pályázat kiírása part menti zöldsávok kialakítására vonatkozóan.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védeltségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban

Feladat: A XI. kerület termálvízkinccs védelme és a geotermikus energiahasznosítás további hasznosításának felmérése.

Fel kell mérni a páratlan fővárosi karsztos termálvízkinccs kerületi energetikai hasznosításának, földtani, jogi, műszaki, és fejlesztéspolitikai lehetőségeit, a vízkészletek magas fokú mennyiségi és minőségi védelmének figyelembevételével.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.3 Vízbázisvédelem, a kerület ivóvízbázisainak megóvása
- C-3.2 Megújuló energiaforrások (elsősorban napelem, napkollektor, hőszivattyú) decentralizált felhasználásának előmozdítása

Feladat: A kerületi gyógyvizek népszerűsítése és hasznosítása.

Újbuda méltán híres szulfátos gyógyvíz lelőhelyeinek védelme mellett fontos a természetes glaubersós és keserűsós ásványvizek kerületi marketingtermékké válása, az értékes természeti képződményekből fakadó vizek és hatásuk megismertetése széles nagyközönséggel.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.3 Vízbázis védelem, a kerület ivóvízbázisainak megóvása
- C-4.4 Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőkkel

Feladat: A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat és a kerületi szabályozási tervek felülvizsgálata

A Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatot és a kerületi szabályozási terveket a Duna és vízpart kapcsolatára és használatára vonatkozó előírásokkal ki kell egészíteni, és szorgalmazni kell az élővizek partjának közösségi célokra történő hasznosítását.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban

Feladat: A kerületi felszíni vízfolyások kataszteri adatainak felülvizsgálata

A Fővárosi Önkormányzat és egyéb érintettek bevonásával kezdeményezni kell a felszíni vízfolyások térképi és tulajdoni adatainak kiigazítását.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: A kerületi felszíni vizek zöldfelületi rendszerbe történő illesztésének és hasznosításának elősegítése

Készüljön szakmai előkészítő anyag a felszíni vizek kerületi zöldfelületi rendszerben betöltött szerepéről, hasznosításának lehetőségeiről (rekreációs lehetőségek, revitalizáció).

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: A Sas-hegyi források védelmét megalapozó és a csapadékvíz-elvezetési lehetőségeket feltáró felmérések

Készüljön felmérés a Sas-hegy forrásvidékeinek védelmére, és a Sas-hegyi csapadékvíz-elvezetés megoldási lehetőségeire

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.5 Egyes víztestek állapotának javítása, a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése
- C-1.10 A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villám-árvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése
- C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
- C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

3.3. Természetvédelem és zöldfelület gazdálkodás

3.3.1. Újbuda természeti és táji értékeinek védelme

A jelenkori társadalmi és gazdasági folyamatok egyaránt jelentős mértékben befolyásolhatják egy adott térség természeti környezeti állapotának jellemzőit, mely alól Újbuda területe sem jelent kivételt. A helyi lakosok értékrendje, a fogyasztási szokások alakulása, a gazdasági helyzet, a közlekedési és szállítási igények alakulása kivétel nélkül mind olyan tényezőként jelennek meg egy kerület életében is, melyek a természeti és táji értékek védelmének témakörét érintik. Budapest alapvetően természeti értékekben gazdag fővárosnak számít az országos vagy helyi jelentőségű védett területek arányában, s ezen belül Újbuda is jelentős szerepet tölt be a kerületben található különböző védettségi szintű

természeti területeivel, táji és természeti értékeivel, melynek megőrzése minden kerületi lakos és idelátogató alapvető érdeke. A kerület példaértékű együttműködést folytat különféle, területileg illetékes természetvédelmi szervezettel is. Többek között a beépítésekből, szabálytalan területhasználatból, illegális hulladéklerakásokból adódóan a védett természeti területek pufferzónái átalakulhatnak, s fennáll a veszélye a természetes élőhelyek további fragmentálódásának is, mely folyamatok az élőhelyek ökológiai állapotának romlását vonhatják maguk után. A Duna páratlan ökosztisztéma szolgáltatásainak, rekreációs, esztétikai és turisztika értékeinek megőrzése alapvető fontosságú, akárcsak Újbuda védett területein található természetes és természetközeli védett élőhelyek, őshonos és védett fajok és populációk védelme. A természeti és táji értékek megőrzése kulcsszerepet tölthet be Újbuda élhetőségének és fenntartható városfejlesztési törekvéseinek megvalósíthatóságában egyaránt.

A természeti és táji értékek védelme témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Dél-budai térség ökológiai területfejlesztési programterve.

A dél-budai ökológiai területfejlesztési programterv keretében az eddigiekben elkészült részek teljessé tétele, többek között például a programterv városrészenként történő kidolgozása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban
- C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a település-fejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.
- C-1.8. Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: Sas-hegy Barát Kert Program.

A Sas-hegy Barát Kert Program keretében a korábban megkezdett példaértékű együttműködés folytatására és a program teljes körűvé tételére nyílik lehetőség (pl. pufferzóna kezelése, özönfajok visszaszorítása, sakktáblaszerű tulajdonviszonyok)

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban
- C-2.2. Természet- és tájvédelmi szempontok figyelembevétele a kerületi szabályozási dokumentumokban, a település-fejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
- C- 2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: Újbuda egyedi tájértékeinek felmérése

A természeti és táji értékek megőrzésében fontos szerepet tölt be a kerület egyedi tájértékeire vonatkozó kataszter elkészítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.2 Természet- és tájvédelmi szempontok figyelembevétele a kerületi szabályozási dokumentumokban, a település-fejlesztésben, -rendezésben és -üzemeltetésben
- C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: *Kerületi külterületek élővilágot érintő állapotának felmérése.*

Különös tekintettel a külterületi zártkertek és a felhagyott mezőgazdasági művelés alatt álló területek állapotára, illegális hulladéklerakásokra és egyéb kockázati tényezőkre.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.12 Környezeti kármentesítés
- C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Özönfajok irtása a Sas-hegy Természetvédelmi Területen és a kerületi erdőterületeken.*

Korábbi együttműködés folytatása a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal. Erdőterületeken megkezdett programok folytatása (pl. Kamaraerdő bálványfa-mentesítése).

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.1. Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban
- C-1.6 Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása

Feladat: *Özönfajok irtása közterületeken.*

Korábbiakban is végzett tevékenység folytatása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.6 Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása
- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban

Feladat: *Duna-menti sáv hasznosítására vonatkozó kerületi koncepció megalapozása.*

A feladat keretében sor kerül a Duna-menti sáv kerületi illetékességű szakasza környezetállapot felmérésének elvégzésére. Továbbá a Duna-part kerületi lakosok általi elérhetőségének javítási lehetőségeinek feltérképezésére.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-2.1 Biológiai sokféleség megőrzése a védettségi oltalom alatt álló területeken, az erdő besorolású területeken és a zöldfelület-gazdálkodásban
- C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: *Kényszerkasztálás, kötelező növényvédelem.*

Korábbiakban tervezett, meghatározott feladatok folytatása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.6 Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

3.3.2. Zöldfelület-gazdálkodás

Újbudát a zöldfelületek, valamint a táji és természeti értékek sokfélesége jellemzi. A változatos zöldfelületi képet a hegyvidéki részek, természetvédelmi, mezőgazdasági művelésre szánt területek, Duna-parti sáv jellemzi, mely diverzitás megőrzését a jövőbeli fejlesztések során is célszerű szem előtt tartani. AXI. kerületi lakosra jutó zöldterületek

aránya budapesti átlagon felüli, mely szintén jól jellemzi a kerület adottságait és az abban rejlő lehetőségeket egyaránt. Újbudán kiemelten fontos feladatként jellemezhető a kerület zöldterületi, természetes és természetközeli terület arányának és minőségének megőrzése egyaránt. Nemcsak kerületi, hanem fővárosi ökológiai érdek is, hogy az Újbuda által biztosított zöld gyűrű, védett területek, természeti környezet stb. és azok különféle szolgáltatásai a jövőbeni fejlesztési elképzelések gyakorlati megvalósulása során se sérüljenek, mely egyértelműen összhangban áll Újbuda Környezeti Programjában megfogalmazott stratégiai, ill. horizontális célok megvalósíthatóságával is.

A zöldfelület-gazdálkodás témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Intézményi és lakossági zöldterület-fejlesztési pályázat.

A korábbi években is példaértékűen működő feladat folytatásaként továbbra is biztosítandó intézményi és lakossági zöldterület-fejlesztési elképzelések megvalósítására való pályázati lehetőség, támogatás.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

Feladat: Kerületi fakataszter teljes körűvé tétele.

Az eddigiekben elkészült kerületi fakataszter felmérés, illetve adatbázis további bővítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
- C-1.8 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: Kerületi fapusztulás vizsgálata.

Tanulmány készítése a kerületi fapusztulás helyzetéről és a kiváltó okokról. Fakataszter felmérés adatai ehhez is felhasználhatók.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

Feladat: Közparkok funkcióbővítése.

A közparkok további funkcióbővítése és rekreációs értékének növelése a természetközeli területek tehermentesítése érdekében. Alulhasznosított területek funkcióbővítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-1.8 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: Közpark minősítési rendszer kidolgozása.

A közpark minősítési rendszer a közparkok és a kapcsolódó fejlesztések alapján nyilvántartja és átláthatóvá teszi a kerületi közparkok állapotának, fejlesztési lehetőségeinek stb. nyomon követését.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-1.8 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

Feladat: Zöldfelület megőrzés, bővítés barnamezős területeken.

A barnamezős területek hasznosítása során mérlegelni szükséges a zöldfelület megőrzés és bővítés lehetőségeit.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-1.8 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.
- C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.

Feladat: Közlekedési zöldfelületek kialakítása.

A kerületi villamos pályák füvesítési lehetőségeinek vizsgálata, mint például az 1-es villamos pályája esetében. További feladat a terhelt útszakaszok mentén tervezhető zöldfelület fejlesztés.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése
- C-1.9 Zöldfelület-gazdálkodási tervezés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben.
- C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

3.4. Környezet és egészség

3.4.1. Beltéri levegőminőség

Napjainkban életünk egyre nagyobb részét épületekben töltjük, így kiemelt figyelmet kell fordítanunk a beltéri levegőminőségre. A beltéri levegőminőség alatt az épületek belső tereiben található levegő minden olyan **nem termikus jellemzőjét értjük, amelyek az ember közérzetét befolyásolják**. A belső levegő minőségét befolyásoló szennyező anyagok pl. a gázok és gőzök, pollenek, por, vírusok, baktériumok, gombák.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 1986-ban ismerte el az ún. **„beteg épület szindróma”** (sick building syndrome) tünet együttes létét, melynek elsődleges kiváltó oka a rossz beltéri levegőminőség, mely elégtelen szellőztetéssel párosítva jellemzően nyálkahártya-irritációt és rosszullétet, illetve egyes káros anyagok következtében asztmás vagy akár rákos megbetegedést is okozhat.

A beltéri levegőszennyezés fontosabb forrásai⁶⁴:

- kívülről bekerülő légszennyező anyagok;
- földkéregből feltörő radioaktív radon feldúsulása;
- emberi szennyezés: sütés-főzés, dohányzás;
- berendezési tárgyak: lakberendezési tárgyak, padlóburkolatok, szőnyegek ill. a hozzájuk használt festékek, lakkok, ragasztók, oldószerek (pl. a rákkeltő formaldehid), égéskésleltető anyagok (pl. PBDE-k), műanyagok lágyítószerkei (pl. flatálok) stb.;
- tisztítószerkei;
- háziállatok.

Napjainkban ráadásul – mind az új, mind pedig ez energetikai felújításon átesett meglévő épületekben – az újonnan beépített, korszerű, jellemzően műanyag **ablakszerkezetek nagyfokú légzárása** következtében ezen jelenség kiemelten jelentkezik. A fentiekben ismertetett okok miatt kiemelten fontos a lakosságot megismertetni ezen szindróma okairól, illetve a lehetséges elkerülési módjairól, valamint a megfelelő szellőztetés fontosságáról.

A beltéri levegőminőség témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Lakossági tájékoztató kampány a „beteg épület szindrómáról”.

Tájékoztató kampány segítségével megismertetni a lakosságot a „beteg épület szindróma” kiváltó okaival, lehetséges hatásaival, illetve az elkerülési módjaival (kiemelve a megfelelő szellőztetés fontosságát).

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C.4.1. A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

Feladat: Közintézmények beltéri levegőminőségének javítása zöldfalak kialakításával.

Közintézmények beltéri levegőminőségének javítása intézményi zöldfalak kialakításával. A zöldfalak kedvező élettani hatásának megismertetése a közintézményekben folyó oktató-nevelő munkán keresztül a lakossággal.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C.4.1. A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

3.4.2. Biológiai allergének

A főváros – és Újbuda – egyik legjelentősebb környezet-egészségügyi problémája a biológiai allergének által kiváltott allergiás és légúti megbetegedések számának növekedése, ami jelenleg a hazai lakosság megközelítőleg 25%-át érinti. Az allergizáló pollenek esetében is a megelőzés és tájékoztatás fontosságát érdemes kiemelni. Az allergiás megbetegedések

⁶⁴ Pál J., Simon G.: Mennyire szennyezett a beltéri levegő? Kockázatok és ártalomcsökkentési feladatok, lehetőségek, Levegő Munkacsoport Országos Környezetvédő Szövetség, 2013

mérséklése érdekében fontos hangsúlyozni a parlagfű virágzása előtt és annak virágzása idején a gazdátlan területek fokozott ellenőrzését. Az ellenőrzésben együttműködő partner lehet az Újbudai Közterület-felügyelet, a Kerületi Polgárőrség szervezet, a Kerületi Rendőrség, civil szervezetek, illetve a lakók és lakóközösségek. Az önkormányzat ennek érdekében a parlagfűvel kapcsolatos bejelentésekhez ingyenesen hívható „zöld számot” tart fenn.

Allergizáló hatást válthatnak ki a régi bérházak (Gellérthegy, Szentimre város részeken) előregedésének, gyakori vizesedésének hatására az átnedvesedett épületanyagokon megjelenő penészgomba-telepekből kiszóródó spórák. Az allergiás megbetegedések kezelésére, a panaszok enyhítésére Újbuda több óvodájában is sószooba működik.

A biológiai allergének témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: <i>A gazdátlan területek fokozott ellenőrzése és a tulajdonosok kiemelt tájékoztatása az allergének virágzása előtt.</i>	
Az allergén növények virágzásának megelőzése miatt a gazdátlan területek ellenőrzésére a lakossági „zöld szám” további működtetése és népszerűsítése. Az allergizáló pollen koncentráció csökkentése a virágzás előtti kritikus szakaszban végzett fokozott irtással, illetve a megelőző tevékenység fontosságát hangsúlyozó lakossági tájékoztatással. A pollen gazdag időszakban az utak, utcák locsolása, nedves tisztítása.	
További feladat az együttműködés a parlagfű elleni védelemmel foglalkozó szervezetekkel.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-1.6	Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása.

Feladat: <i>A parlagfű kényszerkaszálásának elrendelése.</i>	
Az allergiás megbetegedések számának további csökkentése érdekében a parlagfű kaszálásának elrendelése a tulajdonosokkal szemben.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-1.6	Allergizáló pollen koncentráció és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése, parlagfű elleni hatékony védelem biztosítása.

3.4.3. Klímaváltozás hatásai

A klímaváltozás várható hatásai egyre inkább előtérbe kerülnek nemcsak a környezeti szempontok, hanem a fenntartható, élhető városfejlesztési törekvések tekintetében, illetve azokkal összhangban, figyelembe véve a tervezett fejlesztések során a lehetséges kapcsolódási pontokat. Újbuda zöldterületi, illetve –felületi ellátottsága klímaváltozás várható hatásainak tekintetében egyértelműen az erősségek közé sorolható, akárcsak a hegyvidéki városrészek léte és a Duna, valamint egyéb vízfolyások jelenléte. A főbb problémákat a kerületben többek között a közúti forgalomból adódó környezet-egészségügyi hatások klímaváltozás által okozott humánegészségügyi következményeinek erősödése jelentheti, továbbá az invazív allergén növények terjedésének kedvező körülmények, a sűrű

beépítésű területeken a városi hőszigetetés fokozott megjelenése, a lakótelepes beépítésű városrészek aránya. A kerületet, illetve a kerületi lakosokat érintő, a klímaváltozás várható hatásainak következtében fellépő, vagy azok hatására várhatóan fokozottan megjelenő egészségügyi hatások kockázatának mérséklésében kiemelten fontos szerepet tölthet be a megelőzés, felkészülés, tájékoztatás és a korai riasztási rendszerek kialakítása.

A klímaváltozás egészségügyi hatásai témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: <i>Újbudai Klímastratégia kidolgozása.</i>	
Újbuda 2015 júliusától a Klímabarát Települések Szövetségének tagja. Az Újbudai Klímastratégia elkészülte 2016-ban várható.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.7	Hozzájárulás az éghajlatváltozás megelőzéséhez az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának mérséklésével. Az ÜHG csökkentés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a település-fejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: <i>Extrém időjárási jelenségekhez kapcsolódó kerületi cselekvési terv kidolgozása az Újbudai Klímastratégia keretében.</i>	
Újbudai extrém időjárási jelenségek jellemzőinek vizsgálata, események felmérése, károk becslése, érintettek azonosítása, kapcsolódó cselekvési terv kidolgozása. Éghajlati szempontból sérülékeny területek lehatárolása.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása
C-1.10	A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése

Feladat: <i>Sebezhető társadalmi csoportok feltérképezése és felkészítése az Újbudai Klímastratégia keretében.</i>	
A klímaváltozás egészségügyi hatásai által leginkább érintett kerületi lakosok feltérképezése, érintettek azonosítása, adott várható kockázatos eseményekhez kapcsolódó tájékoztatási rendszer kidolgozása.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: <i>Újbudai korai tájékoztatási, korai figyelmeztetési, riasztási rendszer koncepciójának kidolgozása.</i>	
A klímaváltozás várható hatásaihoz, kerületi cselekvést igénylő eseményeihez kapcsolódó korai figyelmeztetési, riasztási rendszer koncepciójának megalapozása.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: A kerület nyári túlzott felmelegedésének csökkentése.

Városi hűsítéshatás csökkentése pl. további zöldfelületek kialakításával (villamos pálya, belső udvarok, tetők stb.), illetve város zöldterületek csökkenésének megállítása. Kerületi burkoltsági arány alakulásának nyomon követése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-3.8 Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

C-1.9 A települési zöldfelületi rendszer fejlesztése

3.4.4. Élelmiszerbiztonság

A lakosság jólétének, életminőségén való javításának egyik kulcsa, ha megfelelő figyelmet fordítunk a minőségi, megfelelő tisztaságú élelmiszerekre, és az élelmiszerbiztonságra. Az önkormányzat feladata a hatáskörébe tartozó intézményekben a közétkeztetés minőségének biztosítása. Az új közétkeztetési rendelet ezt segíti elő, illetve a kerületben több intézmény már tagja a Mintamenza programnak. Az elmúlt években egyre növekvő népszerűségnek örvendenek a közintézményekben a helyi termelőktől vagy biopiacról beszerzett alapanyagok és egyre többen vásárolnak tudatosan, ellenőrizve az összetevőket és a származási helyet (több kerületi óvoda csatlakozott az Egészségnevelő Óvodák Nemzeti Hálózatához, és az Egészségesebb Óvodáért mozgalomhoz). A hazai és környékbeli termékekkel szembeni tudatosság egyúttal hozzájárul a fenntarthatósághoz és ezáltal a környezetterhelő hatások, és a klímaváltozást erősítő folyamatok mérsékléséhez. A helyi termékekkel és a háztáji bioélelmiszerekkel kapcsolatos igény növekedését támasztja alá a termelői piacok és a közösségi kertek megjelenése és elterjedése Újbudán. A közintézmények élelmiszerbiztonsági szempontból megfelelő étkeztetéséhez elengedhetetlen a saját konyha megléte.

Az élelmiszerbiztonság témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *Közösségi kertek és a termelői piacok további népszerűsítése.*

Az intézkedés keretében a gazdátlan, önkormányzati kezelésű területek közösségi kertet alakítása. A termelői piac népszerűsítése a piacok vasárnapi nyitva tartásával és a minél szélesebb körű lakossági tájékoztatással.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C1-7. A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

Feladat: *A közoktatási intézmények Mintamenza programhoz való csatlakozásának támogatása.*

A Mintamenza program- az új közétkeztetési rendeleten felül hozzájárul a gyermekek növekvő friss gyümölcs- és zöldség, valamint bioélelmiszer fogyasztásához. Az önkéntes csatlakozáson alapuló Mintamenza program népszerűsítése kiadványokkal és ismeretterjesztő anyagokkal a lakosság és az intézményvezetők között.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C1-7. A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

3.5. Környezetbiztonság

3.5.1. Ipari balesetekkel szembeni védelem; kémiai és sugárbiztonság

Újbuda egykor volt szennyező üzemek már többnyire megszüntették tevékenységüket, veszélyes üzemek és rehabilitálandó ipari területek azonban még találhatók a kerületben. Azipari balesetek kockázatának mérséklése összehangolt cselekvést igényel az önkormányzat, a lakosság, az érintett hatóságok és a katasztrófavédelem szakemberei között.

A kerületben lévő ipari üzemek, a közúti és vasúti fővonalak nagy forgalma magában hordozhatja a katasztrófális üzemi és közlekedési balesetek lehetőségét. A kockázatok csökkentése csak megfelelő információbázis rendelkezésre állásával, és a megelőzés módszerével valósítható meg. A vészhelyzetekre való lakossági felkészítés az önkormányzat az érintett vállalatok és a polgári védelem közös felelőssége és feladata is egyben. Jól megszervezett tájékoztató rendszer nélkül nem biztosítható a lakosság elégséges információhoz való juttatása, amely súlyosbíthatja egyes események kártételét

A csapadékvíz-elöntések nemcsak az élet és vagyonbiztonságot veszélyeztetik, hanem egyes szennyeződések kimosva környezetterhelést is okozhatnak. Az élet és vagyonbiztonság szempontjait előtérbe helyezve szükséges a tájékoztatási tevékenység erősítése, valamint az éghajlatvédelmi célokat és beavatkozásokat tartalmazó, készülő kerületi klímastratégia szemléletformálási tevékenységének célzott kiterjesztése az özvízszűrő esőzések következményeire történő felkészülés érdekében.

Az ipari balesetekkel szembeni védelem; kémiai és sugárbiztonság témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: <i>Veszélyes üzemek rendszeres ellenőrzése együttműködésben az illetékes hatóságokkal.</i>	
A kerület veszélyes üzemének működéséről, biztonsági szintjéről nemcsak a hatóságok, hanem az önkormányzat és a lakosság számára is információt kell biztosítani. Meg kell szervezni ennek az információszolgáltatásnak az önkormányzat által koordinált leghatékonyabb módját.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-1.11	Környezeti katasztrófavédelem: ipari balesetekkel, kémiai- és nukleáris biztonság kapcsolatos kockázatok mérséklése
C-4.3	Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

Feladat: <i>A csapadékvíz-elöntésből fakadó kockázatok csökkentése.</i>	
A váratlanul lezúduló jelentős csapadékesemények gyakoriságának növekedéséből fakadó következményeket mérsékelni kell, szabályozási, műszaki, és irányítási eszközökkel egyaránt.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-1.10	A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek (villámárvizek, hirtelen lezúduló csapadékok okozta elöntések) által okozott károk csökkentése
C-3.8	Felkészülés az extrém időjárási jelenségekre és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz. Az éghajlati alkalmazkodás integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

Feladat: A lakosság katasztrófavédelmi tájékoztatása, riasztási eseményekre történő felkészítése.

Az ipari, közlekedési, árvízi vészhelyzetekre való lakossági felkészítés és a megfelelő tájékoztatási formák kialakítása az önkormányzat, az érintett vállalatok és a polgári védelem közös felelőssége és feladata, a káresemények hatásainak mérséklése érdekében.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.11 Környezeti katasztrófavédelem: ipari balesetekkel, kémiai- és nukleáris biztonság kapcsolatos kockázatok mérséklése

C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

3.5.2. Környezeti kármentesítés

A környezeti kármentesítés jelentősége, hogy a múltbéli ipari, vagy egyéb szolgáltatási (közlekedési, kereskedelmi) tevékenységek talajt és felszín alatti vizeket érintő szennyezéseit úgy kell megszüntetni, hogy azok vagy helyben maradjanak, vagy teljesen felszámolásra kerüljenek.

A hagyományos környezetszennyező ipari termelés a kerületben nagyrészt megszűnt az 1990-es években, ismert talajszennyezés jelenleg már nem történik. A lágymányosi iparterület korábbi talajszennyezettségét több méternyi feltöltés takarja. Kármentesítés legutóbb a Hamzsabégi úti buszgarázs területén történt, a folyamatos monitorozás nem mutat szennyezést.⁶⁵ Budalakk Kereskedelmi és Festékgyártó Kft. vegyi szennyezésének felszámolását még 2004-ben kezdték el, jelenleg a monitoring rendszer működtetése folyik. A XI. kerületben 2007 óta 8 telephelyen történt kármentesítési tényfeltárás és egyéb műszaki beavatkozás.

A területek megtisztítása, és rehabilitálása alapvető feltétele a barnamezős iparterületek revitalizációjának, az új funkciók megtelepítéséhez azonban a szabályozási feladatokon túlmenően szükség van a kerületi imázs javítására, és az érintett területek kármentesítési monitoring adatainak önkormányzat részére történő rendszeres átadására is.

A környezeti kármentesítés témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: A kármentesítés alatt lévő kerületi volt szennyezett területek figyelemmel kísérése, információk rendszerezése.

A kerületi kármentesítés alatt lévő területek állapotáról naprakész információk beszerzése az eredményes és tényleges kármentesítés a funkcióváltást elősegítése és a biztonságos, élhető lakókörnyezet megteremtése érdekében

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.11 Környezeti katasztrófavédelem: ipari balesetekkel, kémiai- és nukleáris biztonság kapcsolatos kockázatok mérséklése

C-1.12 Környezeti kármentesítés

C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása

⁶⁵ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2020 Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész. (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p 170. (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

3.6. Épített környezet

Budapest az ország legnagyobb CO₂ kibocsátó települése, így – összhangban a Covenant of Mayors megállapodás végrehajtásával és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiával – a fővárosnak, s ezzel a kerületeinek jelentős lépéseket kell tenniük az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklésére. Az országos primer energiafelhasználás kb. 40%-a köthető az épületeink energiafelhasználásához, mely alapvetően fosszilis energiahordozók elégetéséből származik, így jelentősen hozzájárul az üvegházhatású gázok kibocsátásához. A kibocsátás-csökkentési lehetőségek így elsősorban az épületek energetikai korszerűsítése terén jelentkeznek.

3.6.1. Energiatakarékosság és -hatékonyság javítása, megújuló energiaforrások alkalmazása az épületekben

Jelen fejezetben az épületek energiahatékonyságának kérdésével foglalkozunk. Átfogó célunk a lakossági és középületek energiafelhasználásának csökkentése **komplex energetikai felújítással**, mely magában foglalja a külső határoló szerkezetek hőszigetelését, a nyílászárók cseréjét és árnyékolását, a gépészeti rendszer korszerűsítését, valamint a megújuló energia használatát.

Az épületállomány energiafelhasználásának csökkentése érdekében a megalkotott hazai **épületenergetikai követelmények folyamatosan szigorodnak**, a 2006-ban megjelent rendeletet⁶⁶ az EU-s direktívák alapján 2014. év folyamán módosították⁶⁷, s a szigorúbb előírások 2015. január 1-jétől az állami támogatással megvalósuló új épületekre és felújítások esetén érvényesek, de 2018-tól minden épületre vonatkozik majd.

Az „1.2.3. *Épített környezet (épületek)*” c. fejezet alapján látható, hogy **jelentős energiamegtakarítási potenciál** rejlik a kerületi lakóépület-állományban. Az iparosított építési móddal épült (pl.: panelos) **lakótelepek felújítása** a kerületben már mintegy 10 évvel ezelőtt megkezdődött, azonban ezek jellemzően csupán a határoló szerkezetek hőszigetelésére és nyílászáró-cserére szorítkoztak.

A **távhő** felhasználás 2003 óta folyamatosan csökken. A csökkenés két fő oka az ipari fogyasztók távhő igényének visszaesése, valamint a háztartások (pl. panellakások) fűtési célú távhő felhasználásának mintegy 30%-os mérséklődése. A kapcsolt energiatermeléssel működő **Kelenföldi Erőmű** korszerűnek számít ezért a szabad kapacitások jövőbeli lekötése javasolt.

⁶⁶ 7/2006 (V.24) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról

⁶⁷ 20/2014. (III. 7.) BM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet módosításáról

Megújuló energia-használat tekintetében, a területben jelentős potenciállal rendelkező **napenergia-hasznosítás** javasolt. Egy adott időszakban a napkollektorok által fedezett hőigény és a teljes hőszükséglet hányadosa a **szoláris részarány**. Családi házak esetében – hazai klimatikus viszonyok között – 50-60%-os szoláris részarány érhető el a használati melegvíz előállítás során, azonban a nagyméretű, jellemzően 10 emeletes társasházak esetében (a sok lakás és a relatív kis tetőfelület miatt) ez az arány csupán 15-30%.

Jelen környezeti program egyik stratégiai célja, az erőforrás-takarékos zöldgazdaság fejlesztés előmozdítása Újbudán. Ennek egyik lépése az épített környezethez kapcsolódó energiafelhasználás csökkentése, melyet két feladatcsomagban határoztuk meg. Az első lépés, a lakossági és önkormányzati tulajdonú **épületállomány energiafelhasználásának** csökkentése. Azonban az energetikai felújításnak átfogónak kell lennie, mely magában foglalja a külső határoló szerkezetek (falak, tetők, pincefödémek stb.) hőszigetelését, valamint a nyílászárók cseréje mellett, a gépészeti rendszer (fűtés, szellőzés) korszerűsítését, és a megújuló energia használatát. A belső terek túlzott nyári felmelegedése, és ezáltal – jelentős elektromos energiafelhasználással járó – hűtésének elkerülése érdekében árnyékolók telepítése is szükséges.

Második nagy feladat, pedig a korszerű távhőellátás bővítése: az épületek energetikai felújításának következtében csökken azok hőigénye, illetve az esetleges leválások következtében jelentős **szabad kapacitással bír a Kelenföldi Erőmű**. Az erőmű, korszerű és a kapcsolt energiatermelésnek köszönhetően jó hatásfokkal állít elő egyszerre hőt és elektromos áramot, így – környezetvédelmi okokból is – új fogyasztók bekapcsolása javasolt.

Az épületenergetika témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Önkormányzati intézmények energia-felhasználásának csökkentése.

Az önkormányzati intézmények energetikai felmérése után, azok energia-felhasználásának csökkentése **komplex energetikai felújítással** (hőszigetelés, nyílászáró csere és árnyékolás, gépészeti korszerűsítés, ill. megújuló energia használat). Cél a minimum „C” besorolási osztály elérése minden felújított épületnél.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C.3.1 Köz- és lakóépületek energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés), meglévő és új épületek bekapcsolása a távhőellátásba.
- C.3.2 Megújuló energiaforrások (elsősorban napelem, napkollektor, hőszivattyú) decentralizált felhasználásának előmozdítása

Feladat: Megújuló energiaforrások felhasználásának segítése.

Hőközpontok korszerűsítése és a megújuló energiahasználat elősegítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C.3.2 Megújuló energiaforrások (elsősorban napelem, napkollektor, hőszivattyú) decentralizált felhasználásának előmozdítása

Feladat: Lakossági energiafelhasználás csökkentése - önkormányzati kiegészítő támogatási rendszer.

A jelentős energia-megtakarítással járó **komplex épületenergetikai felújítás** (hőszigetelés, nyílászáró csere és árnyékolás, gépészeti korszerűsítés, illetve megújuló energia használat) kiterjesztése családi házakra és lakótelepekre. **Önkormányzati kiegészítő támogatási rendszer** kidolgozása ezen komplex épületenergetikai támogatásokhoz, önerő biztosítása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C.3.1 Köz- és lakóépületek energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés), meglévő és új épületek bekapcsolása a távhő-ellátásba
- C.3.2 Megújuló energiaforrások (elsősorban napelem, napkollektor, hőszivattyú) decentralizált felhasználásának előmozdítása

Feladat: Távhő-szolgáltatás rekonstrukciója és bővítése.

Hőközpontok korszerűsítése. Az energetikai felújítások következtében felszabaduló távhőkapacitás miatt **más (új) épületek bevonása a távhőellátásba.**

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C.3.1 Köz- és lakóépületek energiahatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés), meglévő és új épületek bekapcsolása a távhőellátásba

Feladat: Odoo-ház kerületben tartása.

A Műgyetemen készült innovatív szolár épület elhelyezése a kerületben (Műgyetem területén), látogatható módon. Programok szervezése a lakosság számára.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C.4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával
- C.4.4 Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőkkel

3.6.2. Környezeti szempontokat integráló városrehabilitáció

Egy városrész környezetterhelése függ az ott található épületektől, azok kapcsolatától és egymáshoz képesti elhelyezkedésétől (pl. utcahálózat), illetve a használatukhoz szükséges közlekedési kibocsátásoktól (pl. ingázás). Míg azonban az épületek várható élettartama „csupán” 80-100 év körül van és ez idő alatt is többszöri felújításon és átalakításon esnek át, addig egy kialakult városrész utólagos változtatására ritkán adódik lehetőség, így kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetvédelmi szempontok figyelembe vételére a városfejlesztés folyamán.

Környezetvédelmi szempontból kiemelt jelentőséggel bír a beépítettség növekedésének, ill. a meglévő zöldterületek csökkenésének megállítása, s a meglévő alulhasznosított, valamint régi ipari területek újrahasznosítása. A külső városrészekben található **zöldmezős beruházások** (pl. Madár-hegy) hátránya, hogy a gépjárműforgalom, és így a környezetszennyezés, növekedésével járnak, valamint esetenként komoly infrastrukturális fejlesztést tesznek szükségessé. Ezért célszerű, a tömegközlekedéssel már jól ellátott területek további fejlesztése pl.: a belső területeken található foghíjtelkek beépítésével.

A jellemzően a Kelenföldi pályaudvar környezetében, illetve az egykori lágymányosi iparterületen, a Duna-parton található **barnamezős területek** hasznosítását illetően az önkormányzat elsősorban szabályozási eszközökkel tud beavatkozni, ezért kiemelten fontos, hogy ezen területek fejlesztési céljait a kerületi (netán fővárosi) szabályozási tervekben (településszerkezeti terv és kerületi építési szabályzat) figyelembe vegyék. A barnamezős területek újrahasznosítása - a zöldmezős beruházásokkal összehasonlítva - nagyobb beavatkozást igényel, azonban a fenntartható város szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.

Más budapesti belvárosi kerületekhez hasonlóan jelentős környezetvédelmi és komfort-növekedéssel jár az ún. **tömbrehabilitáció** a keretes beépítésű, belső udvaros lakóépületek esetében, a kerület belső területein. A felújítás során a belső épületszárnyak elbontásával nagyobb udvarok és összefüggő zöldfelületek kialakítása lehetséges.

Az önkormányzat eszközei egy város(rész) környezetterhelésének csökkentésére elsősorban **szabályozási jellegűek**, így a fenti elképzeléseket a szabályozási tervekben szükséges feltüntetni.

Az Újbudai Önkormányzat korábbi célkitűzései között szerepel a „városrészek komplex rehabilitálása” illetve a „barnamezős és alulhasznosított területek átalakulásának ösztönzése”⁶⁸ így ezekhez kapcsolódva fogalmaztuk meg a feladatot.

A környezeti szempontokat integráló városrehabilitáció témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Környezeti szempontokat integráló városfejlesztés.

Környezetvédelmi célok megjelenítése a kerületi (ill. fővárosi) szabályozási tervekben:

Barnamezős, alulhasznosított területek rehabilitációja. A megfelelő infrastruktúrával, (tömeg)közlekedési hálózattal ellátott **(belső) területek további fejlesztése**, az új, zöld mezős beruházások helyett (pl. Madárhegy).

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

C.2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a település-fejlesztésben, - rendezésben és - üzemeltetésben. (pl. új építési övezet kijelölése helyett részesítsék előnyben a barnamezős beruházásokat, a tartalék, fejlesztésre kijelölt területeket.)

Feladat: További funkcióváltást eredményező fejlesztések támogatása a barnamezős területeken.

A kerület gazdaságélénkítése és vonzó befektetési célpontként történő feltüntetése érdekében szabályozási, támogatáspolitikai eszközökkel kell biztosítani új termelő és szolgáltató, valamint innovatív ágazati szereplők megtelepedését és új lakófunkciójú területek kialakítását a barnamezős területeken.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-1.12 Környezeti kármentesítés

C-2.5 Környezeti szempontok integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben. (pl. új építési övezet kijelölése helyett részesítsék előnyben a barnamezős beruházásokat, a tartalék, fejlesztésre kijelölt területeket.)

⁶⁸ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Területfejlesztési Stratégia, 2014-2020, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész, 2015. augusztus

3.6.3. Műemlékvédelem

Az épített környezet elemzése során külön vizsgálandóak a műemlék, ill. műemlék jellegű épületek. Az energiatudatos felújításuk során törekedni kell az energiafelhasználás csökkentése mellett az épület építészeti értékeinek a megőrzésére, mely komoly szaktudást igényel. Azonban nem csupán a műemléki védettség alá tartozó épületekkel szükséges foglalkozni, hanem a műemlék jellegű, történeti épületekkel is.

Újbuda jelentős építészeti örökséggel bír, az országos és a fővárosi védelem alá tartozó épületek mellett 2013-as önkormányzati rendelet⁶⁹ megalkotása óta **helyi védelem** alá napjainkig három lakóépület került.

A műemlék jellegű épületek fokozottabban érzékenyek a légszennyezésre és annak következményeire (pl. savas eső), melynek eredményeképp az állapotuk romolhat, így felújításuk gyakrabban esedékes. Az épület védettsége miatt azonban a rekonstrukció alaposabb épületszerkezeti tervezést igényel, illetve egyes energetikai jellegű beavatkozások nem alkalmazhatóak, mint pl. a homlokzat külső oldali hőszigetelése, valamint a meglévő nyílászárók teljes cseréje műanyag szerkezetűre. A védettség alá tartozó épületek felújítása esetében nem szükséges kielégíteni az épületenergetikai előírásokat.⁷⁰

A műemlékvédelem témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Helyi műemlékvédelem kiterjesztése.

A helyi építészeti örökség feltárása, számbavétele és helyi védettség alá helyezése.

A feladatok a helyi építészeti örökség feltárása, illetve műemléki védettség alá tartozó épületek körének bővítése, valamint a védett épületek, épületegyüttesek szakszerű rekonstrukciójának elősegítése és (anyagi) támogatása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C.2.6 Műemlékvédelem, a kerület épített környezeti örökségének megóvása

Feladat: Települési értékvédelmi pályázati rendszer.

Műemléki védettség alá tartozó épületek, épületegyüttesek, illetve épületszerkezeti elemeinek felújítása, **rekonstrukciója érdekében végzett munkák támogatása**, hangsúlyozottan az eredeti részek felújítása, restaurálása, visszaállítása érdekében. A támogatás célja olyan munkák elvégzésének a segítése, amelyek az épületnek olyan részeit, tartozékait, díszítéseit, általában olyan értékeit újítják fel, állítják vissza, amelyek a helyi védettség alá helyezést indokoltá tették.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C.2.6 Műemlékvédelem, a kerület épített környezeti örökségének megóvása

⁶⁹ 32/2013 (V.22) önkormányzati rendelet az épített örökség helyi értékeinek védelméről

⁷⁰ 7/2006 (V.24) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról

3.7. Közlekedés és települési környezetminőség

3.7.1. Közösségi közlekedés és infrastruktúra

Újbuda fővároson belül betöltött nyugati kapu szerepéből és a legnagyobb városhatáron kívülről érkező forgalmi terhelésből adódóan kiemelt szerepet töltenek be a közlekedés környezeti és egyéb hatásai, illetve az azokhoz kapcsolódó intézkedések. (Újbuda Környezeti Programjának készítésekor éppen kidolgozás alatt áll az Újbudai Közlekedési Stratégia, mely számos témakört érinthet.) A kerület domborzati adottságai alapvetően meghatározóak a csúcsidőszakban történő forgalmi helyzetek kialakulásában, melyek jelentős környezeti hatással is bírnak. A kerület motorizációs szintje a fővárosi átlag feletti. Újbuda forgalmi szempontból legterheltebb szakasza a Budaörsi út, Nagyszőlős utca és Bocskai út közötti szakasz, mely országos összehasonlításban is a legmagasabb érték. A közlekedési módok közül a közúti közlekedés bír a legjelentősebb környezeti hatással, elsősorban az okozott zaj- és légszennyezés tekintetében. A közösségi közlekedés tekintetében a fejlett villamoshálózat kiemelendő. A fejlesztési lehetőségek kapcsán az M4 vonal budaörsi virágpiacig történő meghosszabbítása, a vízi közlekedésben pedig a jelenleg működő hálózat Budafokig történő kiterjesztése játszhat fontos szerepet, de ezen fejlesztések fővárosi hatáskörben vannak.

A közösségi közlekedés és infrastruktúra témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: M4 metróvonal meghosszabbítása.	
M4 vonal budaörsi virágpiacig történő meghosszabbítása.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.5	A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével
C-3.6	A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Feladat: Újbudai forgalomfigyelő, tájékoztató rendszer kiépítése.	
Forgalomban résztvevők informáltságát javító, a forgalmi körülményekhez való rugalmasabb alkalmazkodást támogató rendszer. BKK-val közösen történő szakaszos frissítésű újbudai forgalomfigyelő és tájékoztató rendszer fejlesztése már elkezdődött.	
Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:	
C-3.5	A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével
C-3.6	A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Feladat: Gyalogosbarát fejlesztések.

Járdák felújítása, karbantartása, akadálymentesítése, sétáló utcák kialakítása a vonzó gyalogos közlekedés biztosítása érdekében.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
- C-3.5 A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével.
- C-3.7 Hozzájárulás az éghajlatváltozás megelőzéséhez az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának mérséklésével. Az ÜHG csökkentés integrációja a kerületi szabályozási dokumentumokban, a településfejlesztésben, –rendezésben és –üzemeltetésben

Feladat: Vízi közlekedés fejlesztése.

Kopaszi-gáttól délre eső vízi közlekedés fejlesztése. Működő közforgalmú víziközlekedés Budafokig történő meghosszabbítása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
- C-3.5 A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével

Feladat: Újbudai közlekedésbiztonsági koncepció és program kidolgozása.

A kerületi közlekedésbiztonsági koncepció magába foglalja a már működő jó gyakorlatokat (pl. KRESZ-park) és a célcsoportonkénti lehetséges közlekedésbiztonsági javaslatokat.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

3.7.2. Kerékpáros közlekedés fejlesztése

A kerékpáros közlekedés Újbuda dinamikusan fejlődő közlekedési módjai közé tartozik. A kerékpáros hálózat legmeghatározóbb szakasza az észak-déli irányú, Duna mentén haladó kerékpárút, mely a part menti sáv rendezetlensége miatt az érintett szakaszon a Szerémi úton halad. Helyenként kisebb hiányosságokkal ugyan, de a Budaörsi út – Bartók Béla út – Hamzsabégi út irányában található összefüggő kerékpáros úthálózat. A kerékpáros közlekedés fejlesztésében fontos szerepet tölthet be a kerékpárutak összekötésében rejlő lehetőségek kihasználása, akárcsak a használaton kívüli közutak kerékpáros útként történő esetleges hasznosítása, mely egyéb pozitív környezeti hatással is járhat.

A kerékpáros közlekedés fejlesztése témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: Kerékpárosbarát Kerület Konceptió kidolgozása.

Feladat a Kerékpárosbarát Kerület Konceptió kidolgozása, mely többek között tartalmazhatja a kerékpáros közlekedéssel kapcsolatos fejlesztési elképzeléseket, illetve azok gazdasági és környezeti szempontú vizsgálatát.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával
- C-3.5 A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével.

Feladat: Kerékpárutak összekötése, hálózatosodás.

A jelenleg is funkcionáló kerékpárutak összekötése, becsatlakozás pl. Eurovelo 6 rendszerbe, bővítés, ill. kapcsolódás agglomeráció irányába (pl. Budaörs felé).

Az eddigi kerületi kerékpáros forgalom szempontjából történt kétirányúsítási törekvések bővítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása
- C-3.5 A személygépjárművek mobilitási igényeinek csökkentése várostervezési, forgalomszervezési, és szabályozási eszközök segítségével.

Feladat: Intézményi kerékpártárolók felmérése.

A Magyar Kerékpáros Klub közterületekre vonatkozó felmérésének kibővítése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Feladat: Kerületi kerékpár szervizpontok felmérése, bővítése.

A kerékpáros közlekedés infrastrukturális hátterének fejlesztése, érintettek tájékoztatottságának javítása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

Feladat: BUBI kiterjesztése.

A fővárosi illetékességű BUBI rendszer kiterjesztésének (pl. Kelenföldig) támogatása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.6 A nem-motorizált (gyalogos, kerékpáros) és a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása

3.8. Hulladékgazdálkodás és településtisztaság

3.8.1. Hulladékgazdálkodás

A főváros kettős önkormányzatiságból fakadó hatásköri megosztás a fővárosi és kerületi önkormányzatok között mind a hulladékgazdálkodás, mind a köztisztaság területén megjelenik. Budapesten a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást a Fővárosi Önkormányzat biztosítja. A Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (továbbiakban: FKF Zrt.) a Fővárosi Önkormányzattal 2008-ban kötött – 2018. december 31-

ig érvényes – közszolgáltatási szerződés⁷¹ alapján teljes körű közszolgáltatási (hulladékgazdálkodási és köztisztasági) tevékenységet végez Budapest közigazgatási területén. A közszolgáltatás keretében az FKF Nonprofit Zrt. végzi a fővárosban keletkező, közszolgáltatás körébe tartozó hulladékok rendszeres gyűjtését, elszállítását, kezelését, valamint a lakossági szelektív hulladékgyűjtés és a lomtalanítás megszervezése is a feladatai közé tartozik.

A kerületben a termelési hulladékok mennyisége 1990-től kezdődően jelentősen lecsökkent, részben a lágymányosi iparterület funkcióváltásával, részben termelési szerkezetváltással. A lakossági hulladék mennyisége viszont a fogyasztási szokások átalakulásával jelentősen növekedett.⁷² A kerületi hulladékelszállítás célállomása a Pusztázámori Regionális Hulladékkezelő Központ.⁷³

Újbuda Környezeti Programjának hulladékgazdálkodás területén tervezett intézkedései a 2014-2020 közötti időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Terv törekvéseinek és a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. Törvényben foglaltaknak megfelelően kerültek meghatározásra. A hulladékgazdálkodás témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési program bővítése közintézményekben (iskolák, óvodák).*

A Fővárosi Önkormányzat az FKF Nonprofit Zrt.-vel 2015-re Budapest egész területén kiépítette a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszert, így a lakóingatlanok esetében a papír, valamint a műanyag és fém frakciók együtt kerülnek begyűjtésre. Ezen rendszer mintájára jelen intézkedés keretében Újbuda közintézményeiben (elsősorban iskolákban, óvodákban) kerülhet sor házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer kiépítésére.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése

Feladat: *Az üveghulladék szelektív gyűjtési rendszerének felülvizsgálata.*

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás keretében az FKF Zrt.-vel által működtetett házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer révén a papír-, fém és műanyag hulladékok gyűjtésre, elszállításra, kezelésre kerülnek. Mivel a fejlesztés által több helyen visszavonhatóvá váltak a problémásan üzemelő szelektív hulladékgyűjtő szigetek, csökkent az üveghulladék gyűjtési pontok száma, ami indokoltá teszi az üveghulladékok gyűjtési rendszerének átalakítását.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése

⁷¹ Budapest Főváros Önkormányzata és a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. között 2009. január 1-jén létrejött, legutóbb a Főv. Kgy. 1377/2013. (09. 03.) számú határozatával módosított Közszolgáltatási Keretszerződés

⁷² Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Stratégiai munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p 20 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

⁷³ Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Integrált Településfejlesztési Stratégia 2014-2015, Helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész (A Belügyminisztérium szakmai észrevételei alapján átdolgozott verzió) 2015. augusztus 14. p 175 (Képviselő-testület által a 192/2015. (IX. 17.) XI.ÖK határozattal elfogadva)

Feladat: *Szelektív szigetek üzemeltetése során felmerülő feladatok ellátása.*

A házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiépülése által számos problémásan üzemelő szelektív hulladékgyűjtő sziget visszavonhatóvá vált, gazdaságosabbá téve ezáltal az üzemeltetést, illetve csökkentve a közterületek szennyezettségét. A jelenleg 15 helyszínen teljes sziget (5 frakcióval), és 4 helyszínen üvegyűjtő konténercsoport található a kerületben, melyek üzemeltetése során felmerülő költségek biztosítása továbbra is szükséges (pl. tábla-át/kihelyezések, szelektív hulladékgyűjtő szigetek környezetének heti rendszeres takarítása).

A szelektív hulladékgyűjtő szigetek környezetének rendezése mellett a megszüntetett pontok újrahásznosítása is indokolt.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahásznosításának elősegítése

Feladat: *Hulladékprés beszerzése társasházak részére önkormányzati pályázati program keretében.*

Számos önkormányzati épületben, illetve az iskolában és óvodában már található kihelyezett PET-palack prés, mely a műanyag flakonok és fémtáldobozok gyűjtőedényben való helyes elhelyezését szolgálja. Önkormányzati pályázati program keretében javasolt a társasházakban történő megvalósítás.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahásznosításának elősegítése

Feladat: *XI. kerületi zöldhulladék begyűjtésének, aprítékolásának, szállításának folytatása.*

A fővárosi szmogriadó tervről szóló fővárosi közgyűlési rendeletben⁷⁴ meghatározottak szerint az avar és kerti zöldhulladék égetése tilos Budapest közigazgatási területén. Újbuda Önkormányzata a kerti zöldhulladék hasznosítására az alábbi lehetőségeket kínálja térítésmentesen a lakosságnak:

- Aprítékoló/gallydaráló igénybevétele évente két alkalommal. A tavaszi és őszi metszésekből származó - az útsorfák fenntartási munkái során keletkező zöldhulladék, illetve a magánházak kertjéből a gyűjtőpontokra hordott gallyak aprítékolása és elszállítása.
- Zöldhulladék-gyűjtő zsákok igénylése. A zsák csak lebomló anyagból készülhet.
- Komposztáló keret igénylése – ez azonban külön feladat keretében kerül bemutatásra.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahásznosításának elősegítése
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Komposztálási program folytatása.*

A zöldhulladék helyben tartására a kerületben komposztálási program működik. Újbuda Önkormányzata a XI. kerületi lakosok számára a metszésekből származó nagy mennyiségű gally elhelyezésére tavasszal és ősszel térítésmentesen komposztáló keretet biztosít és a komposztálás népszerűsítése céljából tájékoztató előadásokat szervez.

Az intézkedés magában foglalja a komposztáló akció keretében a komposztáló keretek beszerzését, szállítását, tárolását, valamint komposztálással kapcsolatos ismeretek átadását előadás és kiadvány formájában.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahásznosításának elősegítése
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

⁷⁴ 69/2008. XII.10.Főv.Kgy. rendelet Budapest Főváros szmogriadó-tervéről

Feladat: *Lakossági sütőzsiradék begyűjtési rendszer fejlesztése, kapcsolódó lakossági tájékoztató kampány indítása.*

A lakossági használt sütőolaj/zsiradék leadására az Újbuda Prizma Közhasznú Nonprofit Kft. gyűjtőpontjain (7 db) van lehetőség azok nyitvatartási idejében. A gyűjtőpontok számának növelése lakossági tájékoztató kampánnyal egybekötve történik.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

Feladat: *Közterületek és önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok hulladékmentesítése, illegális hulladéklerakások felszámolása.*

Budapest Környezetvédelmi Programjával összhangban Újbuda Önkormányzatának is kiemelt feladata az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása, mely a kerületben évek óta problémát jelent és jelentős erőforrásokat igényel. Az illegális hulladéklerakó helyek felszámolása a fizikai megszüntetés, a hulladék ártalmatlanítása mellett a közterületek szisztematikus állapotfelmérését, a hulladéklerakás mielőbbi felismerését is megköveteli.

Az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok területén és a közterületen az FKF Nonprofit Zrt.-vel, a XI. kerületi Rendőrkapitánysággal, az *Újbuda Polgárőr Egyesülettel* és az *Újbudai Közterület-felügyelettel* együttműködve az illegálisan elhelyezett hulladékok feltárására, továbbá elszállítására fordított összeg mellett szükséges a megelőzésre is kellő figyelmet fordítani. Ennek érdekében a térfigyelő kamerarendszer bővítése indokolt az érintett területeken.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Új, bővített profillal és kapacitással rendelkező hulladékudvar létesítése.*

A jelenleg működő Bánk bán utcai hulladékudvar várhatóan a közeljövőben megszüntetésre kerül. Az illegális hulladéklerakás elleni küzdelem kiemelt állomása az új lakossági hulladékudvar létrehozására, melyben Újbuda Önkormányzata is kiemelt szerepet vállal (pl. megfelelő területet bocsát rendelkezésre) annak érdekében, hogy a hulladékudvarban elhelyezett anyagok átmeneti tárolása után azok szervezett körülmények között az előírásoknak megfelelően újrahasznosításra, feldolgozásra, illetve a veszélyes anyagok egy részét ártalmatlanító helyre elszállításra kerüljenek.

Cél a gyűjtési kapacitások fejlesztése, illetve az új hulladékudvar profiljának bővítése a régihez képest, ahol többek között az elhasznált háztartási gépek, elektronikai hulladékok, fénycsövek és világítótestek, szárazelemek, használt sütőzsiradék, fáradt olaj és göngyölege, használt akkumulátorok leadására van lehetőség. Az új hulladékudvar kialakítása a kerületi igényeknek megfelelően történjen, figyelembe véve a közeli kerületben található (pl. XXII. kerület Nagytétényi út) hulladékudvarok hiányosságait – az új hulladékudvar töltsön be hiánypótló szerepet a hulladékgazdálkodás területén, széleskörű lakossági tájékoztató programmal egybekötve.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Kerületi program kidolgozása az építési-bontási hulladékok kezelésére.*

A fővárosi törekvésekkel összhangban, mivel a Budapesten keletkező hulladékmennyiség mintegy 40%-az építési-bontási hulladék, valamint mivel sok esetben illegális hulladéklerakókon kerül elhelyezésre, kerületi program kidolgozása indokolt az építési-bontási hulladékok megfelelő kezelése céljából.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Hulladékképződést megelőző, illetve a keletkezett hulladék megfelelő kezelésére irányuló szemléletformálási tevékenységek folytatása, lakossági tájékoztató program indítása.*

- A kerületben az önkormányzat szervezésében évek óta folyik eredményes tevékenység a lakosság körében képzőző hulladék megfelelő kezelése céljából 'Tisztaságot Újbudán!' címen. Az évente 2 alkalommal megrendezésre kerülő kezdeményezés során az Újbuda újságban és a honlapon feltüntetett helyszíneken és időpontokban a veszélyes hulladékok leadására szintén lehetőség van. A 'Tisztaságot Újbudán!' elnevezésű program folytatása, népszerűsítése kiemelt feladat a 2015-2020-as időszakban is.
- A lakosság és a kerület gazdasági szereplői közti együttműködés fokozása, illetve a lakosság szélesebb körű tájékoztatása érdekében a készülő Interaktív Fejlesztési Térkép kiemelten jelenítse meg a hulladékgazdálkodással kapcsolatos információkat pl. kerületben található szelektív hulladékgyűjtő szigetek elhelyezkedése, további üvegleadási pontok, sütőzsiradék leadási pontok.
- Az Önkormányzat összekötő szerepének erősítése érdekében lakossági szemléletformáló tevékenység a hulladékgazdálkodás területén: a www.ujbuda.hu honlapon külön felület biztosításával a használt, de még működő árucikkek gazdát cserélhetnek; „virtuális kerületi újrahasználati központ” kialakítása lehetséges.
- További feladat: a „TeSzedd!” akcióban való aktív részvételre ösztönzés.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése
- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

3.8.2. Közterületek tisztasága

A hulladékkezelési közszolgáltatás mellett tehát a köztisztasággal kapcsolatos feladatok ellátása is alapvetően fővárosi önkormányzati feladat, s ennek megfelelően Budapest egész területén ezt a FKF Zrt. által biztosítja. Ennek megfelelően a főváros közterületeinek tisztítása, a burkolt közutak, a nagy gyalogos aluljárók, és a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló parkok, terek járdáinak és lépcsőinek tisztítása (tulajdoni viszonytól függetlenül), valamint a téli hóeltakarítás, síkosságmentesítés is a feladatai közé tartozik. A járdák tisztántartása az ingatlantulajdonos feladata, míg az önkormányzat hatáskörébe tartozik az önkormányzati tulajdonban lévő parkok és parki utak tisztántartása, síkosságmentesítése.

Tematikus beavatkozási irányok, kapcsolódás a program céljaihoz

A közterületek tisztasága témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *A lakosság tájékoztatása a Főváros köztisztaságáról szóló rendeletéről⁷⁵*

A kerületi köztisztaság fenntartása során problémát jelent, hogy a lakosság nem ismeri a Főváros köztisztaságáról szóló 48/1994 (III. 1.) Főv. Kgy. rendeletből eredő kötelezettségeit (pl. az ingatlan - beleértve az ingatlan nyilvántartásban közterületként nyilvántartott belterületi földrészletet is - és az ingatlan előtti járda, továbbá a járda és a kocsút közötti kiépített vagy kiépítetlen terület gondozása, tisztán tartása, szemét- és gyommentesítése, hó eltakarítása és síkosságmentesítése), ezért ennek megismertetésére célzott tájékoztató tevékenység indítása indokolt. Sok esetben a feladat elvégzése az önkormányzatra marad, mivel a rendelet nem támaszt szankciót a lakosság által el nem végzett feladat esetén. Újbuda Önkormányzata kezdeményezési jogkörrel bír a Fővárosi Közgyűlés felé a rendelet felülvizsgálata ügyében.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

Feladat: *Együttműködés a Fővárosi Önkormányzattal és az FKF Zrt.-vel a köztisztaság fenntartásában (közös szemléletformáló kampány a köztisztaságért).*

A közterületek tisztítására, fenntartására jelentős összeget kell fordítani, a problémák nagy része a környezeti kultúra hiányosságaiból származik. Ezért kiemelten fontos a szemléletformálást, a nevelést, tájékoztatást, ismeretterjesztést célzó tevékenységek folytatása, melyben jelentős eredményt széleskörű együttműködés megteremtésével lehet elérni.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása
- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával

Feladat: *Parkok gyorskarbantartására irányuló tevékenységek folytatása.*

A megfelelő engedélyekkel rendelkező szakcéggal végzett parkfenntartás.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása
- C-3.3 Keletkező hulladék mennyiségének csökkentése, a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának elősegítése

Feladat: *Síkosságmentesítés.*

Környezetkímélő síkosságmentesítő anyag beszerzése, tárolása, lakosság ellátása a téli időszakban.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-3.4 Közterületek tisztaságának és rendezettségének javítása, az illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolása

⁷⁵ 48/1994. (VIII. 1.) Főv. Kgy. rendelet a főváros köztisztaságáról

4. A KKP-III. VÉGREHAJTÁSÁNAK STRATÉGIAI ESZKÖZEI

4.1. Környezeti nevelés, társadalmi részvétel, szemléletformálás

A környezeti oktatás és nevelés átfogó célja, hogy kialakítson az emberekben és a társadalom egészében egy új, az eddigtől lényegesen eltérő, környezettel kapcsolatos viselkedésmintát, mely alapja a fenntarthatóság értékrendszere. Ennek elengedhetetlen eszköze a társadalom szemléletformálása. Az éghajlatváltozás okozta negatív hatások erősödésével a környezeti és környezetvédelmi kérdések előtérbe kerülése szükségessé teszi, hogy a következő években az oktatásban és a nevelésben is egyre nagyobb teret kapjanak a környezeti jelenségek, folyamatok és összefüggések, valamint a fenntarthatóság, fenntartható fejlődés felé átmenet megismerését szolgáló tantárgyak és tevékenységek.

A környezeti nevelés alapja a közvetlen élményszerzés, ez alakítja ki a helyes cselekvésre ösztönző, pozitív viszonyulást a természeti értékekhez, és a megfelelő szemlélet kialakulását azok védelme érdekében. Az élményszerzés fontos színterei a tanösvények, erdei iskolák és a védett természeti területek, illetve azok látogató- és bemutatóhelyei, melyre Újbudán több lehetőség is kínálkozik. Az iskolán kívüli szemléletformálás lehetőségei között kiemelkedő szerepe van a hivatalok példaállításának, a közintézményekben elhelyezett ismertető anyagoknak és különösen az elektronikus médiának.

4.1.1. Környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás

ÚjbudaÖnkormányzata kiemelt hangsúlyt fektet a környezeti nevelésre és a szemléletformálásra, az Újbudán lévő zöldóvodák és az ökoiskolák száma országos átlagban is kiemelkedő. Az önkormányzat 2010-2014 közötti időszakra vonatkozó Környezetvédelmi Programjának számos eleme körvonalazza a környezeti szemléletformálás célját. Az előzetesen célul kitűzött környezetvédelmi témájú diákpályázatok, természetvédelmi témájú napközis táborok és „jeles napok” megszervezése lehetővé tette, hogy az újbudai emberek tájékozottak legyenek a környezetük állapotáról, a környezeti nevelés fontosságáról, és a környezetvédelem szükségességéről. Nehézséget jelenthet a felnőtt lakosság jelentős részének inaktivitása a környezetvédelmet érintő kérdésekben, illetve a közintézmények gyakran elavult eszközállománya. A környezettudatos szemléletformálás tekintetében a 2010-2014 közötti időszakra vonatkozó Környezetvédelmi Programban leírt intézkedések közül megvalósult a kerület lakosságának rendszeres tájékoztatása, valamint a kerületi rendezvényeken a környezetvédelmi témájú tájékoztatás.

A környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *A zöldóvodák és ökoiskolák támogatása és fejlesztése, az intézmények együttműködésének elősegítése.*

A már meglévő zöldóvodák és ökoiskolák támogatása és fejlesztése, valamint az intézmények együttműködésének támogatása, és a további az intézmények zöld óvodává és ökoiskolává válásának elősegítése. További elemek:

- zöld óvodák hálózatos rendszerének elősegítése, tudásátadás, környezetnevelési jó gyakorlatok,
- a környezeti nevelés iskolai keretek közé integrálásának elősegítése,
- szelektív hulladékgyűjtők elhelyezése az összes önkormányzati fenntartású intézménybe,
- az intézmények közötti együttműködés elősegítése.

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

Feladat: *Környezeti neveléssel kapcsolatos tevékenységek támogatása.*

Környezetvédelemmel, fenntartható életmóddal kapcsolatos vetélkedők óvodák, iskolák részére, környezetvédelmi témájú táborok, tanulmányi kirándulások támogatása, családi iskolai környezettudatosságra irányuló rendezvények szervezése.

- oktatási, nevelési intézményfenntartó szervezetekkel való kapcsolattartás erősítése,
- Madárbarát Kerület Program további támogatása,
- 60+környezeti programok további támogatása,
- aktív korúak bevonása családi programok révén a környezeti nevelésbe.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

C-4.2 A fogyasztás, a szabadidős tevékenységek és a turizmus környezeti hatásainak mérséklése a fenntartható fogyasztói szokások széleskörű megismertetésével, valamint környezetkímélő turisztikai célpontok és sport lehetőségek biztosításával.

Feladat: *Szemléletformálásra irányuló kampányok támogatása.*

Lakossági szemléletformálásra irányuló kampányok támogatása információkkal és szemléletformálási anyagokkal, „jó gyakorlatok” útmutató kidolgozásával és a civil szervezetek további bevonásával a következő témákban:

- a távhő használatának előnye,
- vízmegtakarítás,
- szelektív hulladékgyűjtés, a hulladék megfelelő kezelése.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

C-4.2 A fogyasztás, a szabadidős tevékenységek és a turizmus környezeti hatásainak mérséklése a fenntartható fogyasztói szokások széleskörű megismertetésével, valamint környezetkímélő turisztikai célpontok és sport lehetőségek biztosításával.

Feladat: *Tematikus környezetvédelmi partnerség építés (pl. Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, civil szervezetek, egyetemek).*

A környezeti nevelés és szemléletformálás minél hatékonyabb megvalósulása érdekében a már meglévő kapcsolatok további ápolása és erősítése a kerületben működő egyetemekkel (pl.: gyakorlatok, szakdolgozatok, közös vizsgálatok, publikációk, az Egyetemi Önkéntes Napok és a kerület szorosabb szemléletformálásra irányuló együttműködése). A Duna- Ipoly Nemzeti Parkkal és a civil szervezetekkel való együttműködés további támogatása.

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.

Feladat: Kamaraerdei tanösvény karbantartása, népszerűsítése.

A környezeti nevelés részeként a Kamaraerdei tanösvény karbantartása, népszerűsítése a kerületi és a szomszédos települések (Budaörs, XXII.kerület) körében. Az „ismerd meg a környéked” eszméjének elősegítése érdekében szervezett oktató bejárásokat tartani a Kamaraerdei tanösvényen a környék pedagógusainak.

A tanösvény továbbfejlesztésének következő állomásaként Újbuda Önkormányzatának középtávú célja a Kamaraerdő legmagasabb pontján, a Vadász-hegyen található jelenleg balesetveszélyes volt katonai kilátó áttervezése és átépítése, valamint a kilátó melletti használaton kívüli volt katonai lokátor állomás épületében egy erdei látogatóközpont kialakítása.

Kapcsolódás a KKP-III. céljaihoz:

- C-4.1 A környezettudatos szemlélet és gyakorlat elterjesztése, a kerület természeti és kulturális értékeinek megismertetése a kerületi polgárok minél nagyobb arányú bevonásával.
- C-4.2 A fogyasztás, a szabadidős tevékenységek és a turizmus környezeti hatásainak mérséklése a fenntartható fogyasztói szokások széleskörű megismertetésével, valamint környezetkímélő turisztikai célpontok és sport lehetőségek biztosításával.

Jelenleg kidolgozás alatt áll Újbuda Környezeti Nevelési Fejlesztési Konceptiója, mely részletesen tartalmazni fogja a kerület rövid- és hosszú távú környezeti neveléssel kapcsolatos céljait, valamint a célok elérésének feltételeit. A Környezeti Nevelési Fejlesztési Konceptió kidolgozását követően – a KKP-II. dokumentumhoz hasonlóan – a KKP-III. dokumentum 2. számú mellékleteként fog illeszkedni Újbuda környezetpolitikájához.

4.1.2. Környezeti információhoz való hozzáférés, társadalmi részvétel

A környezeti szemléletformáláshoz, a környezeti problémák pontos feltáráshoz elengedhetetlen a pontos és megbízható információ. Emellett a közoktatási intézmények tanterveinek és környezeti nevelési programjainak megvalósításához is szükségesek a kerületi környezeti adatbázisok információi, és az azokhoz való hozzáférhetőség. A kerületben megtörtént a helyi környezeti értékek felmérése, azonban a meglévő adatok kihasználtsága nem megfelelő.

A környezeti információhoz való hozzáférés, társadalmi részvétel témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: A helyi környezeti és egészségügyi mutatók, adatbázisok hozzáférhetőségének javítása.

A kerület honlapján egy egységes adatbázis létrehozása, ami az információk egyszerű és hatékony elérését segíti.

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

- C-4.3 Környezeti információhoz való hozzáférés biztosítása.

4.1.3. Együttműködés és partnerség a kerület gazdasági szereplőivel

Újbuda Önkormányzata kiemelten kezeli a helyi vállalkozások fejlesztését, támogatását, ennek érdekében törekszik a helyi ügyintézés, adminisztráció egyszerűsítésére, a vállalkozások számára kulcsfontosságú információk átlátható közzétételére, és a helyi vállalkozások számára hozzáférhető pályázati és uniós források elérhetővé tételére. Figyelemre méltó, hogy az ország 10 legnyereségesebb vállalkozása közül 3 Újbudán található (Corning Hungary Adatfeldolgozó Kft., Mol Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., Viacom International Hungary Kft.).

Újbuda egyetemi központként különösen jelentős potenciállal rendelkezik a fiatal, kezdő vállalkozások létrehozása tekintetében. Újbuda Startup néven 2014-ben a Újbuda Önkormányzata pályázatot hirdetett valamennyi XI. kerületi campusszal rendelkező felsőoktatási intézmény 35 év alatti hallgatója számára, aki a beadott pályázattal egyben elkötelezte magát, hogy a támogatás elnyerése esetén vállalkozását Újbudán hozza létre. Az önkormányzat együttműködik az Ifjúsági Vállalkozásélénkítő Közhasznú Egyesülettel, amely szervezet mentorálja a fiatal vállalkozókat.

Az együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőivel témakörében a következő – feladatokként meghatározható – beavatkozási irányok azonosíthatók:

Feladat: *Újbudai zöld üzleti fórum létrehozása.*

Akerületben bejegyzett nagyvállalatokkal való kiegyensúlyozott, szoros kapcsolat megteremtése érdekében egyeztető fórum és partnerség kialakítása. A kerületben működő nagyvállalatok lakossági elfogadottságának növelése érdekében a környezetvédelmi és egyéb, lakossági igényeket szolgáló fejlesztések közzététele a kerület honlapján.

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

C-4.4 Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőkkel.

Feladat: *A kerületi vállalatok társadalmi felelősségvállalásának megismertetése a lakossággal.*

A kerületben lévő nagyvállalatok társadalmi felelősségvállalás keretében végzett tevékenységeinek összehangolása az önkormányzat és a lakosság igényeivel. Az elért eredményeket a lakosság számára elérhetővé tenni a kerület honlapján.

Kapcsolódás a KKP-III.céljaihoz:

C-4.4 Együttműködés, partnerség a kerületi gazdasági szereplőkkel.

4.2. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei

4.2.1. Jogi, szabályozási eszközök, a végrehajtás szervezése

Újbuda Önkormányzata, köszönhetően a 2010-ben elfogadott kerületi környezetvédelmi programban foglaltaknak is, igen aktív volt az elmúlt 5 évben a helyi környezetvédelmi szabályozás megújítása terén. Számos jogszabályt felülvizsgáltak és módosítottak, és több új jogszabályt is elfogadott a kerület képviselő testülete.

Többször módosították az elmúlt években a *Budapest XI. kerület Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatáról* szóló 34/2003./X.21./ XI.ÖK sz. rendeletet, és az adott területi egységekre, övezetekre vonatkozó Kerületi Szabályozási Terveket is, amelyek meghatározzák, hogy az egyes övezetekben milyen környezethasználat és milyen mértékig, formában engedélyezett. E jogszabályok gondoskodnak a természeti, az épített környezet és a kulturális örökség védelmének fizikai tervezési kereteiről.

A legfontosabb megalkotott, vagy módosított környezetvédelmi, vagy a környezetvédelmi tevékenységet erősen érintő jogszabályok a 2010-2015 közötti időszakban a következők voltak:

9. táblázat: Fontosabb környezetvédelmi tevékenységet érintő önkormányzati rendeletek a 2010-2014 közötti időszakban

Jogszabály megnevezése	Főbb tartalmi elemek
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 28/2015. (IV.29.) XI. ÖK rendelete a közterületek használatáról és rendjéről	Nagyon fontos területhasználati korlátozásokat vezetett be a jogszabály a környezeti értékek védelme érdekében. Így például nem adható közterület-használati engedély a zöldterületekre, ha a tervezett használat az ott levő növényállományt maradandóan károsítja és a helyreállítása nem lehetséges. De nem adható közterület-használati engedély olyan tevékenység gyakorlására, amely a környezetre káros hatással lenne, a közbiztonságot vagy az egészséget veszélyeztetné. Nem telepíthetők olyan létesítmények és berendezések, amelyek működtetéséhez a szükséges energia- és vízellátás, csatorna vagy a szabványoknak megfelelő zárt rendszerű szennyvízelvezetés és hulladéktárolás nem biztosítható, vagy a felhasználás mértéke nem állapítható meg.
1/2011. (I. 26.) XI.ÖK és 18/2011. (IV. 28.) XI. ÖK és 27/2011. (VI.28.) XI. ÖK rendeletek a közterületek használatáról és rendjéről szóló 17/2008./VII.8./ XI.ÖK rendelet módosításáról	A rendelet módosításokkal érintett egységes szerkezetű jogszabály az egyes tevékenységeknél előírja a környezetvédelmi hatósági engedély beszerzését.
52/2012. (IX. 25.)XI.ÖK rendelet az iparosított technológiával épült lakóépületek energiatakarékos	Az egységes szerkezetű 43/2004./IX.20./ XI.ÖK rendeletbe beépített módosítások meghatározzák a

Jogszábaály megnevezése	Főbb tartalmi elemek
felújításának támogatásáról szóló 43/2004./IX.20./XI.ÖK rendelet módosításáról	korszerűsítés támogatható tevékenységeit és az önkormányzati támogatás feltételeit.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 32/2012. (V. 31.) XI. ÖK rendelete az Önkormányzati Környezetvédelmi Alap képzéséről és működtetéséről szóló 5/2005./II.22./XI.ÖK rendelet módosításáról	E rendeletmódosítás legfontosabb pontja, hogy az Alapba utalt összegeket – az egyéb jogszabályokban részletezett megkötéseket is figyelembe véve – a Kerületi Környezetvédelmi Programban illetve annak éves Intézkedési Tervében foglalt feladatok végrehajtására kell felhasználni.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 11/2013. (III. 27.) XI. ÖK rendelete további módosította az Alap felhasználásával kapcsolatos előírásokat.	Az Alap bevételei - egyéb jogszabályi előírások figyelembe vételével - a kerület általános környezeti állapotának javítására használhatók fel, így különösen: a közterületek rendezettségének javítására; a hatósági munka megalapozását szolgáló mérések végzésére; az Önkormányzat vagyonával kapcsolatos vizsgálatok, tanulmányok készítésére, kötelezettségek teljesítésére; környezetvédelmi célú iskolai és óvodai versenyek, pályázatok szervezésére, lebonyolítására; az iskolai környezeti-nevelési program végrehajtására; rendszeres és rendkívüli lakossági akciók megszervezésére; más szervek felhívására készítenő önkormányzati pályázati anyagok előállítási költségeire; szemléletformálásra.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 24/2013. (IV. 24.) XI. ÖK rendelete a településképi bejelentési eljárásról	Meghatározza, hogy a kerületi településképet befolyásoló tevékenységek milyen hatósági ügyintézési módokon kezdeményezhetők és miként hajthatók végre a beruházások.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 32/2013. (V. 22.) XI. ÖK rendelete az épített örökség helyi értékeinek védelméről	A kerületi épített örökség védelmének hatósági, önkormányzati és egyéb feladatait szabályozza a rendelet.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 23/2015. (IV. 29.) XI. ÖK rendelete a lakóépületek energiatakarékos korszerűsítésének, felújításának támogatásáról	Új szabályokat állapít meg a rendelet igazodva az állami épületenergetikai támogatások változó rendszeréhez.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 30/2015. (IV. 29.) XI. ÖK rendelete a zöldfelületek megóvásáról	Számos zöldfelületi tevékenység korlátozást és tiltást bevezet a jogszabály a zöldfelületi élő és élettelen objektumok védelme érdekében, valamint – többek között – kijelöli a kerületi kutya-futtató és sétáltató helyeket.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 31/2015. (IV. 29.) XI. ÖK rendelete a fás szárú növények védelméről.	Az új rendelet meghatározza a fakivágások és telepítések rendjét. Az egyes kerületi övezetekben eltérő szabályok érvényesek.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 33/2015. (V. 28.) XI. ÖK rendelete a helyi közműépítésekről	Szabályozza az önkormányzati feladatként, illetve lakossági kezdeményezésre támogatásból, vagy anélkül megvalósuló közműépítési, -bővítési tevékenységeket.
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 41/2015. (VI. 29.) XI. ÖK rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló helyi közutak kezeléséről, valamint az útsatlakozás-létesítések és a burkolatbontások szabályairól	A gépjárműbehajtó/útsatlakozás létesítése során felmerülő fa kivágáshoz külön előzetes engedélyt kell kérni a Környezetvédelmi Osztálytól.

A Polgármesteri Hivatal Környezetvédelmi Osztálya 2009-ben jött létre. A jól szervezett Környezetvédelmi Osztály alapvetően határozza meg a hivatalon belüli és kívüli

környezetvédelmi tevékenységek ellátásának sikerességét, a környezeti érdekek érvényesítésének hatékonyságát. A környezetvédelmi szervezeti egység hatósági és egyéb feladatai a következők:

Környezetvédelmi hatósági feladatok:

- Növényvédelmi hatósági eljárás (parlagfű és allergén gyomnövények)
- Közterületi és magánterületi, valamint építési engedéllyel összefüggő fakivágás hatósági engedélyeztetési eljárás
- Talajvíz réteget érintő fúrt kút létesítési engedélyezési eljárás
- Magánterületen található illegálisan elhelyezett hulladékokkal kapcsolatos ügyek

Általános környezetvédelmi tájékoztatás, információkérés:

- Szelektív hulladékgyűjtés
- Komposztálás, természetvédelem

Önkormányzati környezetvédelmi koordinációs és szakmai feladatok:

- A kormányzattal, hatóságokkal, Főpolgármesteri Hivatal illetékes szerveivel és az ügyfelekkel való egyeztetés és kapcsolattartás
- A környezetvédelmi program önkormányzati intézkedései esetében a feladatok és a források tervezése, a végrehajtás megszervezése, a program felülvizsgálatának koordinációja
- Koordináció a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei és szakértői között
- Koordináció a nem-önkormányzati végrehajtókkal, civil szervezetekkel, szakértőkkel
- Döntés-előkészítés és jogszabály-előkészítés és véleményezés a környezetvédelmi szakterületekre vonatkozóan
- Javaslattétel a környezetvédelmi alap működtetésére és felhasználására, az évente elfogadott intézkedési tervekben foglalt feladatok végrehajtás

4.2.2. A KKP-III. előrehaladásának nyomonkövetése, monitoring

A KKP-III. elsődleges feladata, hogy meghatározza a kerület számára azokat a helyben kitűzhető és eltérő időskálán megvalósítható környezetpolitikai célokat, amelyek – illeszkedve az országos és fővárosi környezeti célokhoz és stratégiai iránymutatásokhoz – biztosíthatják a kerület környezetvédelmi állapotának javulását, a lakosság és a többi érdekelt környezetvédelmi szemléletének erősítését.

A helyi környezetvédelmi célok teljesítése részletesen csak akkor nyomonkövethető, ha rendelkezésre áll egy konkrét prioritásokat is tartalmazó intézkedési terv, határidőkkel ellátva, az egyes feladatokhoz felelősöket is rendelve.

Egy monitoring és értékelési rendszer kialakításának legelső lépésként meg kell határozni azokat a feladatokat és intézkedéseket, amelyek a kerületi önkormányzat koordinálásával, és minden érdekelt szereplő bevonásával és összefogásával megvalósíthatók. Ezekhez a környezetvédelmi feladatokhoz forrást, a teljesülésük mérhetőségét biztosító mutatószámokat (indikátorokat), felelősöket, valamint határidőket kell hozzárendelni. A rendszer kialakításához nem feltétlen szükséges önálló kerületi környezetvédelmi információs rendszer kialakítása, de meg kell határozni azokat az adat és információforrásokat, amiből meríthetnek a rendszer üzemeltetői. Ezek lehetnek kerületi információs rendszerek (pl. kerületi fejlesztéspolitikai térkép), vagy külső rendszerek (országos, fővárosi, ágazati, hatósági) információbázisok.

A települési környezetvédelmi célok és konkrét intézkedések monitorozásának és értékelésének legfontosabb feladata, hogy a feltárt tapasztalatok, tanulságok visszacsatolása a stratégiaalkotási, tervezési-programozási folyamatba biztosított legyen. Az önkormányzati döntés-előkészítők és döntéshozók, valamint az érdekelték számára rendszerezve kell hozzáférhetővé tenni azokat az információkat, amelyekkel a környezetvédelmi program és intézkedései szakpolitikai teljesítménye, azaz eredményessége, hatékonysága, szakpolitikai megfelelősége javítható. A környezetvédelmi stratégiai monitoring és értékelő rendszer kialakítására vonatkozóan a következő szakpolitikai lépések végrehajtása és összehangolása szükséges:

- meg kell határozni a monitoring rendszer céljait és feladatait;
- a működésének feltételeit biztosító intézményrendszeri és eszközrendszeri kereteket;
- a jelentéskészítési, formai és ütemezési kritériumait.

A kerületi környezetvédelmi stratégiai monitoring és értékelési rendszer céljai:

- Az önkormányzati környezetvédelmi stratégiai célok és intézkedések megvalósulásának és eredményeinek értékeléséhez adatok, információk rendszeres biztosítása. Javasolt egy részletes – a környezeti elemek és komplex hatótényezők valamennyi összetevőjét felölelő, azokat térbeni eloszlását és időbeni tendenciáját bemutató – teljes körű kerületi környezeti állapotértékelés elkészítése.
- A környezetvédelmi tevékenység értékelése rendszerszerűen, ütemezetten és átlátható módon történjen.
- A monitoring és értékelési rendszer járuljon hozzá a környezetvédelem hatékonyabb integrálásához a helyi szakpolitikákba, intézkedési, cselekvési tervekbe, programokba.
- Legyen képes a kerületi környezetvédelmi tevékenységekkel kapcsolatos átfogó információszolgáltatásra, és a közvélemény tájékoztatására.
- Biztosítson megbízható stratégiai információkat a kerületi döntés-előkészítők és döntéshozók számára.

1. Melléklet
Fokozottan védett és védett növény- és állatfajok a XI. kerületben⁷⁶

Fokozottan védett (*) és védett növények a 13/2001.(V.9)KöM rend. 1. és 3. sz. melléklet szerint:

<i>Latin név</i>	<i>Magyar név</i>	Sas-h., Gellérth	Rupp- hegy	Köerber ki szikes rét	Kanara erdő	Dobogó domb
<i>Adonis vernalis</i>	tavaszi hérics	+	+			
<i>Aster amellus</i>	csillagöszirózsa		+			
<i>Carduus collinus</i>	magyar bogáncs		+			
<i>Centaurea sadleriana</i>	budai imola	+				
<i>Cephalanthera alba</i>	fehér madársisak		+			
Diathus plumarius ssp.regis-stephani*	Szent István-szegfű	+				
<i>Dictamnus albus</i>	nagyezerjófű		+			
Ephedra distachya ssp. monostachya*	csikófark	+				
<i>Erysimum odoratum</i>	magyar repcsény		+			
<i>Iris pumila</i>	apró nőszirm	+	+			
<i>Jovibarba hirta</i> agg.	sárga kövirózsa	+				
<i>Onosma arenaria</i> agg.	homoki vértő		+			
<i>Onosma visianii</i>	borzas vértő	+				
<i>Orchis purpurea</i>	bíboros kosbor	+	+			
<i>Orchis tridentata</i>	tarka kosbor	+				
<i>Pulsatilla grandis</i>	leánykökörcsin	+	+			
<i>Pulsatilla pratensis</i> ssp. <i>nigricans</i>	fekete kökörcsin		+			
Seseli leucospermum *	magyar gurgolya	+	+			
<i>Sesleria sadleriana</i>	budai nyúlfarkfű	+				
Silene flaves cens *	sárgás habszegfű	+				

⁷⁶ Budapest XI. kerület Újbuda Önkormányzata Környezetvédelmi programja 2010-2014 Háttéranyag

<i>Latin név</i>	<i>Magyar név</i>	Sas-h., Gellérth	Rupp- hegy	Köerber ki szikes rét	Kamara erdő	Dobogó domb
------------------	-------------------	---------------------	---------------	-----------------------------	----------------	----------------

Gerinctelenek:

Csigák:

Helix pomatia	éti csiga		+		+	+
---------------	-----------	--	---	--	---	---

Rovarak:

Epacromius coerulipes	pannon v. sziki sáska			+		
Tibicina haematodes	óriás énekeskabóca				+	
Calosoma sycophanta	aranyos bábrabló				+	
Calosoma auropunctatum	aranypettyes bábrabló				+	
Carabus hortensis	aranypettyes futrinka		+		+	
Carabus coriaceus	bőrfutrinka		+		+	+
Carabus germari	dunántúli kékfutrinka		+		+	+
Carabus nemoralis	ligeti futrinka		+			
Carabus ullrichi	rezes futrinka		+		+	+
Carabus convexus	selymes futrinka		+		+	+
Dorcus parallelipipedus	kis szarvasbogár		+		+	+
Lucanus cervus	szarvasbogár		+		+	+
Potosia fieberi	bogáncs-virágbogár				+	
Potosia aeruginosa (Cetonischema)	pompás virágbogár				+	
Morimus funereus	gyász-cincér				+	
Cerambyx cerdo	nagy hőscincér				+	
Zerynthia polyxena	farkasalmalepke		+		+	
Papilio machaon	fecskefarkú lepke		+		+	+
Ipheclides podalirius	kardoslepke		+		+	+
Parnassius mnemosyne	kis apolló-lepke		+		+	
Vanessa atalanta	atalanta/admirális lepke				+	+
Nymphalis antiopa	gyászlepke		+			
Apatura ilia	kis színjátszólepke				+	
Neptis rivularis	nagy fehérsávospke		+			
Inachis io	nappali pávaszem		+	+	+	+
Chazara briseis	tarka szemeslepke		+			
Saturnia pyri	nagy pávaszem				+	
Acherontia atropos	halálfejes lepke				+	
Eupithecia graphata	hangyabogáncs-törpearasz.		+			
Ennomos quercarius	molyhostölgy-levéltaraszoló		+			
Phalera bucephaloides	magyar (s.holdas) púposzövő		+			
Dicranura ulmi	szilfa-púposzövő				+	
Catocala fraxini	kéköves bagoly				+	
Apamea platinea	platinabagoly		+			
Dioszeghyana schmidtii *	magyar tavaszi-fésűsbagoly				+	
Ephesia diversa	füstös övesbagoly		+		+	

Gerincesek

Kétéltűek:

<i>Rana dalmatina</i>	erdei béka		+		+	
-----------------------	------------	--	---	--	---	--

Hüllők:

<i>Hyla arborea</i>	leveli béka		+		+	
<i>Podarcis muralis</i>	fali gyík		+			
<i>Lacerta agilis</i>	fürge gyík		+			+
<i>Ablepharus kitaibelii</i> *	pannon gyík	+	+			
<i>Lacerta viridis</i>	zöld gyík		+		+	+
<i>Elaphe longissima</i>	erdei sikló				+	
<i>Coluber jugularis caspius</i> *	haragos sikló	+				
<i>Coronella austriaca</i>	rézsiszék		+			

Madarak:

<i>Parus palustris</i>	barátcinege				+	
<i>Sylvia atricapilla</i>	barátposzáta		+		+	
<i>Galerida cristata</i>	bübos pacsirta					+
<i>Phylloscopus collybita</i>	csilgésfűzike		+		+	+
<i>Corvus monedula</i>	csóka				+	
<i>Sitta europaea</i>	csuszka		+		+	
<i>Buteo buteo</i>	egerészölyv				+	
<i>Turdus philomelos</i>	énekes rigó				+	
<i>Fringilla coelebs</i>	erdei pinty		+		+	+
<i>Turdus merula</i>	fekete rigó		+		+	+
<i>Luscinia megarhynchos</i>	fülemüle		+		+	+
<i>Hirundo rustica</i>	füsti fecske				+	+
<i>Accipiter gentilis</i>	héja				+	
<i>Accipiter nisus</i>	karvaly				+	
<i>Parus caeruleus</i>	kék cinege		+		+	+
<i>Dendrocopos major</i>	nagy fakopáncs		+		+	+
<i>Ficedula albicollis</i>	örvös légykapó		+			
<i>Aegithalos caudatus</i>	őszapó				+	
<i>Certhia brachydactyla</i>	rövidkarmú fakusz		+		+	
<i>Regulus regulus</i>	sárgafejű királyka				+	
<i>Oriolus oriolus</i>	sárgarigó		+		+	
<i>Parus major</i>	széncinege		+		+	+
<i>Carduelis carduelis</i>	tengelic		+		+	+
<i>Lanius collurio</i>	tővisszűrő gébics		+		+	+
<i>Falco tinnunculus</i>	vörös vércse		+		+	+
<i>Erithacus rubecula</i>	vörösbegy		+		+	

Emlősök:

<i>Erinaceus concolor</i>	keleti sün				+	
<i>Talpa europaea</i>	vakondok				+	+
<i>Nyctalus noctula</i>	korai denevér				+	
<i>Sciurus vulgaris</i>	közönséges mókus				+	
<i>Mustela eversmanni</i>	molnárgeréze (mezei gör.)				+	

2. Melléklet

A környezeti nevelés fejlesztése Újbuda köznevelési intézményeiben

1. A környezeti nevelés globális felértékelődése

Az újbudai köznevelési intézményekben (az óvodákban, az alap- és középfokú iskolákban) megvalósuló környezeti nevelés jogi és szabályozási hátterét képezik azok a nemzetközi megállapodások és a hazai jogalkotás érvényes dokumentumai, amelyek a fenntarthatóság és a „közös jövő” biztosítékai körében a szemléletformálás, a nevelés és az oktatás kiemelt jelentőségét hangsúlyozzák. Ezek sorában a legátfogóbb az **Egyesült Nemzetek Szervezetének „Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig szóló programja”**, valamint az **Európai Közösség Alapszerződésének 126. és 127. cikkelyei**, amelyek egy alapvetően új **európai környezeti nevelési politika** kialakítását célozzák és együttműködést tesznek lehetővé a tagállamok körében. Ezzel összhangban a hazai **Fenntartható Fejlődés Keretstratégia** megállapítja, hogy „az oktatás elsősorban ahhoz járul hozzá, hogy az egyének birtokában legyenek azoknak az információknak, amelyekkel a következő nemzedékek számára megőrizhetik a széles értelemben vett természeti erőforrások állapotát. A közoktatásban szükség van a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek átadásának, a rendszerszintű gondolkodási készség elsajátításának erősítésére. Ezek helyet kaptak a **Nemzeti Alaptantervben**: az ismereteket az alap- és a középfokú oktatás során különbözőtantárgyak keretében adnák át a diákoknak. Az **Agenda 2030** dokumentummal összhangban a hazai **Fenntartható Fejlődés Keretstratégia** megállapítja továbbá, hogy: „A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos hazai szemléletformálásra és a globális ügyek, összefüggések megismertetését célzó nevelésre sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani. Az erre szánt források többszörösére kell, hogy növekedjenek. Ez nemcsak a fenntartható fejlődés, a vonatkozó globális és hazai problémák és összefüggések megértését, a fenntarthatóság ügyével való azonosulást, Magyarország globális szerepvállalásának társadalmi támogatottságát erősítheti, de az egyéni felelősségvállalás lehetőségeit is szélesítheti.” A közoktatási-köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munkát tartalmilag szabályozó dokumentumok (**Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, Nemzeti Alaptanterv és kerettantervek**) kiemelik és kötelezően előírják a környezeti nevelés, a fenntarthatóságra nevelés tartalmát, céljait és feladatait.

Az **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja** szerint alapvető óvodai tevékenység a külső világ tevékeny megismerése, melynek erőteljes környezeti nevelési, fenntarthatóságra nevelési szemlélete van. Széleskörű szakmai egyetértés van abban, hogy az óvoda attitűd és szokásalakító nevelő tevékenységeiben kiemelt szerepet kapjon az egészség- és környezeti nevelés. Az óvoda mindennapi rutinja, működése és üzemelése igen fontos, rendszerszerű elemek az óvodáskorú gyerekek szokásainak megalapozásában és alakításában. Emellett az óvodák éves ünnepköre, a hétköznapiaktól eltérő események (projektek, terepséták, kirándulások, állatkerti és más látogatások) is jelentős hatással vannak a gyerekek értékrendjére, a környezetről alkotott személyes tudására, világképére.

2. Előzmények és a jelenlegi helyzet

A Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzat a 2006. évben széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetést követően elfogadta a kerület közoktatási intézményeiben történő egészség- és környezeti nevelés fejlesztési koncepcióját. A koncepció összhangolja

az Európai Közöségi környezetvédelmi, egészségfejlesztési ajánlásokat és megállapodásokat a vonatkozó hazai jogszabályi-törvényi vonatkozásokkal és a környezeti nevelési fejlesztéseket (összehangolva a környezeti és a köznevelési területen) az Újbudai kerületpolitika részévé integrálja. A fenntartói koncepció része az óvodák környezeti nevelésének évenkénti értékelése, a helyzetelemzés, az egyes intézmények környezeti nevelési eredményeinek és problémáinak feltárása, a szükségletek elemzése, a kerületi intézményi hálózat létrehozása érdekében történő egyeztetések.

Az óvodákban, intézményekben megvalósuló környezeti nevelés fejlesztése egy kutatás + fejlesztés + innováció (K+F+I) folyamatban realizálódik. Évente egy empirikus felmérés keretében tártuk fel az egyes óvodák környezettel, környezeti nevelésük eredményességével, programjaikkal, partnerségeikkel, pedagógiai munkájukkal, az óvodai környezettel (működtetéssel) kapcsolatos elégedettséget, az eredményeket, valamint szükségleteiket, a fenntartónak címzett kéréseiket és reflexióikat. A felmérés adatai és az elemzések hasznosulnak az évenkénti óvodák számára meghirdetett, "Újbuda környezettudatos Óvodája" c. pályázat tematizálásánál, az óvodák környezeti-környezetvédelmi fejlesztéseinél, az óvónők továbbképzését is szolgáló Szakmai Műhelyek tervezésében.

Az önkormányzati fenntartású kerületi óvodák környezeti nevelésének szakmai és logisztikai felügyelete (az **Újbudai Pedagógiai Intézet megszűnését követően**) az **Önkormányzat Humánszolgálati Igazgatósága és a Környezetvédelmi Osztálya** együttműködésében valósul meg. Az újbudai óvodák környezeti nevelési pályázat keretében nyerhetnek fenntartói támogatást, ezzel új alapokra került a kerületi önkormányzati fenntartású óvodák környezeti nevelésének támogatási rendszere.

Az Önkormányzat Környezetvédelmi Osztályatevékenysége révén (helyszíni látogatások, konzultációk, rendszeres hírlevelek) az óvodák fontos szakmai partnerévé vált. Az Önkormányzat által kiírt és működtetett, az **Újbuda Környezettudatos Óvodája címmel kiírt pályázat** pedagógiai hatása eredményes. Az óvodák erőteljes indítékokat és szakmai-finanszírozási támogatást kaptak, amelyek előnyösen formálták és erősítették a helyi környezeti nevelést, a támogatásoknak köszönhetően sok helyi környezeti fejlesztés, helyi és óvodán kívüli program valósult meg.

Az egyes óvodákban (különösen a Zöld Óvodákban) jelentős innovációk is történtek. Ezek elsősorban módszertani fejlesztések, játékok, mesék. Egy részükből kiadvány és országos program is született (pl. az E.ON által támogatott EnergiaKuckó program).

2015-ben első ízben került sor az **újbudai bölcsőde** környezeti- és egészségnevelési gyakorlatával, feltételeivel és helyi sajátosságaival kapcsolatos empirikus vizsgálatára.

1. táblázat

A bölcsődevezetők egészséggel és környezettel kapcsolatos szervezeti vezetői önértékelése, elégedettsége 2015-ben (Pontértékek 1-7 között)

Kulcsterület	Átlag	Szórás	Megjegyzés
A bölcsőde „zöldítése” (energiatudatosság, kertés udvar fejlesztése, víztakarékosság, hulladékkezelés stb)	4,4	1,0	Átlagos elégedettség, kis szórás

Kulcsterület	Átlag	Szórás	Megjegyzés
Helyi program alapján a környezeti tudatosság érvényesítése	4,8	0,9	magasabb elégedettség, kis szórás
Helyi program alapján az egészségtudatosság érvényesítése	4,8	1,0	magasabb elégedettség, kis szórás
Szülői és családi programokban a környezeti és egészségtudatosság érvényesítése, megbeszélése	4,1	1,9	átlagos elégedettség, kis szórás
A bölcsőde szakmai együttműködése a kerületi „Zöld Óvodákkal”	2,5	2,4	alacsony elégedettség, magas szórás
A bölcsőde tárgyi környezetében a természetes anyagok és eszközök használatának gyakorlata	5,1	1,1	magas elégedettség, kis szórás
A bölcsődében használt tisztálkodó- és takarító-(mosó-) szerek környezetvédelmi szempontú kiválasztása és használata	4,8	1,5	magasabb elégedettség, kis szórás
A kisgyermeknevelők segítése, támogatása a hatékony környezeti nevelés céljából	4,4	2,0	átlagos elégedettség, nagy szórás
A családok, szülők tájékoztatása a bölcsődében megvalósuló környezeti és egészségnevelési célokról, gyakorlatról	5,0	1,4	magas elégedettség, kis szórás

A kerületi bölcsődék vezetői közepesen elégedettek az intézményük „zöldítésével”, környezeti tudatosságával. A válaszok szórása jelzi, hogy a helyzet egyenetlen és egyes részterületeken elégedetlenség is tapasztalható. Például a hulladékgazdálkodással, az energiatudatossággal kapcsolatban a felmérés alacsonyabb elégedettséget jelez.

A kerületi önkormányzati fenntartású óvodák környezeti nevelési tevékenységének fejlesztése, támogatása 2010. óta folyamatosan történik, az elfogadott fejlesztési koncepció alapján. A 2010-2015. közötti időszakban megvalósult eredmények:

- valamennyi, újbudai, önkormányzati fenntartású óvodában kijelölt koordinátor pedagógus fogja össze és segíti e szakterületen megvalósuló pedagógiai tevékenységeket,
- kiépült a kerületi óvodák környezeti nevelési hálózata, időszakosan (1-2 havonta) megrendezett Szakmai Műhelyek szolgálják az óvodai koordinátor pedagógusok

továbbképzését, szakmai-személyes kapcsolatainak erősödését, a hálózaterősítést, a további közös programokkal kapcsolatos tájékozódást és informálódást,

- valamennyi óvodában - a helyi Nevelési Terv részeként- színvonalas környezeti nevelési programok valósultak meg, egy részük az óvodán kívül (terepséták, állatkert, múzeumok és más bemutatóhelyek meglátogatása),

- az óvodák környezeti nevelés fejlesztését célzó programok pénzügyi támogatása a Kerületi Környezetvédelmi Alapból történik.

Az újbudai, önkormányzati fenntartású óvodák körében a fenntartó kérése alapján a nevelési év végén végzett elégedettség, önértékelésre épülő felmérések 2008 óta évenként történtek. **Az adatsorok ezért longitudinálisan összevethetők, az évről-évre bekövetkezett változások nyomon követhetők, összehasonlíthatók.**

2. táblázat

Az óvodavezetők helyi környezeti neveléssel kapcsolatos elégedettségének alakulása 2009-2014. nevelési években (skálaértékek 1-7 között)

A környezeti neveléssel kapcsolatos terület	2009	2011	2012	2013	2014	Változás
Szervezeti intézkedések	5,95	6,26	6,26	6,35	6,27	növekedett
Üzemeltetés és működtetés	5,91	6,09	6,17	6,22	6,35	növekedett
Kapcsolatépítés, hálózati munka	5,70	5,74	6,09	6,13	6,04	növekedett
Nevelési tervek megvalósítása	6,36	6,48	6,70	6,70	6,80	növekedett
Partnerekkel való kommunikáció	5,64	6,26	6,39	6,39	6,43	növekedett
Környezet- és egészség állapot	5,82	5,78	5,96	6,04	6,18	növekedett
Önkormányzati pályázatok	6,00	5,87	6,04	5,96	6,00	magas szinten maradt

3. táblázat

Az óvodavezetők helyi környezeti nevelés néhány kulcsterületével kapcsolatos elégedettségének alakulása a 2008-2014. nevelési években (skálaértékek 1-7 között)

Kulcsterület	2008	2009	2010	2011/2012	2013	2014	Változás
Felelős koordinátor támogatása	6,27	6,27	5,96	6,26	6,35	6,40	növekedett
Helyi szakmai rendezvények	6,45	6,45	6,52	6,78	6,70	6,52	magas szinten maradt
Helyi kiadványok, információk színvonala	4,80	4,80	5,48	5,43	5,70	5,58	növekedett
Info-kommunikációs aktivitás	5,41	5,41	5,30	5,17	5,17	5,78	növekedett
Munkatársak motiválása	6,50	6,50	6,30	6,43	6,43	6,40	magas szinten maradt
Szülők tájékoztatása	6,20	6,20	6,47	6,74	6,70	6,60	magas szinten maradt

4. táblázat

Az óvodavezetők elégedettségének összehasonlítása az óvodák üzemeltetésével, működtetésével kapcsolatban a 2008-2014. nevelési években (skálaértékek 1-7 között)

Kulcsterületek	2008	2010	2011/2012	2013	2014	Elégedettség
Külső-és belső környezetkultúra	6,10	5,78	5,83	6,04	6,43	növekedett
Hulladékgazdálkodás	5,80	5,83	6,00	6,39	6,52	növekedett
Energiagazdálkodás - energiatudatosság	5,90	5,78	5,91	6,26	6,21	magas szinten maradt
Ivóvíz takarékoság és hozzáférés	6,30	6,26	6,43	6,52	6,56	növekedett
Étkeztetés (egészségi szempontok)	4,80	4,78	5,26	5,48	5,39	növekedett
Pályázati aktivitás és sikeresség	5,60	6,04	6,09	5,57	6,10	növekedett

Kulcsterületek	2008	2010	2011/2012	2013	2014	Az elégedettség
Finanszírozási források	5,40	4,96	5,48	5.43	5,69	növekedett
Takarítószeres, játékeszközök és környezetbarátság	5,60	5,13	5,17	5.22	5,30	hullámzó

Az Önkormányzat negyedik éve írja ki azt a támogatási pályázatot, amelynek alapján elnyerhető az **Újbuda Környezettudatos Óvodája** cím. A pályázaton 2015-ben valamennyi, önkormányzati fenntartású óvoda részt vett. A részvétel folyamatos szakmai segítséget és pénzügyi támogatást is jelentett. Az egyes óvodák környezeti nevelési programokat tervezhettek e pályázat keretében, amely megvalósításához és a helyi környezeti fejlesztéseikhez pénzügyi támogatást kaptak. Az óvodák elismeréssel fogadták az önkormányzati vetélkedőt és igénylik ezt a jövőben is.

Az óvodapedagógusokat segítette a rendszeresen közzétett digitális **Környezeti Nevelési Hírlevél, amely információkat közölt** az aktuális szakmai programokról, továbbképző funkciót betöltő rendezvényekről, a kerületi **Kamaraerdei és Rupp-hegyi Tanösvényein** való bejárásokról, az Önkormányzat Környezetvédelmi Osztálya által gondozott saját kiadványairól és a **Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Sas-hegyi Látogatóközpontjával** való együttműködés keretében megvalósított pedagógiai rendezvényekről.

Az újbudai óvodák körében jelentős mértékben, **tizenegyre** gyarapodott a **Zöld Óvodák** száma. Az **Országos Zöld Óvoda** hálózathoz csatlakozott óvodák a cím elnyeréséért egy országos pályázaton jelentkezhetnek, szigorú kritérium rendszernek kell megfeleljenek, amelynek megvalósulását évente ellenőrzi a pályázatot kiíró szakmai központ.

Az óvodák a saját környezeti nevelési gyakorlatukról való tájékoztatásuk során formálják a családok egészség- és környezetkultúráját, kiadványokat terjesztenek, a velük együttműködő civil partnerek bevonásával rendeznek közösségi akciókat, megünneplik a Jeles Napokat (pl. a Föld Napját), amelynek így a családokra is kiterjedő hatása van. A **kerületi Föld Napja rendezvényt** az óvodások nagy létszámban látogatják (előzetes pályázati kiírás alapján felkészülnek, rajzpályázatokat küldenek be, dal-és táncműsort adnak elő stb). Ezen sok óvodásgyermek, szülő, nagyszülő és családtag is részt vesz. A legintenzívebb hatás természetesen az óvoda saját környezettudatos, egészségfejlesztő gyakorlata, a működtetés és a mindennapi óvodai élet megvalósulása, mind a természetbarát, a fenntarthatóságot képviselő gyakorlatán keresztül, mind az erőforrás gazdálkodás, energiatudatosság és hulladékgazdálkodás terén. Ezt a szülők közvetlenül tapasztalhatják, és pozitív példákat ismerhetnek meg a környezetkultúra terén.

Megjegyzést érdemel, hogy a 2014/15 nevelési év végén kezdődött meg az **Újbudai Önkormányzat által fenntartott óvodák átszervezése**, úgynevezett fűrtösítése, amely megkönnyíti az egyes telephelyeken működő óvodák környezeti nevelés terén való tudásmegosztását. Az óvodafűrtök mindegyikében vannak Zöld Óvodák, amelyek szakmai tapasztalatai a „fűrtön belül” könnyen megoszthatóak. Az óvodák összevonásával a hálózati tevékenység, a tudásmegosztás és a kommunikáció minden bizonnyal hatékonyabb lehet.

3. A köznevelési intézmények (óvodák) környezeti nevelési fejlesztésének céljai az elkövetkező években (2015-2020)

3.1. Az óvodák környezeti nevelési fejlesztésének középtávú céljai fokozatosan közelítenek, majd 2020-ra azonosak lehetnek az **országos Zöld Óvoda cím kritériumaival**. Az újbudai óvodák környezeti nevelése ezáltal összhangba kerülhet azzal az országos kritérium rendszerrel, amely minőségbiztosítási eszközként pontosan értékelhetővé teszi egy-egy óvoda környezeti nevelési minőségét. (benchmarking trender). A Zöld Óvoda címet és az Örökös Zöld Óvoda címet pályázati úton lehet megszerezni. A címpályázatot a Földművelésügyi Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából jelenleg a **Magyar Mezőgazdasági Múzeum** hirdeti meg évente. A kritériumrendszert, annak időről-időre történő megújítását a **Földművelésügyi Minisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma** főhatóságként felügyeli.

A Zöld Óvoda cím elnyerésének kritériumai a következők:

1. Az óvoda szellemiségében kiemelt hangsúlyt kap a környezeti nevelés. A helyi nevelési program a környezeti nevelést kiemelten „kezeli”, erre építi a gyermekek egyéni fejlődését elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget.
2. A helyzetelemzésben kitérnek a helyi, regionális környezetvédelmi és egészségügyi szervezetek, a civil szerveződések, a társintézmények, a szülői közösség stb. helyi stratégiájára, terveire. Ezek lehetnek: a helyi környezetvédelmi program, az egészségkép vagy -terv, az óvodával kapcsolatban álló iskola környezet- és egészségvédelmi programja stb., amelyek mind a humán, mind az anyagi erőforrások biztosításában az óvoda segítségére vannak és gazdagítják tevékenységeit. Az egészségkép megfogalmazásában is szerepel a helyi környezet kiemelt szerepe.
3. A célok, feladatok megfogalmazásában természet- és környezetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek az adottságok alapján (pl. fák védelme, faápolás, faültetés, madárvédelem, hulladék kezelése és felhasználása, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság, a lakóhely-megismerési tevékenységek, az épített és a természeti környezet védelme stb.).
4. A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői.
5. A nevelőmunka hatékonysága érdekében a nevelési eljárások során a mit, mivel, mikor, hogyan és kivel kérdésekre épített fejlődést elősegítő tevékenységek kerülnek megvalósításra (pl. az igényeknek megfelelően megvalósul a képességek fejlesztése, eszközhasználat megtanulása, ismeretszerzés és alkalmazás modern módszereinek használata, kirándulások stb.).
6. A gyerekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed a sajátos nevelési igényű, nemzetiségi és kisebbségi gyermekek megfelelő, egyéni fejlesztésére is.

-
7. Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését, a tanulás tanulásának megvalósítását (játék, szenzitív módszerek, életközösségek terepi tapasztaltatása, felfedezés, élménypedagógia, projekt módszer alkalmazása, kooperatív tanulás, stb.).
 8. A településen és az óvodában élő, a gyermekek életkorának megfelelő hagyományok ápolása, gazdagítása megvalósul az óvoda életében a szülők bevonásával, és így a családdal való kapcsolatban, valamint a lakókörnyék szinterein. A zöld jeles napok (FöldNapja, Madarak és Fák Napja, természetünnepek, egészségi jeles napok) kiválasztásánál is érvényre jutnak a környezeti adottságok (pl. Újbuda természeti értékei, Rupp-hegy, Sas-hegy, Kamaraerdei Tanösvény stb).
 9. Az óvoda minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel és ez minden tevékenységben megnyilvánul. Ezáltal az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.
 10. Az óvodapedagógusok hét évenkénti továbbképzésének részét képezi a környezettudatos neveléshez kapcsolódó szakterületek.
 11. Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását. Az óvoda berendezése az egyszerűség, a takarékoság, a praktikusság jegyeit mutatja, a helyi sajátosságot is tükröző, természetes anyagok felhasználása érvényesül. A gyerekek által használt eszközöket, játékokat körültekintően vásárolják meg, pl.: nincs mérgező festékkel bekenve, lehetőleg nem PVC vagy más műanyag, nem káros a környezetre.
 12. Minden csoportszobának egyéni hangulata, arculata van, sok-sok növényvel, a természetsarokban a természet által adott „kincsekkel”. Növényápolási, állatgondozási feladatokat látnak el a gyermekek rendszeresen az egészségügyi előírásoknak megfelelően, felnőtt jelenlétében és megengedett mértékben.
 13. Az óvoda udvara mentes az allergiát, a mérgezést és sérülést okozó növényektől. Az óvodakertben a helyi lehetőségek figyelembevételével valósul meg a zöldséges- és virágoskert, a gyógy-és főszernövény rész, a sziklakert, a kerti tó stb. A gyermekek a kertgondozáshoz célszerű, számukra megfelelő kerti szerszámokat használnak.
 14. Az udvari játékok környezetbarát anyagból készülnek, és megfelelő helyet, teret adnak a gyermekek játéknak. Udvari árnyékolók és ivókút, illetve vízivási lehetőség biztosított. Aszabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhöz megfelelő hely és idő áll rendelkezésre minden nap a gyermekek számára.
 15. A takarékosági rendszer kiépített az óvodában a villany-, a vízhasználat és a fűtés terén. Az épületen belül energiatakarékos izzók vannak a folyosókon, a termekben a világítás megfelel az egészségügyi előírásoknak. A fűtési rendszer környezetbarát. A WC öblítők, hideg-meleg vizet keverő csaptelepek szabályosan működnek, a levegő

illatosítására friss vagy szárított, nem allergén gyógynövényeket használnak (nem hajtógáz asztali illatosítókat).

16. Szelektív hulladékgyűjtés biztosított az óvoda egész épületében (pl. papír, műanyag stb.), kivéve a veszélyes hulladékokat (pl. elemek, olajos palack stb.). A „hulladék nem szemét” elv hasznosítása az újrafelhasználás érdekében (kreatív műtárgy és ajándékkészítés, játékkészítés, stb.) megvalósul.
 17. Az óvoda működése során rontott (használt) papírok külön tárolóba kerülnek, hogy a gyerekek újból felhasználhassák (elvihessék onnan rajzolni, hajtogatni stb.).
 18. Az óvoda működtetése során az óvoda vezetősége törekszik a környezetkímélő anyaghasználatra (környezetbarát tisztítószer használata), a tudatos takarékosagra, a szakmai partnerségek és kapcsolatok széles és többirányú kiépítésére.
 19. Az óvodapedagógusok folyamatosan gyarapítják a környezeti neveléshez kapcsolódó szakirodalmat (könyvek, folyóiratok), a felnőtt és a gyermek környezet- és egészségbarát szemléletet megalapozó és erősítő kiadványok vonatkozásában egyaránt. Alakítják a gyermekek és családtagjaik környezettudatos városlakói és fogyasztói szokásait.
 20. Széles körű kommunikációs partnerség valósul meg az óvoda és kerületi partnerei között. Ez biztosítja a társadalmi kapcsolatokat a minőségfejlesztési elvek alapján, vagyis szoros és sokoldalú partneri kapcsolat működik a környezet- és természetvédelem érdekében: az óvoda környezetében élő szülőkkel, a lakossággal, (szülői értekezleti témák, fórumok szervezése, rendezvények: sportnapok, állatok gondozása, egészséges táplálkozás, növényápolás és védelem, kirándulások stb.), más, a „fürtön belüli” és azon kívüli óvodákkal, és más gondozási-, nevelési-, valamint nevelési-oktatási intézményekkel, a fenntartóval.
- 3.2. Erősödjenek és **működjenek az újbudai, önkormányzati fenntartású óvodák (a fürtök) közötti horizontális kapcsolatok**, a környezeti nevelési hálózat, a koordinátorok közötti rendszeres kommunikáció folyamatos működésével és erősödésével.
 - 3.3. Erősödjön az óvodák digitális kompetenciája, biztosított legyen a **honlapok frissessége** és környezeti vonatkozású tartalmak, a környezeti programok időben váljanak publikussá.
 - 3.4. Szülessenek **digitális és papíralapú szakmai beszámolók, tanulmányok, esetleírások publikációk**, a legjobb eredményt elérő óvodák fejlesztései kerüljenek be az országos szakmai kiadványokba, kerüljenek fel az óvodák honlapjára.
 - 3.5. Évente kerüljön megrendezésre a kerületi óvodai környezeti neveléssel foglalkozó **szakmai konferencia**, ahol bemutathatók a friss eredmények, a szakmai innovációk.

-
- 3.6. Épüljenek ki szakmai kapcsolatok a környezeti nevelés terén **bölcsődékkel és iskolákkal**, a gyerekek környezeti kompetenciái folyamatos fejlesztése érdekében.
- 3.7. Az óvodák vegyenek részt, **nemzetközi környezeti nevelési projektekben**, bővüljenek az óvodák külföldi szakmai kapcsolatai.
- 3.8. **Folytatódjon az Újbuda Környezettudatos Óvodája támogatási pályázat** és tematizálása bővüljön ki (fokozatosan) a fenti fejlesztési célokkal.

4. A fejlesztési célok közelítésének és elérésének ütemezése és eszközei

4.1. Szakmai Támogató és Értékelő Bizottság

Az Önkormányzat által működtetett és finanszírozott **Szakmai Támogató és Értékelő Bizottság** (továbbiakban: Bizottság) folyamatosan figyelemmel kíséri, értékeli és szakmai konzultációkkal segíti az önkormányzati fenntartású óvodák környezeti nevelési munkáját. E Bizottság, évről-évre készítse el átfogó értékelését az elért eredményekről és a további tennivalókról, azt hozza nyilvánosságra. A fejlesztési célok megközelítése és megvalósulása érdekében a Bizottság tegyen javaslatot a **tárgyévi fejlesztésekre, a kiírásra kerülő pályázat tematizálására és annak értékelési szempontjaira**. A Bizottság tervezze és koordinálja az óvodai koordinátor pedagógusok **Szakmai Műhelyeit**, és hálózaterősítő, illetve továbbképző funkciókat is töltsön be.

4.2. A Környezeti Nevelési Szakmai Centrum kijelölése, feladatai meghatározása és finanszírozása

A **Környezeti Nevelési Szakmai Centrum 2016-tól kezdődően éves munkaterve** alapján összehangolja és logisztikailag segíti az újbudai, önkormányzati fenntartású óvodák környezeti nevelés fejlesztését, szakmai támogatási feladatait. Helyet ad a kerületi szakmai rendezvényeknek, kiállításoknak. Információs „átjátszó állomás” a Bizottság és az egyes fürtök és telephelyek között. Szakkönyvtára helyben olvasási-tájékoztatói lehetőséget biztosít. Szervezésében megvalósulhatnak szülői-családi környezetvédelmi konferenciák. A Szakmai Centrum operatív szerepet vállal az évenkénti értékelő felmérésben, a pályázati kiírással és a beérkező pályázatok feldolgozásával kapcsolatos feladatokban. Segíti az Önkormányzat Környezetvédelmi Osztályához és a Humánszolgálati Igazgatósághoz érkező óvodapedagógus, tanítóés/vagy más szakos főiskolai és egyetemi hallgatók gyakorlati munkáját szervezni és megvalósítani. Dokumentálja az adott nevelési év környezeti nevelési vonatkozású kerületi szintű eseményeit.

4.3. Jeles Napok szervezése

A környezeti szempontú **Jeles Napok (Föld Napja, Madarak és Fák Napja, Környezetvédelmi Világnap, Víz Világnapja, Takarítási Világnap és hasonló)** kerületi szintű és helyi megszervezése az óvodai környezeti nevelés szerves része. Ennek megfelelően minden nevelési évben a gyerekek számára kiírásra kerülnek egyéni és csoportos környezetvédelmi

tartalmú pályázatok, amelybe lehetőség szerint bekapcsolódhatnak a nem-önkormányzati fenntartású (egyházi, alapítványi- és magán) óvodák is.

4.4. Partnerség

Partnerségek bővítését segítse elő az Önkormányzat, a Bizottság olyan fórumokkal és rendezvényekkel, amelyeken a szakterület civil és egyházi képviselői találkozhatnak az óvodák vezetőivel, koordinátorokkal. A kapcsolat kiépítése elsősorban a kerületi nem-önkormányzati fenntartású óvodákkal, civil szervezetekkel, egyházakkal és pedagógusképző felsőoktatási intézményekkel kívánatos. Az óvodák partnerségei kiegészíthetik a környezeti nevelésről, a fenntarthatóság pedagógiájáról szerzett ismereteiket, újabb szakembereket vonhatnak be a helyi környezeti nevelési fejlesztésekbe, erősíthetik a társadalmi kapcsolataikat. Ugyanakkor lehetővé válik, hogy a kerületi civil szakmai szervezetek, az egyházak szorosabb kapcsolatot ápolhassanak a kerületi gyermeknevelő intézményekkel, hasznosíthassák tudásukat ezen a területen. Az óvodák a kapcsolati tőkéjük erősítésével gazdagodnak és erősíthetik szakmai felkészültségüket és lokális kötődéseiket. A partnerségek kezdeményezésében segíthet a **Szakmai Centrum és a Bizottság**, e feladat ellátását évről évre megtervezve és munkatervében feltüntetve.

4.5. Média megjelenés

Kapjon nagyobb teret a kerületi sajtóban és médiumoknál az **óvodai környezeti nevelés, annak eredményei, sikerei, programjai.**

4.6. Rendezvények szervezése

A **Szakmai Centrum és a Bizottság** tervezzen és segítsen megszervezni **szülőkés családok számára** aktuális környezetvédelmi, környezetfejlesztési rendezvényeket, szervezzenek **természetvédő, környezetjavító akciókat és indítson „Szülők Akadémiáját” az otthoni (háztartási, családi) környezeti nevelésről, energiatudatosságról, hulladékkezelésről, általában a környezeti tudatosságról.** Erre a Bizottság az éves munkatervében tegyen javaslatot.

5. A célok elérésének kritériumai (benchmark azonosítás)

5.1. A **Zöld Óvodai kritériumrendszer alkalmazása** az egyes, nevelési évenként végzett értékelés során. Az évenként végzett empirikus felmérés, a pályázatok értékelése, a helyszíni bejárások és szemlék adatait, tapasztalatait a Bizottság és külső szakemberek végzik, együttműködve és szorosan egyeztetve az Önkormányzattal, mint fenntartóval.

5.2. **Évenkénti empirikus felmérés, elégedettség vizsgálat, az eredmények és problémák azonosítása és értékelése.**

A 2005 óta folyamatosan, évente elvégzett empirikus kutatás adatai alkalmasak a longitudinális összehasonlításra is, azaz lehetővé válik a kerületi óvodák környezeti nevelési helyzetének, minőségének összehasonlító elemzése. Az elégedettségi kérdőív, az óvodai környezeti nevelés egyes területeinek évenkénti feltárása a fejlesztések, a

további célok kijelölésének alapját képezik. Ezzel megvalósul a kutatás-fejlesztés rendszerszerű kapcsolata.

5.3. Az óvodák udvarának, kertjének, üzemeltetésének és működtetésének szttenderdizálása, az energia-és hulladékgazdálkodás mutatóinak megállapítása(energiamenedzsment, minőségbiztosítás, quality controlling).

Az óvodai környezetépítési, működtetési, energetikai, hő-és hulladékgazdálkodási mutatóinak kidolgozása és bemérése a Környezetvédelmi Osztály munkatársainak szakmai kompetenciáit igényli.

5.4. Az óvodák honlapjainak rendszeres értékelése, a környezetvédelmi és környezeti nevelési tartalmak terén egységes szempont rendszer kidolgozása.

Az óvodai honlapok rendszeres értékelését egy szempontrendszer alapján lehetséges elvégezni, amely kritériumokat a Bizottság állítjaössze és vezeti be a 2016-os nevelési évtől kezdődően.

5.5. Az újbudai egyéb, kisgyermek gondozási, valamint köznevelési-közüoktatásiintézmények környezeti nevelés terén lehetséges fejlesztése, támogatása az elkövetkező években (2015-2020).

5.5.1. Kívánatos az újbudai bölcsődék környezeti nevelési feladatai támogatása, fejlesztése.

Ez a feladat a Humánszolgálati IgazgatóságSzociális és Egészségügyi Osztálya és a Környezetvédelmi Osztály együttműködésével és partnerségével valósítható meg. A feladat ellátása 2015őszén megindult, a szakmai egyeztetések folyamatosan zajlanak. A jelen gondozási évben a bölcsődék körében végzett tájékozódás, a környezeti-környezetvédelmi feltételek feltárása, valamint a gondozónők felkészítő továbbképzésének megindítása jelenthetik a feladatokat.

A bölcsődei környezeti nevelés alapvetően a bölcsőde intézmény működtetésének, tárgyi és műszaki feltételeinek, épületének, udvarának, kertjének környezetvédelmi szempontú fejlesztése, valamint a gondozási-nevelési tevékenység fejlesztése a környezeti nevelés szempontjai és az életkori sajátosságok által meghatározottan a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjára építve.

5.5.2. Kívánatos a kerületi Ökoiskolák környezeti tevékenységének támogatása, tudásforrás szerepük erősítése Ennek a feladatnak az ellátása a Tankerületi Igazgatósággal és a KLIK-kel való együttműködésben valósulhat meg.

5.5.3. Kívánatos és javasolt valamennyi újbudai iskola környezeti nevelési tevékenységének támogatása és ennek fejlesztése. Ennek a feladatnak az ellátása a Tankerületi Igazgatósággal és a KLIK-kel való együttműködésben valósulhat meg, a jogi és a finanszírozási feltételek függvényében.

Dr. Havas Péter
Környezeti nevelési szakértő